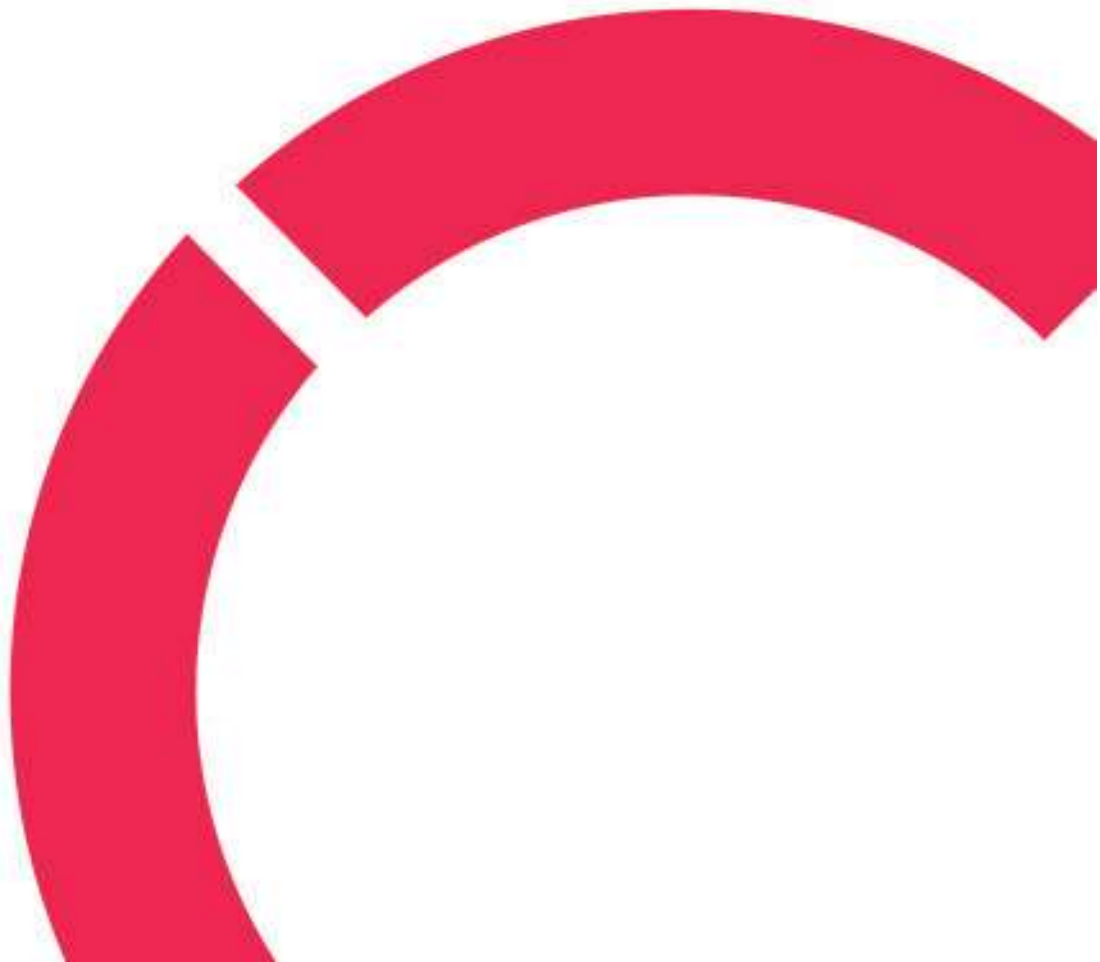

Susanna Hihnala & Miisa Kattelus

**KESKEISIÄ NÄKÖKULMIA NUORTEN VÄLISESSÄ VERKKOKIUS-
SAAMISESSA SOSIAALISESSA MEDIASSA**

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosionomi
Toukokuu 2025**

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Toukokuu 2025	Tekijä/tekijät Susanna Hihnala & Miisa Kattelus
Koulutus Sosionomi		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi KESKEISIÄ NÄKÖKULMIA NUORTEN VÄLISESSÄ VERKKOKIUSAAMISESSA SOSIAALISESSA MEDIASSA		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho		Sivumäärä 59 + 3
Työelämäohjaaja Anne Eteläaho		
Opinnäytetyö toteutettiin toimeksiantajan tilauksesta. Toimeksiantajana toimi Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä, joka järjestää toisen asteen ammatillista perus- ja lisäkoulutusta, valmentavaa- ja oppisopimuskoulutusta sekä kansanopistokoulutusta nuorille ja aikuisille. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa, ilmiön yleisyyttä ja sen eri muotoja. Opinnäytetyön keskeinen tietoperusta koostui sosiaalisesta mediasta, nuorista sekä verkkokiusaamisesta. Tutkimusaineisto muodostui yhdeksästä systemaattisesti valitusta tutkimusartikkelista. Rakenteeltaan opinnäytetyö on tutkimuksellinen ja noudattaa pääpiirteittäin laadullista tutkimusperinnettä. Aineiston analyysi toteutettiin kuvaamalla, kuinka tutkimusartikkelit vastaa ennalta-asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän ammattilaisille ja opiskelijoille huoneentaulut keskeisistä aihealueista liittyen nuorten väliseen verkkokiusaamiseen sosiaalisessa mediassa. Tulokset osoittivat, että verkkokiusaaminen määriteltiin teknologiavälitteiseksi, tahalliseksi ja toistuvaksi käyttäytymiseksi, joka yleisimmin ilmenee loukkaavina, häiritsevinä sekä uhkaavina viesteinä ja kuviin liittyvänä verkkokiusaamisena. Esiintyvyys tutkimusartikkeleissa vaihteli noin 5–50 prosentin välillä. Tunnistamisessa keskeistä oli muutokset käytöksessä sekä vaikeudet tunne-elämässä. Riskitekijöinä toimivat aiempi kiusaaminen, sukupuoli sekä ikä. Ennaltaehkäisyssä painottui nuorten tiedottaminen, henkilökunnan kouluttaminen ja vanhempien tietoisuuden lisääminen. Tärkeitä olivat myös turvallinen kouluilmapiiri, selkeät säännöt, luottamussuhteiden rakentaminen, tunnetaitojen kehittäminen sekä kodin ja koulun yhteistyö. Puuttumiseksi tarvittaisiin varhaisia interventioita, tukipalveluita ja yhteistyötä huoltajien kanssa. Haasteina ilmeni toimivallan rajat ja osaamisen puute. Tuloksia pystytään hyödyntämään sosiaalialalla niin yksilö-, yhteisö- että yhteiskuntatasolla, kun pyritään ymmärtämään ja tunnistamaan ilmiön monimuotoisuutta, useita ilmenemistapoja sekä sen kehitystä yhteiskunnassa.		

Asiasanat ennaltaehkäisy, nuori, puuttuminen, sosiaalinen media, verkkokiusaaminen

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date May 2025	Author Susanna Hihnala & Miisa Kattelus
Degree programme Bachelor of Social Services		
Name of thesis KEY PERSPECTIVES ON CYBERBULLYING AMONG YOUTH IN SOCIAL MEDIA		
Centria supervisor Anne Jaakonaho	Parwles 59 + 3	
Instructor representing commissioning institution or company Anne Eteläaho		
The thesis was carried out on request by the commissioning institution. The commissioning institution was The Federation of Education in Central Ostrobothnia which arranges upper secondary vocational basic and supplementary education, preparatory and apprenticeship training and folk high school education for youth and adults. The purpose of the thesis was to map cyberbullying among youth on social media, the prevalence of the phenomenon and its various forms. The key theoretical framework of the thesis consisted of social media, youth, and cyberbullying. The research material consisted of nine systematically selected research articles. The structure of the thesis is research-orientated and follows in outline a qualitative research tradition. The analysis of the research material was carried out by describing how the materials respond to pre-set research questions. The aim of the thesis was to produce classroom posters for the professionals and students of the Federation of Education in Central Ostrobothnia about the key topics related to cyberbullying among youth on social media. The results showed that cyberbullying was defined as technology-mediated, intentional, and repetitive behavior that most commonly manifests as offensive, disruptive, and threatening messages and image-related cyberbullying. The prevalence in the dataset ranged from about 5 to 50 per cent. The key to recognition was changes in behavior and emotional difficulties. Risk factors included past bullying, gender, and age. The focus in prevention was on informing the youth, training staff, and raising awareness among parents. Also, a safe school atmosphere, clear rules, building confidential relationships, developing emotional skills, and cooperation between home and school were important. For interfering, early interventions, support services and cooperation with guardians were needed. The challenges were the limits of authority and the lack of competence. The results can be utilized in the social field at the individual, community, and societal levels to understand and identify the diversity of the phenomenon, several manifestations, and its development in society.		

Key words

cyberbullying, interference, prevention, social media, youth

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

ALGORITMI

Algoritmi on ohjelmointia, jonka mukaan sosiaalisen median palveluissa valikoidaan, mitä sisältöä käyttäjälle näytetään tai suositellaan.

ANONYYMISYYS

Anonyymisyys tarkoittaa toimimista peitenimellä, nimettömästi tai henkilöllisyyden puuttumista tai sen salaamista.

GROOMING

Grooming tarkoittaa lapsen tai nuoren alkavaa seksuaalista hyväksikäyttöä ja houkuttelua seksuaalisiin tarkoituksiin verkossa, verkon ulkopuolella tai molemmissa ympäristöissä.

KIUSAAMINEN

Kiusaamisella tarkoitetaan toiseen henkilöön tai joukkoon kohdistuvaa toistuvaa, tahallista ja aggressiivista käyttäytymistä.

KIUSAAJA

Kiusaajalla tarkoitetaan henkilöä, joka toteuttaa toiseen henkilöön tai joukkoon kohdistuvaa toistuvaa, tahallista ja aggressiivista käyttäytymistä.

KIUSATTU, KIUSAAMISEN KOHDE

Kiusatulla tai kiusaamisen kohteella tarkoitetaan henkilöä, joka on vastaanottavana osapuolena toisen henkilön tai joukon toistuvalla, tahallisella ja aggressiivisellä käyttäytymisellä.

NUORI

Nuorella tarkoitetaan 15–29-vuotiasta henkilöä.

SOSIAALINEN MEDIA, SOME

Sosiaalisella medialla ja sen lyhenteellä somella tarkoitetaan internetin palveluita ja sovelluksia, joissa yhdistyy käyttäjien välinen kommunikaatio ja oma sisällön tuotanto.

SYVÄVÄÄRENNYS

Syväväärennöksellä tarkoitetaan aidolta vaikuttavaa väärennettyä kuva-, video- tai äänimateriaalia, joka on tuotettu yhdistelemällä tai muuntamalla olemassa olevaa materiaalia tekoälyn avulla.

TEKOÄLY

Tekoäly on teknologia, jonka avulla koneella on kyky käyttää ihmisen älyyn liitettyjä taitoja, kuten päättelyä, oppimista, suunnittelemista tai luomista.

TRENDI

Trendi tarkoittaa suuntausta tai muutosta, joka voi vaikuttaa yksilön, yhteiskunnan tai toimialan käyttäytymiseen tai asenteisiin tietyllä ajanjaksolla.

TROLLI, TROLLAUS

Trolli tarkoittaa henkilöä ja trollausviestiä, jonka on tarkoitus ärsyttää ihmisiä, aiheuttaa ristiriitoja tai häiritä keskustelua.

VERKKO

Verkko tarkoittaa maailmanlaajuisia, toisiinsa yhdistettyjen tietoverkkojen kokonaisuutta, jossa viestintä perustuu IP-yhteyskäyttöön.

VERKKOKIUSAAMINEN

Verkkokiusaaminen tarkoittaa henkilön tai henkilöryhmän toteuttamaa toisen henkilön epämiellyttäväksi kokemaa tahallista ja toistuvaa kiusaamista teknologisten laitteiden välityksellä.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 NUORET SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTTÄJINÄ	3
2.1 Sosiaalisen median määrittelyä.....	4
2.2 Sosiaalisen median käytön riskit nuorille	5
3 NUORTEN VÄLINEN VERKKOKIUSAAMINEN SOSIAALISESSA MEDIASSA	7
3.1 Verkkokiusaamisen keskeisiä muotoja	8
3.1.1 Viestintään perustuva verkkokiusaaminen	9
3.1.2 Kuva- ja videovälitteinen verkkokiusaaminen	11
3.1.3 Muita yleisiä verkkokiusaamisen muotoja ja ympäristöjä	12
3.2 Verkkokiusaamisen erityispiirteet.....	13
3.3 Verkkokiusaamisen yleisyys.....	14
3.4 Nuorten välisen verkkokiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen.....	15
3.4.1 Nuorten näkökulmia verkkokiusaamisesta	16
3.4.2 Vanhempien roolit ja vastuut.....	19
3.4.3 Toisen asteen oppilaitosten tehtävät.....	21
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	23
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUMINEN KIRJALLISUUSKATSAUKSENA	24
5.1 Tutkimuskysymysten asettelu lähtökohtana	27
5.2 Kirjallisuuskatsauksen hakustrategia.....	28
5.3 Aineiston haku	29
5.3.1 Aineiston hakusanat ja hakulausekkeet.....	30
5.3.2 Aineiston haku tietokannoista.....	31
5.3.3 Aineiston rajausprosessi	33
5.3.4 Valittu aineisto.....	36
5.3.5 Aineiston laadun- ja luotettavuuden arviointi.....	40
5.4 Aineiston analysointi, keskeiset tulokset ja johtopäätökset	47
6 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI	55
6.1 Opinnäytetyön laadun- ja luotettavuuden arviointi	56
6.2 Opinnäytetyön eettisyys.....	58
7 POHDINTA	59
LÄHTEET	61
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Kirjallisuuskatsauksen tyypit ja orientaatiot ryhmiteltynä.....	25
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit.....	28

TAULUKKO 2. Hakusanat.....	30
TAULUKKO 3. Hakulausekkeet.....	31
TAULUKKO 4. Tiedonhaku ja aineiston rajausprosessi.....	35
TAULUKKO 5. Tutkimusartikkelit.....	36
TAULUKKO 6. Aineiston laadunarviointi.....	41
TAULUKKO 7. Laadullisten tutkimusartikkeleiden luotettavuuden arviointi	42
TAULUKKO 8. Määrällisten tutkimusartikkeleiden pätevyuden ja luotettavuuden arviointi.....	45
TAULUKKO 9. Tutkimuskysymyksiin vastaavat tutkimusartikkelit	48
TAULUKKO 10. Keskeiset johtopäätökset tutkimuskysymyksiin vastaavista tutkimusartikkeleista ...	51

1 JOHDANTO

Sosiaalinen media on jo vuosia ollut tärkeä osa nuorten arkea. Se kulkee älypuhelimessa mukana aamusta iltaan ja siellä vietetään merkittävä osa päivästä, jopa koulussa. Siinä missä aikaisemmat sukupolvet kohtasivat piholla, puistoissa ja kauppakeskuksissa, nykynuoret ovat yhteydessä toisiinsa erilaisten digitaalisten kanavien ja alustojen kautta, tai maallikon sanoin, somen kautta – päivittäin ja lähes tauotta. Sosiaalisessa mediassa on myös paljon hyvää. Se mahdollistaa nuorille muun muassa ihmissuhteiden luomisen ja ylläpitämisen, oman identiteetin rakentamisen, luovuuden toteuttamisen ja itseilmaisun sekä vaikuttamisen. Sieltä nuoret voivat saada apua erinäisiin ongelmiin ja kokea myös onnistumisen tunteita. Lisäksi sosiaalisessa mediassa tapahtuva viestintä muiden kanssa lisää nuorten mielestä heidän yhteenkuuluvuutensa tunnetta. (Ebrand 2022.)

Sosiaalisessa mediassa on paljon hyviä puolia, mutta se on tuonut mukanaan myös uudenlaisia tuntemattomia haasteita, joita moni aikuinenkaan ei välttämättä ymmärrä. Yksi näistä uudenlaisista haasteista on erilaisilla sosiaalisen median alustoilla tapahtuva verkkokiusaaminen. Perinteinen kasvokkain käytävä kiusaaminen on siirtynyt koulun käytäviltä ja muista ympäristöistä verkkoon, jossa se on saanut monia erilaisia ja vaikeasti tunnistettavia muotoja. Verkossa raja kiusaamisen ja kiusoittelun välillä on usein häilyvä. Lasten ja nuorten säätöön (2021) tuottaman tutkimuksen mukaan jopa nuoret itse ovat huolestuneita siitä, ettei kiusaamista sosiaalisessa mediassa saada kuriin.

Tämän opinnäytetyön aiheena on Keskeisiä näkökulmia nuorten välisessä verkkokiusaamisessa sosiaalisessa mediassa, ja opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän kanssa. Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä on monialainen koulutusorganisaatio, joka järjestää toisen asteen ammatillista perus- ja lisäkoulutusta, valmentavaa- ja oppisopimuskoulutusta sekä kansanopistokoulutusta nuorille ja aikuisille Kokkolassa, Kannuksessa, Kaustisella, Kälviällä ja Perhossa (Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä). Opinnäytetyö sai alkunsa tilaajaorganisaation sekä opinnäytetyön tekijöiden yhteisestä mielenkiinnosta nuorten hyvinvointia kohtaan. Nuorten välinen verkkokiusaaminen sosiaalisessa mediassa on ajankohtainen, puhuttava ja yhteiskunnallisesti merkittävä ilmiö.

Tämä opinnäytetyö on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jossa käytetään narratiivista ja integroivaa orientaatiota. Opinnäytetyö on rakenteeltaan tutkimuksellinen ja noudattaa pääpiirteittäin laadullista tutkimusperinnettä. Tarkoituksena oli kartoittaa nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa, ilmiön yleisyyttä ja sen eri muotoja. Tavoitteena oli tuottaa Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän

ammattilaisille ja opiskelijoille huoneentaulut keskeisistä aihealueista liittyen nuorten väliseen verkkokiusaamiseen sosiaalisessa mediassa.

Opinnäytetyössä vastattiin ennalta-asetettuihin tutkimuskysymyksiin kirjallisuuskatsauksella, joihin haettiin vastauksia yhdeksästä systemaattisesti valitusta aineistosta. Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Mitä tarkoitetaan nuorten välisellä verkkokiusaamisella sosiaalisessa mediassa?

1.1. Mitkä ovat sosiaalisessa mediassa tapahtuvan verkkokiusaamisen muodot?

1.2. Kuinka yleistä on nuorten välinen verkkokiusaaminen sosiaalisessa mediassa?

2. Miten toisen asteen oppilaitokset voivat tunnistaa nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa?

2.1. Millä tavoin toisen asteen oppilaitokset voivat ennaltaehkäistä nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa?

2.2. Millä keinoin toisen asteen oppilaitokset voivat puuttua nuorten väliseen verkkokiusaamiseen sosiaalisessa mediassa?

Opinnäytetyön keskeinen tietoperusta koostui sosiaalisesta mediasta, nuorista sekä verkkokiusaamisesta, jotka muodostivat myös opinnäytetyön pääkäsitteet. Sosiaalinen media on internetin palveluita ja sovelluksia, joissa yhdistyy käyttäjien välinen kommunikaatio ja oma sisällön tuotanto (TEPA-termipankki). Nuorella tarkoitettiin tässä opinnäytetyössä 15–29-vuotiasta henkilöä. Verkkokiusaaminen on teknologiavälitteisesti tapahtuvaa yksilön tai ryhmän toteuttamaa haitallista, toistuvaa, aggressiivista ja tarkoituksellista yhteydenpitoa kiusaamisen kohdetta kohtaan (Ansary 2020). Välinen määriteltiin tässä opinnäytetyössä kahden henkilön välillä olevaksi suhteeksi (Suomisanakirja). Tietoperustassa syvennyttiin sosiaalisen median riskeihin, verkkokiusaamisen muotoihin ja yleisyyteen sekä sen ennaltaehkäisemiseen ja puuttumiseen. Aihetta tarkasteltiin ottamalla huomioon nuorten, vanhempien ja toisen asteen oppilaitosten roolit ilmiön yhteydessä. Keskeinen tietoperusta koostui pääosin Marko Forsin (2014), Ari Haasion (2016), Suvi Uskin (2024) sekä Mannerheimin Lastensuojeluliiton (2021a; 2021b; 2024; 2025) teoksista. Opinnäytetyössä käsiteltiin myös kirjallisuuskatsauksen taustalla olevaa tietoperustaa, valittua kirjallisuuskatsaustyyppiä sekä sen orientaatioita. Kirjallisuuskatsauksen aineisto muodostui tieteellisistä vertaisarvioituista julkaisuista.

2 NUORET SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTTÄJINÄ

Suomen nuorisolain (Nuorisolaki 2016/1285, 3 §) mukaan nuoreksi määritellään kaikki alle 29-vuotiaat ja YK:n määritelmän mukaan nuoria ovat taas kaikki 15–24-vuotiaat (Valtion nuorisoneuvosto 2013). Vuoden 2010 jälkeen syntynyt alfa-sukupolvi kasvoi nopeiden teknologisten muutosten, tasussa kulkevan portaalin sekä uuden sosiaalisen median aikakaudella (Haidt 2024, 15–16 [Pew Research Center 2015]). Nuorista, joille tietokoneet ja älypuhelimet ovat osa jokapäiväistä elämää ja jotka käyttävät tietoteknisiä laitteita monipuolisesti niin kommunikointiin, kuin itsensä viihdyttämiseen ja tiedonhankintaan, käytetään julkisuudessa myös yleisesti termiä diginatiivit (Haasio 2016, 10–11).

Digitaaliset toiminnot monipuolistuivat sekä niiden vangitsevuus kasvoi voimakkaasti älypuhelimiin siirtymän myötä vuoden 2010 jälkeen. Älypuhelimien ja sosiaalisen median takia myös tyttöjen ja poikien sosiaalisten kontaktien lukumäärä sekä näiden suhteiden hoitamiseen edellyttämä aika kasvoi, kun taas samalla läheisten ystävyyksien lukumäärä pieneni ja niiden laatu heikkeni. (Haidt 2024, 153, 175.) Vaikka sosiaalisessa mediassa voidaan ylläpitää kaverisuhteita ja tutustua uusiin ihmisiin, on myös pohdittu, osaavatko nuoret tutustua toisiinsa enää kasvokkain, kun kaikki tutustuminen tapahtuu nykypäivänä ruudun välityksellä (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2024, 5).

Älypuhelimien myötä sosiaalinen media on kuitenkin tullut jäädäkseen sekä vakiintunut osaksi nuorten arkea. Lähes kaikki nuoret käyttävät jotain sosiaalisen median palvelua ja tätä palvelua seurataan jatkuvasti tai ainakin päivittäin. (Saarenmaa 2021, 110–111, 221.) Noin puolet nuorista käyttää sosiaalista mediaa arviolta viisi tuntia päivässä (Uski 2024, 35 [Rothwell 2023]). Täten voidaankin sanoa sosiaalisen median olevan nykyään yksi arjen ulottuvuuksista (Uski 2024, 17). Mannerheimin Lastensuojeluliiton (2024) Nuorten mediankäyttö -kyselyn mukaan osa nuorista kokee kuitenkin painetta olla nopeasti tavoitettavissa erilaisissa sosiaalisen median palveluissa. Painetta nuorille luovat koko ajan saatavilla oleminen, nopeasti toisten viesteihin vastaaminen, ajankohtaisten asioiden seuraaminen sekä ensimmäisenä kavereiden postauksista tykkääminen. Nuorille kasvokkaiset tapaamiset ovat kuitenkin tärkeitä ja heidän toiveenansa onkin, etteivät kasvokkaiset tapaamiset ystävien kanssa keskeytyisi aina puhelimen käyttämisellä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2024, 5–6.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton (2025, 11) tuottaman Nuoret ja nettikiusaaminen -kyselyn mukaan 13–18-vuotiaiden eniten suosimat sosiaalisen median palvelut vuonna 2024 olivat Snapchat (80 prosenttia), WhatsApp (74 prosenttia), TikTok (71 prosenttia), YouTube (65 prosenttia) ja Instagram (58

prosenttia). Muita nuorten yleisesti käyttämiä sosiaalisen median palveluita olivat Pinterest (28 prosenttia), Discord (24 prosenttia) ja Steam (17 prosenttia). Nuorten suosima TikTok todettiin olevan toksisin sosiaalisen median alusta (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 14). Kun taas Reuters-instituutin tekemän selvityksen mukaan 18–24-vuotiaiden suosituimmat sosiaalisen median palvelut vuonna 2024 olivat YouTube (68 prosenttia), WhatsApp (59 prosenttia), Instagram (56 prosenttia), Snapchat (54 prosenttia) ja TikTok (47 prosenttia) (Reuters-instituutti 2024, 67). Näiden suosituimpien sosiaalisten medioiden alustojen käyttäjämäärät ylittävät jo miljardin (Uski 2024, 143).

2.1 Sosiaalisen median määrittelyä

Vaikka sosiaalisen median käyttö on yleistynyt nopeasti, itse käsitteelle sosiaalinen media ei ole vaikiintunutta määritelmää (Laitinen, Haanpää, Francke & Lahtinen 2020, 26). Tutkimuksissa sitä käytetään yleisesti kattokäsitteenä internetpohjaisille sovelluksille. Käytännössä sosiaalinen media kuvaa useita verkkoalustoja, kuten blogeja, kuvien ja videoiden jakamista, sosiaalista pelaamista, sosiaalisia virtuaalimaailmoja, yritysverkostoja sekä yhteistyöprojekteja. Verkkoalustat voivat olla myös yrityksen sosiaalisia verkostoja, foorumeja, tuotearvosteluja sekä sosiaalista kirjanmerkkausta. (Aichner, Günfelder, Mauer & Jegeni 2021 [Aichner & Jacob 2015].) Sosiaalisen median käyttäjä voi jakaa tietoa, ottaa yhteyttä, luoda yhteisiä projekteja ja keksiä uusia tapoja ratkaista ongelmia. Tämä kaikki mahdollistuu luomalla sisältöjä tai yhdistelemällä niitä muiden tekemiin tuotoksiin. (Tapscott 2010, 53.) Toiminta sosiaalisessa mediassa tuottaa parhaimmillaan sosiaalisuutta, verkostoitumista sekä yhteisöllisyyttä (Laitinen ym. 2020, 26).

Sosiaalisen median kehitys voidaan käytännössä jakaa kahteen vaiheeseen. Ennen vuotta 2010 sen tarkoitus oli toimia yhteydenpitovälineenä samankaltaisia kiinnostuksen kohteita omaaville henkilöille verkossa. Vuoden 2010 jälkeen painopiste siirtyi sosiaalisen median käyttäjien oman sisällön luomiseen ja jakamiseen. (Aichner ym. 2021.) Tästä kehitysvaiheesta, jossa median ja verkon sisällöntuotanto hajautui sen käyttäjille, on käytetty sosiaalisen median lisäksi myös muita nimityksiä, kuten vertaisverkko, vertaismedia, osallisuusmedia, sosiaalinen web ja web 2.0 -teknologia (Matikainen 2008, 25–26 [Majava 2006; Sirkkunen 2006; Suoranta 2006]). Kuitenkin ennen vuotta 2010 käytössä olleiden ja 2010 vuoden jälkeen muodostuneiden sosiaalisen median alustojen välillä on selkeä ero. Uusi sosiaalinen media ei välitä sen käyttäjien hyvinvoinnista tai turvallisuudesta. Se on rakennettu eri arvo maailmasta ja sillä on tarkoituksenaan pitää käyttäjät alustoillaan keinoilla millä hyvänsä – kourkuttaen alati kehittyvillä algoritmeilla. (Uski 2024, 16–17.)

2.2 Sosiaalisen median käytön riskit nuorille

Sosiaalisessa mediassa on paljon tahattomasti tai tarkoituksellisesti väärää, harhaanjohtavaa tai propagandistista tietoa (Kaarkoski, Riikonen, Huhtinen, Tillander & Sederholm 2021, 12 [Shu, Sliva, Wang, Tang & Liu 2017; Munzel 2016; Agarwal & Bandeli 2018; Giles, Hartmann & Mustafa 2019]). Tulisi pitää mielessä, että muun muassa tekoälyä, syvävääreännöstä, luonnollisen kielen tuottamista ja vastaisia tekniikoita käytetään harhaanjohtavan tiedon luomisessa ja levittämisessä, eikä niihin kytkeytyviä uutisia tai kuvia välttämättä osata arvioida aina tarpeeksi kriittisesti (Kaarkoski ym. 2021, 16 [Shen, Kasra, Pan, Bassett, Malloch & O'Brien 2019]).

Sosiaalinen media luo paineita myös ulkonäöstä. Tärkeää olisikin tunnistaa kriittisesti vastaan tulevat muokatut päivitykset ja kuvat, jotta pystyisi välttymään turhilta ulkonäköpaineilta julkaistaessa omia kuvia sosiaaliseen mediaan. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2024, 7.) Ajattelun nuorten kehittyvää mieltä on tärkeä tunnistaa, että sosiaalisessa mediassa voi altistua kaiken laatuiseksi sisällölle (Uski 2024, 91 [Yeung, Ng & Abi-Joude 2022]). Nuorilla on useimmiten hyvät taidot sosiaalisen median käyttämisessä, mutta silti heillä saattaa olla vajavaiset valmiudet kriittisessä ajattelussa, kuten taidoissa etsiä lisää tietoa sekä löydetyn tiedon arvioimisessa (Kaarkoski ym. 2021, 14 [Boyd 2014]).

Sosiaalipsykologi Suvi Uskin (2024, 80–81) mukaan sosiaalisen median alustoja voidaan käyttää niin sanottuina psykologisina aseina, joilla pystytään vaikuttamaan yksilöiden, yhteisöjen tai kansojen arvoihin, heidän ajatteluunsa ja käyttäytymiseensä. Sosiaalinen media vahvistaa ja normalisoi erilaisia piilossa kyteviä ilmiöitä, joiden seuraukset voivat olla yllättäviä ja hallitsemattomia. Tämä voi johtaa haavoittuvassa iässä olevien nuorten ajatteluvääristymään, kuten rikosmyönteisyyteen, ulkonäkökeskeisyyteen, naisvihamielisyyteen ja itsetuhoisuuteen (Uski 2024, 32, 81–85, 89).

Sosiaalinen media saattaa lisätä myös nuorten yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden tunnetta nähdessään päivityksiä ja kuvia tilanteista, joissa ei itse ole ollut mukana. Moni nuori saattaa myös ajatella oman elämänsä olevan tylsää verrattuna muiden sosiaalisessa mediassa näkyviin päivityksiin. Osa nuorista kokee jäävänsä jostain tärkeästä paitsi, jos ei päivittäin seuraa sosiaalisen median kanavia. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2024, 6.) Lisäksi alaikäisille sosiaalinen media on turvaton paikka, sillä sovellukset eivät rajoita aikuisten ja alaikäisten kohtaamisia (Uski 2024, 26; Haidt 2024, 173–174).

Sosiaalipsykologian professori Jonathan Haidt (2024, 149–150) kertoo älypuheliiniin ja sosiaaliseen mediaan liittyvän neljä perustavaa vahinkoa. Vahingoista ensimmäinen on sosiaalinen vaje, eli

ystävien kanssa vietetyn ajan vähäisyys ja eristäytyminen. Toisena vahinkona on univaje, mikä tarkoittaa vähäisempää unen laatua ja määrää. Univajeen vaikutuksia ovat muun muassa ärtyneisyys, ahdistuneisuus, masennus, kognitiiviset vajeet ja oppimiskyvyn heikentyminen sekä arvosanojen huonontuminen. Kolmantena perustavana vahinkona on tarkkaavaisuuden pirstoutuminen. Ongelmallinen sosiaalisen median ja videopelien käyttö ovat haitallisia tarkkaavaisuudelle, mikä voi johtaa tarkkaavaisuuden pirstoutumiseen ja lopulta häiritä toiminnanohjauksen kehittymistä. Neljäntenä ja viimeisenä perustavana vahinkona on riippuvuus. Tutkijat ovat todenneet nuorille kehittyneen käyttäytymisriippuvuuksia, joilla on syviä seurauksia heidän hyvinvoinnilleen, sosiaaliselle kehitykselleen sekä perheilleen. (Haidt 2024, 149–150.)

3 NUORTEN VÄLINEN VERKKOKIUSAAMINEN SOSIAALISESSA MEDIASSA

Parhaimmillaan teknologia tarjoaa alustan maailman tutkimiselle, oppimiselle sekä hauskan pitämiseksi (Aricak & Ozbay 2016). Teknologia ja digitalisaatio ovat kuitenkin muuttaneet vuorovaikutuksen luonnetta, ja nuorten älypuhelimilla viettämä aika herättää keskustelua erityisesti sen haittoihin liittyen (Noppari & Kupiainen 2015, 122). Teknologian myötä nuoret voivat altistua väkivaltaiselle ja seksuaaliselle sisällölle, kommunikoida vaarallisten henkilöiden kanssa, esiintyä verkossa toisena henkilönä sekä muodostaa vihamielisiä ryhmiä sosiaalisissa verkostoissa (Aricak & Ozbay 2016).

Nuoriin kohdistuva verkkokiusaaminen ja muu epäasiallinen käyttäytyminen on lisääntynyt mobiililaitteiden, sosiaalisen median sekä digitaalisten pelien tulon myötä (Laitinen ym. 2020, 26). Verkkokiusaaminen on käsite, jolla tarkoitetaan esimerkiksi sähköpostin, puhelimen tai sosiaalisen median kautta tapahtuvaa loukkaamista ja vahingoittamista (Nieminen & Pörhölä 2011, 74). Verkkokiusaaminen määritellään tieto- ja viestintäteknologian välityksellä tapahtuvaksi toistuvaksi ja tarkoitukselliseksi tietyn kohteen vahingoittamiseksi, häirinnäksi, loukkaamiseksi tai nolaavaksi toiminnaksi. Tämä tarkoittaa käytännössä esimerkiksi ilkeitä kommentteja, uhkauksia, huhujen levittämistä, nolaamista sekä häirintää. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 7.)

Eri tutkimusartikkeleissa verkkokiusaaminen määritellään yksilön tai ryhmän teknologiavälitteisesti toteuttamaksi haitalliseksi, toistuvaksi, aggressiiviseksi ja tarkoitukselliseksi yhteydenpidoksi kiusaamisen kohdetta kohtaan (Fousiani, Dimitropolou, Michaelides & Van Petegem 2016; Pepler, Mishna, Doucet & Lameiro 2021; Bae 2021; Ansary 2020; Parris, Lannin, Hynes & Yazedjan 2020; Espelage & Hong 2016; Kim, Walsh, Pike & Thompson 2019). Ansary (2020) määrittelee tutkimuksessaan verkkokiusaamisen olevan myös toisen henkilön tahallista vahingoittamista, häirintää, loukkaamista sekä nöyryyttämistä verkkoympäristöissä. Lisäksi määritelmää voidaan täydentää sillä, ettei kiusaamisen kohde pysty helposti puolustautumaan verkkokiusaamiselta (Pepler ym. 2021; Parris ym. 2020).

Perinteisesti tunnettu kiusaaminen on nuorten välillä muuttanut muotoaan, ja kasvokkain käytävä kiusaaminen on siirtynyt sosiaalisen median alustoille ja erilaisiin sovelluksiin, joissa kiusaamisesta on tullut entistä monimuotoisempaa (Noppari & Kupiainen 2015, 122). Fyysinen kiusaaminen onkin ainut kiusaamisen muoto, jota ei voi tapahtua verkossa (Salmivalli 2024, 143). Verkkokiusaamisella on tietenkin perinteistä kiusaamista muistuttavia piirteitä, kuten voimasuhteiden epätasapaino ja negatiiviset teot, mutta verkkokiusaamisella on kuitenkin ominaiset muotonsa. Näiden ominaisten muotojensa

vuoksi se on erityisen haastava kiusaamisen muoto. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 49 [Mäntylä, Kivelä, Ollila & Perttola 2013; Oksanen & Näre 2006].)

Verkon pimeä puoli saavuttaa nuoret yhä helpommin sosiaalisen median ja älypuhelimien kautta. Sosiaalisen median kanavissa peräti 64 prosenttia 16–24-vuotiaista oli kohdannut vihapuhetta vuonna 2020 ja 16 prosenttia oli kohdannut häirintää. Eniten ahdistelua sekä epäasiallista lähestymistä olivat verkossa kohdanneet nuoret. Nuorista joka kolmatta oli lähestytty epäasiallisesti. (Saarenmaa & Kohvakka 2021.) Asiantuntijapalvelu Someturvan vastaavan juristin Kaisa Rissasen haastattelun mukaan heidän käsittelemiensä verkkokiusaamistapausten perusteella kiusaamista tapahtuu eniten Snapchatissa, TikTokissa, WhatsAppissa sekä Instagramissa (Mtv uutiset 2024).

Verkossa tapahtuva kiusaaminen on usein kollektiivista verkkokiusaamista, mikä tarkoittaa sellaista kiusaamista, jossa osa kiusaa ja osa seuraa kiusaamista sivusta niin sanottuina ”hiljaisina hyväksyjinä”. Kollektiivinen kiusaaminen on tahallista mukana nauramista tai mielenkiinnosta tapahtuvaa seuraamista. Kiusaamisen kohteeksi voi joutua ulkonäön tai viestien takia, jolloin julkaisut voivat täyttyä tuttujen tai tuntemattomien loukkaavista tai arvostelevista kommentteista. (Forss 2014, 39.) Erilaisten kiusaamisryhmien perustaminen, joihin lisätään kymmeniä tai satoja nuoria, on yleistä (Mtv uutiset 2024). Eri tutkimukset osoittavat, että verkkokiusaamisen uhreiksi valikoituvat ne nuoret, joita kiusataan myös koulussa (Haasio 2016, 35 [Görzig & Machackova 2015]). Kiusaajia ei pääse pakoon edes omaan kotiin, sillä koulussa ja muualla kodin ulkopuolella tapahtuva kiusaaminen jatkuu myöhemmin verkossa henkisenä väkivaltana (Haasio 2016, 35). Verkkokiusaamisen onkin todettu olevan uhka mielenterveydelle (Haasio 2016, 35 [Görzig & Machackova 2015]).

3.1 Verkkokiusaamisen keskeisiä muotoja

Verkkokiusaamista voi tapahtua erilaisilla alustoilla, sovelluksissa sekä peliyhteisöissä, joissa ihmiset ovat vuorovaikutuksessa keskenään (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 5). Tutkija Niina Huh-talan mukaan yleisimmät verkkokiusaamisen muodot ovat pilkkaavat kommentit ja viestit, juoruilu ja henkilökohtaisten tietojen levittäminen, toisella nimellä esiintyminen, valokuvien manipulointi ja levittäminen, salasanojen huijaaminen, eristäminen virtuaalisen ryhmän ulkopuolelle sekä uhkailevat yhteydenotot (Noppari & Kupiainen 2015, 122). Mannerheimin Lastensuojeluliiton (2021a, 7) mukaan myös kiristäminen, painostaminen sekä seksuaalinen häirintä ovat yleisiä verkkokiusaamisen muotoja.

Ikävin puoli verkkokiusaamisessa on, että kiusattu saattaa joutua laajankin pilkanteon kohteeksi, sillä sosiaalisessa mediassa viesti leviää nopeasti ja laajasti (Haasio 2016, 36–37).

Asiantuntijoiden mukaan kiusaajat tarvitsevat yleisöä ja verkossa onkin tarjolla monen miljoonan ihmisen yleisö, mikä osaltaan kasvattaa verkossa tapahtuvan kiusaamisen ongelmaa (Tapscott 2010, 320). Nettipoliisi Marko Forssin (2014, 37) mukaan kaikissa sosiaalisen median palveluissa esiintyy kiusaamista – vain kiusaamisen tavat eroavat verkkoalustan käyttömahdollisuuksien mukaan. Sitä mukaan, kun uusia sosiaalisen median alustoja ja sovelluksia julkaistaan, saa verkkokiusaaminenkin uusia muotoja (Mtv uutiset 2024).

3.1.1 Viestintään perustuva verkkokiusaaminen

Yleisin verkkokiusaamisen tekotapa on perinteinen viestittely, jolloin viestejä lähetetään kiusatulle yksityisesti, tietyn ryhmän sisällä tai julkisesti. Viestit voivat sisällöltään olla loukkaavia tai uhkaavia sekä muutoin häirintätarkoituksessa kirjoitettuja. (Forss 2014, 36.) Uhkaavat yhteydenotot voivat olla utelemista nuorelta tämän asuinpaikasta tai jopa tappo- ja raiskausuhkauksia (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 7).

Viestit ja muut yhteydenotot voivat olla myös ei-toivottuja seksuaalissävyytteisiä yhteydenottoja ja täten seksuaalista häirintää. Esiin tulee monia tapauksia, joissa nuori saa yhteydenottoja itseään vanhemmalta henkilöltä tai jopa täysin tuntemattomalta aikuiselta tai toiselta nuorelta. Nuoreen otetaan yhteyttä seksuaalisessa mielessä ja lähettäjä saattaa laittaa heti itsestään alastonkuvia tai pyytää nuorta lähettämään alastonkuvia. Moni kokee tämän hyvinkin vastenmieliseksi. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 7.)

Vuonna 2023 uudistuneessa seksuaalirikoslaisissa (Seksuaalirikoslaki 2022/723, luku 20) muun muassa seksuaalinen viestittely, kuvien lähettäminen ja esittäminen sekä kuvien ottaminen sisällytetään seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavaksi seksuaaliseksi ahdisteluksi, mikä on rangaistavaa. Seksuaalisen kuvan luvattomasta levittämisestä 7 § on kirjattu, ettei toisen henkilön seksuaalista kuvaa, videota tai muuta tallennetta saa esittää tai levittää, riippumatta siitä, onko materiaalilla esiintyvän suostumus vai ei (Oikeusministeriö; Seksuaalirikoslaki 2022/723, luku 20; Strömberg 2022). Alle 18-vuotiaita seksuaalisesti esittävät kuvat ja tallenteet luokitellaan lasten hyväksikäyttöä kuvaavaksi materiaaliksi, minkä hallussapito ja levittäminen on myös rangaistavaa (Strömberg 2022).

Sosiaalisen median alustoilla on aikuisia saalistajia, joista monet ottavat uhreikseen teinityttöjä ja -poikia (Haidt 2024, 173 [Mendez 2022]). Yksi sosiaalisen median palveluissa ja pelialustoilla vallitseva ilmiö on ”grooming” eli verkossa alkava nuoren seksuaalinen hyväksikäyttö ja sen valmistelu. Groomingin tyypillinen piirre on, että nuorta yritetään houkutella siirtymään sosiaalisesta mediasta tai peliyhteisöistä muihin viestintäpalveluihin, kuten WhatsAppiin, jatkamaan viestien lähettämistä luottamuksellisen viestin suojan piirissä. (Laitinen ym. 2020, 29.) Seksuaalisen ahdistelun kohteeksi on joutunut jopa 45 prosenttia alaikäisistä (Uski 2024, 28 [Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023]). Tämä siis käytännössä tarkoittaa melkein joka toista alaikäistä, ja näistä 75 prosenttia ei ole kertonut kohtaan tilanteesta aikuiselle (Uski 2024, 28–29).

Verkkokiusaamista ovat myös pilkkaavat kommentit. Sosiaalisessa mediassa olevaan päivitykseen saatetaan kommentoida kiusaamistarkoituksessa, jolloin nuorta saatetaan nimitellä tai haukkua esimerkiksi ulkonäköön tai painoon liittyvillä kommentteilla. Asiattomien ja halventavien kommenttien tavoitteena on asettaa kiusaamisen uhri naurunalaiseksi. (Haasio 2016, 36.) Esimerkiksi TikTokissa, Youtubessa ja Instagramissa kiusaaminen voi olla ilkeiden kommenttien lähettelyä, toisen nimittelyä ja haukkumista (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 5). TikTokin julkaisuihin laitetut kommentit ovat yleensä vihakommentteja, joko rasistisia tai muuten ulkonäköön liittyvää kommentointia (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 13).

Kiusaajat voivat jakaa myös perättömiä juoruja ja huhuja kiusaamisen kohteestaan. Kiusaajat saattavat keksiä kiusatun seksuaalisuuteen tai intiimielämään liittyviä huhuja ja levitellä niitä erilaisilla sosiaalisen median alustoilla. Myös kiusatun muita henkilökohtaisia tietoja tai arkaluontoisia asioita saatetaan levitellä, jos kiusaajat sattuvat saamaan niitä tietoonsa. (Haasio 2016, 36.) Sosiaalisessa mediassa voidaan näkyvästi kiusaamistarkoituksessa suunnitella myös kiusatun pahoinpitelyä (Forss 2014, 37). Uudessa verkkokiusaamistrendissä paikkakuntakohtaisesti nimetyillä gossipgirl-käyttäjätileillä levitetään valheellisia, loukkaavia tai arkaluontoisia väittämiä paikallisista nuorista TikTokissa, yhdessä kiusaamisen kohteen nimen ja tunnistettavan kuvan tai muun henkilötiedon kanssa. Gossipgirl-tileillä saatetaan esimerkiksi syyttää ihmisiä pettämisestä tai kerrotaan yhden henkilön kourineen toista – heidän koko nimillään. Näillä tileillä on satoja ja jopa tuhansia seuraajia. (Viitanen 2025; Someturva 2025.)

Pelipoliisi Pasi Puumalan (Viitanen 2025) mukaan ilmiö, jossa luodaan sivusto tietojen levittämiseksi toisesta henkilöstä, tarkoituksena nöyryyttää ja kiusata on valitettavan yleistä nuorten keskuudessa ja ilmiö on vahvistunut viime vuosina. Puumalan mukaan sosiaalisessa mediassa tapahtuvan verkkokiusaamisen lisääntyminen kertoo nuorten nopeasti yleistyvistä pahoinvoinnista sekä siitä, että nuoret

ajattelevat, etteivät reaali maailman lait koske anonymia kirjoittelua tai virtuaali maailmaa. Puumala kuitenkin varoittaa, että henkilökohtaisia asioita ei saa levitellä ja julkisesti jaetun tiedon herkkyys voi johtaa useiden rikosnimikkeiden täyttymiseen. (Viitanen 2025.)

3.1.2 Kuva- ja videovälitteinen verkkokiusaaminen

Yhtenä tyypillisenä verkkokiusaamisen muotona on kiusatun valokuvien manipulointi ja kuvien levittäminen (Haasio 2016, 35–36). Tästä hyvänä esimerkkinä on sosiaalisessa mediassa nuorten parissa koulumaailmassa levinnyt ja suosioon noussut ”shippaus” tai ”shippaaminen”, mikä tulee englanninkielisestä sanasta relationship, joka tarkoittaa parisuhdetta. Shippaamisessa kahden henkilön kuvat yhdistetään pariksi, usein ilman lupaa ja tarkoituksena spekuloida romanttisia ihmissuhteita (Pakkala 2023a; Pakkala 2023b). Joissakin kuvissa on mukana myös halventavia tekstejä. Shippaaminen jakaa mielipiteitä, osa kokee ne vitsinä ja osa ahdistavina. Huumorin ja kiusaamisen välinen raja on shippauksen tapauksessa kuitenkin häilyvä. (Laakso 2023.) Kuvien lisäksi verkkokiusaamista voidaan toteuttaa myös tekemällä kiusatusta erilaisia pilkkavideoita (Forss 2014, 37). Esimerkiksi Snapchat-sovelluksessa on helppo ottaa kuvia ja videoita toisista, muokata niitä ja lähettää eteenpäin (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 5).

Tekoälyn hyödyntäminen verkkokiusaamisessa on mahdollistanut uuden syväväärentämisen trendin, jossa nuoren kuva liitetään tekoölyyn ja luodaan käsiteltyjä kuvia ja videoita. Tekoöly tuottaa realistisen alastonkuvan vertaamalla miljoonia alastonkuvia toisiinsa ja mallintaa niiden pohjalta kasvoihin sopivan kehon sekä realistisen näköisen henkilön, jolla on tutut kasvot ja kasvoihin sopiva alaston vartalo. Tällaisen verkkokiusaamisen seurauksia ja vahinkoja on todella vaikea korjata. Se voi tuhota jonkun maineen sekä mahdollisesti vaarantaa hänen turvallisuutensa. Väärissä käsissä tekoöly voi saada aikaan sellaista kiusaa, jota emme voi vielä edes kuvitella. (Uski 2024, 128–169.)

Yhtenä uutena verkkokiusaamisen muotona on nuorten parissa viime vuonna levinneet TikTok-tilit, joissa arvuuteltiin vihjeiden, kuten kuvien, videoiden sekä tekstien perusteella, kenestä on kyse. Vihjeet voivat pahimmissa tapauksissa olla ilkeitä ja joskus jopa seksuaalissävytteisiä. (Mtv uutiset 2024.) Myös tägäämistä, jossa merkitään tai linkitetään toisen profiili erilaisiin kuviin tai videoihin, voidaan tehdä kiusaamistarkoituksessa (Forss 2014, 37).

Verkkokiusaamisen ja perinteisen kiusaamisen yhdistävä, yksi verkkokiusaamisen julmimmista muodoista on kiusaamisen kohteen pahoinpiteleminen, tapahtuman videokuvaaminen puhelimitse sekä lopulta videomateriaalin jakaminen verkkoon (Haasio 2016, 37; Mtv uutiset 2024). Tätä ilmiötä kutsutaan nöyryytysväkivallaksi (Salmivalli 2024, 136). Kyseisiä väkivaltavideoita on levitetty verkossa jo useampia vuosia (Mtv uutiset 2024). Vuonna 2023 tiedotusvälineissä kerrottiin useista tapauksista, joissa alaikäiset kuvasivat fyysistä väkivaltaa ja jakoivat kyseisiä videoita sosiaalisessa mediassa eteenpäin (Salmivalli 2024, 128). Useimmiten näissä väkivaltaisissa kiusaamisvideoissa lyödään, hakataan, potkitaan ja tehdään ryhmähyökkäyksiä yhtä kiusaamisen kohdetta vastaan (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 13).

Väkivaltavideot voivat aiheuttaa elinikäisiä seurauksia. Väkivallan kohteelle se voi aiheuttaa fyysisiä ja psyykkisiä vammoja, jotka voivat olla laadultaan pitkäkestoisia sekä lamaannuttavia. Väkivallan tekijälle videoista voi aiheutua merkittävää mainehaittaa. (Uski 2024, 167.) Nuorten tekemä väkivaltarikollisuus on kaksinkertaistunut viimeisen seitsemän vuoden aikana ja poliisiin mukaan medially ja sosiaalisella medially on keskeinen rooli nuorten välisen väkivaltaisen käytöksen lisääntymisessä (Uski 2024, 168 [Kolehmainen 2023]).

3.1.3 Muita yleisiä verkkokiusaamisen muotoja ja ympäristöjä

Identiteettiin kohdistuvassa verkkokiusaamisessa kiusatun nimissä saatetaan tehdä perättömiä ilmoituksia verkkoon tai kiusatun nimellä voidaan esiintyä ja kirjoittaa viestejä tai levitellä tarinoita. Joskus kiusaaja saattaa saada huijattua kiusaamisen kohteeltaan salasanan sosiaalisen median alustalle, jossa kiusaaja pääsee julkaisemaan kiusatun nimissä mitä tahansa – kenelle tahansa. (Haasio 2016, 36.) Myös vale- ja pilaprofiileja saatetaan tehdä toisen nimissä (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 6). Esimerkiksi joissain tapauksissa verkkoon voidaan tehdä kiusatun nimellä seuranhakuilmoituksia, joihin liitetään yhteys- ja henkilötietoja, jotka voivat johtaa muun muassa häiritseviin yhteydenottoihin (Forss 2014, 37).

Digitaalisissa ympäristöissä onnistuu varsin helposti ulkopuolelle jättäminen ja eristäminen, mitkä ovat myös verkkokiusaamista. Nämä voivat ilmetä esimerkiksi erilaisista ryhmistä poistamisena tai kavereiden kesken olevista videopuheluista tai viestiketjuista pois jättämisenä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 6.) Nuori saatetaan eristää ja sulkea pois ryhmästä esimerkiksi hylkäämällä nuoren ryhmään liittymispyyntö tai kieltäytymällä nuoren lähettämästä kaveri- tai seuraamispyynnöstä.

Vaihtoehtoisesti kiusaajat voivat pyrkiä olemaan kiusatun kavereita eri sosiaalisen median alustoilla, jotta he näkevät kiusatun päivityksiä ja pääsevät kommentoimaan niihin kiusaamistarkoituksessa. Jos kiusaamisen kohde ei hyväksy kaveripyynnöitä, saattavat kiusaajat aloittaa uhkailemisen. (Haasio 2016, 36.) Sosiaalisesta mediasta kirjoittaneen Ari Haasion (2016, 36) mukaan digitaalisista ympäristöistä ulkopuolelle sulkeminen on yksi ahdistavimmista verkkokiusaamisen muodoista.

Verkkokiusaamista esiintyy myös erilaisissa peleissä ja peliyhteisöissä. Huonoa käytöstä ja toisten haukkumista jotkut pitävät huvittavana asiana ja suhtautuvat siihen vähätellen. Joidenkin mielestä peliyhteisöjen ilmapiiri on syrjivä ja myrkyllinen. Pelin tiimellyksessä ikäviä ja loukkaavia kommentteja saatetaan antaa varsinkin nuoremmille tai heikoiksi koetuille pelaajille. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 8.) Pelisivustoille voidaan myös luoda pelejä, joiden tarkoitus on ainoastaan pilkata kohdettaan. Yksi pelialustoilla tapahtuva verkkokiusaamisen muoto on niin sanottu ”dossaus”, jossa esimerkiksi toisen hallinnoimalle pelipalvelimelle tehdään palvelunestohyökkäyksiä. Dossaukseen lukeutuu myös haitan aiheuttaminen erilaisilla tietomurroilla profiileihin ja tietokoneelle. Kiusattua voidaan myös pilkata erilaisin tavoin luomalla niin sanottuja ”fanisivustoja” tai sovelluksia. (Forss 2014, 37.)

3.2 Verkkokiusaamisen erityispiirteet

Verkkokiusaaminen voi digitaalisten laitteiden välityksellä tapahtua salassa ja levitä nopeasti, ja sen seuraukset voivat vaikuttaa pitkään (Nieminen & Pörhölä 2011, 75 [Agatston, Kowalski & Limber 2007; Mason 2008; Slonje & Smith 2008]). Kiusaamisen siirtyminen verkkoon on johtanut siihen, ettei kiusaaminen rajoitu enää tiettyyn paikkaan tai aikaan, varsinkin kun sosiaalisen median käyttö on siirtynyt älypuhelimiin (Forss 2014, 36). Verkkokiusaamista on vaikea paeta, sillä lähes kaikkialta pääsee sosiaaliseen mediaan ja peliyhteisöihin (Laitinen ym. 2020, 27). Salmivallin (2024, 143) mukaan monet tutkijat ovat esittäneet verkkokiusaamisen olevan kaikkein vahingollisinta juuri siitä syystä, että sen kohdeyleisö on potentiaalisesti hyvin suuri – verkkokiusaaminen on julkista ja siinä käytetty materiaali leviää laajasti. Käytännössä on lähes mahdotonta tietää, kenelle kaikille ja minne materiaali on levinnyt. Verkkokiusaamisen julkisuus ja leviäminen voivat tuottaa myös häpeän kokemuksia kiusatulle kokemastaan kiusaamisesta. (Laitinen ym. 2020, 27.)

Verkkokiusaamisessa tarjoutuu mahdollisuus myös anonyymisyyteen, mikä tarkoittaa sitä, että verkossa voidaan toimia peitenimillä tai nimettömästi. Tässä tapauksessa kiusattu ei voi olla varma siitä, kuka kiusaamisen takana on. On myös mahdollista, että verkkokiusaamista varten perustetaan

”trolliprofiili”, jolla kiusaamista kohdistetaan kiusattuun. (Laitinen ym. 2020, 27.) Trollauksen tarkoituksena on saada kiusaamisen kohde suuttumaan ja houkutella toinen osapuoli kirjoittamaan asiattomuuksia, joihin trolli vastaa kärkkäästi ja provosoivasti kritisoiden (Forss 2014, 42–44). Verkkokiusaamisessa kiusatun on vaikea puolustautua muun muassa siksi, että tekijä voi pysytellä nimettömänä, kiusaamista ei voi välttää pysymällä kiusaajasta kaukana eikä itsestä leviävien viestien väitteitä voi kumota niin, että tämä tulisi kaikkien viestin nähneiden tai siitä kuulleiden tietoon (Salmivalli 2024, 129).

3.3 Verkkokiusaamisen yleisyys

Verkkokiusaaminen on suhteellisen uusi ilmiö, ja se saa mediassa jatkuvasti huomiota. Psykologian tohtori Christina Salmivallin (2024) mukaan verkkokiusaamisen esiintyvyys on kuitenkin muihin kiusaamisen muotoihin verrattuna selvästi vähäisempää huomioiden, kuinka moni nuori käyttää älylaitteita ja viettää aikaa sosiaalisessa mediassa. Salmivalli perustelee verkkokiusaamisen vähäisyyttä muun muassa kiusaamisen ryhmäluonteella. Ryhmissä luodaan hierarkioita ja normeja sekä määritellään, mikä on hyväksyttyä ja mikä ei. Kiusaamisen tarkoitus on osoittaa, kenellä ryhmässä on valtaa ja kenellä ei. Verkkokiusaamisesta myös puuttuu välitön sosiaalinen palkinto ja kiusaamiskäyttäytymisen vahvistaminen tai siihen yllyttäminen. Verkkomaailmassa muiden läsnäolijoiden tai kiusaamisen kohteeksi joutuvan välittömät reaktiot eivät ole havaittavissa. Lopuksi verkkokiusaamisesta jää aina jälki, toisin sanoen digitaalinen jalanjälki. Jälkeenpäin on vaikea selittää kiusaamista joksikin muuksi tai väittää, ettei sitä tapahtunut. (Salmivalli 2024, 128–130.)

Verkossa tapahtuva kiusaaminen on tavalla tai toisella osa jokapäiväistä sosiaalisen median käyttöä, joten kiusaamiselta on vaikea välttyä (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 5). Nuorten mukaan verkkokiusaamista esiintyy eniten TikTokissa ja toiseksi eniten Snapchatissa. Lisäksi merkittäviä verkkokiusaamisen ympäristöjä ovat verkkopelit kuten Fortnite, Counter-Strike 2 sekä Roblox. Mannerheimin Lastensuojeluliiton (2025) uusimman Nuoret ja nettikiusaaminen -kyselyn mukaan yleisin verkkokiusaamisen muoto sosiaalisessa mediassa on toisten haukkuminen ja nimittely sekä ilkeät kommentit. Kyselyyn vastanneista nuorista 36 prosenttia on kokenut ainakin kerran verkkokiusaamista jossain muodossa. Valtaosa, lähes 80 prosenttia on kohdannut ja nähnyt verkossa tapahtuvaa kiusaamista joskus ja 20 prosenttia on kohdannut sitä päivittäin. Huhujen levittämistä ja loukkaavien kuvien sekä videoiden jakamista on nähnyt 61 prosenttia ja 5 prosenttia päivittäin. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 12.)

Salmivallin (2024) mukaan verkkokiusaamisen ajatellaan olevan yleistä, mutta sitä se ei ole. Harhaluulo verkkokiusaamisen yleisyydestä johtuu monissa selvityksissä käytettyjen kysymysten epämääräisyydestä, ilmiön saamasta huomioista mediassa ja siitä, että verkossa tapahtuva kiusaaminen sekoitetaan muuhun verkossa tapahtuvaan ilkeään tai loukkaavaan kommentointiin. (Salmivalli 2024, 144.) On esimerkiksi pohdittu, voiko yksittäinen julkaisu sosiaalisessa mediassa olla kiusaamista vain sillä perusteella, että sitä voidaan jakaa useita kertoja useiden eri käyttäjien toimesta ja näin kohteeksi joutuvan henkilön nöyryytys toistuu yhä uudelleen, vaikkei kuitenkaan alkuperäisen julkaisun tekijän toimesta (Salmivalli 2024, 129 [Slonje, Smith & Frisén 2013]).

3.4 Nuorten välisen verkkokiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen

Sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi on tehtävissä erilaisia toimenpiteitä, joilla verkkokiusaamisen mahdollisuutta voidaan vähentää (Forss 2014, 52). Alustavasti, verkkokiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi, postauksiin kommentoinnista tulisi pidättäytyä (Salmivalli 2024, 142). Omat yksityisyysasetukset tulisi rajoittaa niin, etteivät kaikki tiedot ole kaikkien nähtävillä automaattisesti. Ennen viestien lähettämistä toiselle osapuolelle, esimerkiksi yksityisviestin muodossa, tulisi viestin lähettämistä arvioida kriittisesti, sillä viestin vastaanottaja voi täysin laillisesti levittää sellaista keskustelua eteenpäin, johon on itse osallistunut. Olisi hyvä pitää mielessä, että myös seksuaalisävytteisten kuvien jakamista tulisi välttää, sillä kuvia yleensä kopioidaan ja levitetään. On myös mahdollista, että joku muu voi ikuistaa nolon tai arkaluontoisen tilanteen, kuvan tai videon muotoon ja jakaa sen sosiaalisessa mediassa. (Forss 2014, 52–53.) Sosiaalisen median alustoilla sivustojen ylläpito myös moderoi, eli rajoittaa ja poistaa haitallista sisältöä niiden levittämisen sijaan (Uski 2024, 92–93).

Nuoret näkevät heillä itsellään olevan suurin vaikutus verkkokiusaamisen ennaltaehkäisemisessä. Myös vanhempien, sosiaalisen median alustojen ylläpitäjien sekä ammattilaisten rooli nähdään tärkeänä. Järjestöjen, päättäjien sekä muiden tahojen roolia ennaltaehkäisemisessä ei koeta niin vaikuttavana tekijänä. Osa nuorista on luottavaisin mielin erilaisten tahojen vaikuttamismahdollisuuksien kohdalla, kun taas osa nuorista on asiasta epäluuloisia. Eri ikäisten nuorten välillä on nähtävillä myös eroja, nuoremmat uskovat vähemmän vaikutusmahdollisuuksiin kuin vanhemmat. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 26.)

Nuoret saattavat vaieta verkossa tapahtuvasta kiusaamisesta. Koulussa opettajat ja kotona vanhemmat saattavat selkeästi huomata, että kaikki eivät ole kunnossa, mutta verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen

on vaikea puuttua, jos nuori ei siitä itse kerro. (Haasio 2016, 35.) On kuitenkin monia tapoja, miten puuttua verkkokiusaamiseen sosiaalisessa mediassa. Erilaisista tavoista olisi hyvä tiedottaa ja kertoa nuorille, jotta verkkokiusaaminen saataisiin mahdollisimman nopeasti loppumaan. Välttämättä kaikille aikuisillekaan ei ole selvää, kenen tehtävä verkkokiusaamiseen puuttuminen tänä päivänä on. Puhelimet ja digilaitteet ovat läsnä myös koulupäivissä, joten selkeää rajanvetoa on hankala määrittää ja tämä omalta osaltaan voi myös hämmentää nuoria. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 11, 19.)

Moni kiusattu ei pidä kiusaamistaan niin vakavana eikä tule ajatelleeksi, että hänen kiusaamisensa voi joissakin tapauksissa johtaa jopa oikeudellisiin toimenpiteisiin (Haasio 2016, 37). Kun kiusaaminen sosiaalisen median alustoilla ei blokkaustrytyksistä ja kiusaajalle annetusta palautteesta huolimatta lopu, on hyvä olla yhteydessä alustalla mahdollisesti toimivaan nettipoliisiin, joka voi huomauttaa tai jopa sakottaa kiusaajaa (Forss 2014, 53). Verkkokiusaamista kohdatessaan tai itse sitä kokiessaan siitä voi tehdä rikosilmoituksen – sen muodosta riippuen (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 11).

Kun on kyse vakavammasta kiusaamistapauksesta, voi harkita lähestymiskiellon hakemista. Pääasiassa kiusaamisessa on kyse asianomistajarikoksesta, jolloin kiusatun itse tulee vaatia kiusaajalle rangaitusta. (Forss 2014, 54.) Kiusattu voi nostaa syytteen esimerkiksi kunnianloukkauksesta tai törkeästä kunnianloukkauksesta, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä, viestintärauhan rikkomisesta ja tietyin poikkeuksin laittomasta uhkauksesta (Haasio 2016, 37; Forss 2014, 54). Näissä tapauksissa asianomistajalla, eli kiusatulla, on mahdollisuus hakea korvauksia kiusaajalta aiheutetusta kärsimyksestä (Forss 2014, 54).

3.4.1 Nuorten näkökulmia verkkokiusaamisesta

Suurin osa nuorista kokee verkkokiusaamisen yhtä vakavana asiana kuin perinteisenkin kiusaamisen (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 17). Osa nuorista ei kuitenkaan usko tai tiedä, että verkkokiusaamista voisi mitenkään estää, koska aina löytyy joku, joka kiusaa. Nuoret kokevat jopa pelottavana asiana sen, ettei verkkokiusaaminen tunnu loppuvan, kampanjoista ja kouluissa tehdyistä asioista huolimatta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2024, 8.) Moni nuori ajattelee verkkokiusaamisen olevan sellainen asia, joka jatkuu niin kauan, kuin sosiaalisen median palveluitakin käytetään. Ajatellaan, että verkkokiusaaminen ikään kuin kuuluu asiaan. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 25.)

Nuoret toivovat toisilta nuorilta vastuun ottamista omasta toiminnastaan ja yhdessä hyvän ilmapiirin luomista. Nuorilla onkin konkreettisia keinoja toisille nuorille, miten käytännössä tulisi toimia. Nuorten mielestä on tärkeää miettiä, miten toisille puhutaan ja miltä muista tuntuu. On hyvä muistaa, että jokainen voi vaikuttaa omalla ystävällisyydellään keskustelukulttuuriin ja jos ei ole mitään hyvää sanottavaa, ei tarvitsisi edes kommentoida. Tärkeää on myös ottaa kaikki mukaan keskusteluun, käyttää erilaisia palveluita turvallisesti ja huolellisesti sekä arvostaa toisia nuoria, vaikka he olisivatkin erilaisempia kuin sinä. On myös erittäin tärkeää ymmärtää verkkokiusaamisen seuraukset ja tunnistaa oma paha olo, ettei se purkaudu kiusaamalla muita. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 27.)

Nuorten mielestä verkkokiusaamisen ennaltaehkäisyyn voisi vaikuttaa myös aikuisten vakavampi suhtautuminen sekä vanhempien mielenkiinnon lisääminen siitä, missä sosiaalisessa mediassa nuori viettää aikaansa ja mitä se siellä tekee (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 17). Nuoret toivovat, että verkkokiusaamisesta puhuttaisiin enemmän jo pienestä pitäen, niin kotona, kouluissa kuin julkisestikin. Myös ihmisarvoon liittyviä keskusteluita olisi hyvä käydä, sekä pohtia yhdessä aikuisen kanssa, miten toimitaan sosiaalisessa mediassa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2024, 9.) Tärkeää olisi kertoa, että verkkokiusaamiseen ei tarvitse missään tilanteessa altistua, sitä uskallettaisiin vastustaa rohkeasti sekä nuorille painotettaisiin, että jos niin käy, aikuiset ovat läsnä ja tukena. Nuoret pitävätkin tärkeänä sosiaalisessa mediassa olevien vaikuttajien ja julkkisten esiintymisen verkkokiusaamista vastaan. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 17.)

Nuoret toivovat sosiaalisessa mediassa palveluntarjoajien ottavan enemmän vastuuta ja kehittävän tehokkaampia keinoja verkkokiusaamisen ennaltaehkäisemiseen ja puuttumiseen. Palveluntarjoajat voisivat muokata palveluitaan niin, ettei syrjiviä, loukkaavia ja vihamielisiä postauksia voisi niin helposti julkaista. Nuorten mielestä teknisiä filttereitä, tekoälyä ja botteja voisi hyödyntää erilaisissa palveluissa tunnistamaan negatiivista kielenkäyttöä ja kiusaamiskäytöstä. Palveluiden ylläpitäjien aktiivisempi moderointi ja läsnäolo voisivat myös nuorten mielestä ennaltaehkäistä verkkokiusaamista. Ylläpitäjien toivotaankin olevan tarkempia loukkaavista kommenteista ja keskusteluista. Nuoret pitävät ennaltaehkäisevinä keinoina myös ikärajoista huolehtimisen, tiukkojen sääntöjen ja rajojen asettamisen sosiaalisen median palveluissa, yksityisasetusten tehokkaan käyttämisen sekä anonyymina kommentoinnin kieltämisen. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2024, 8.) Vahva tunnistautuminen palveluihin anonyymiyden vähentämiseksi sekä velvoite tehdä omalla nimellä ja naamalla käyttäjäprofiileita nähdään myös hyvinä ennaltaehkäisevinä ratkaisuinä (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 27).

Nuoret ovat hyvin eri mieltä verkkokiusaamiseen puuttumisesta. Kuten verkkokiusaamisen ennaltaehkäisemisessä myös siihen puuttumisessa, suurin osa nuorista ajattelee, että heillä itsellään on siinä suurin rooli. Voi olla, etteivät vanhemmat, ammattilaiset tai sosiaalisen median alustojen ylläpitäjät huomaa tai pysty puuttumaan verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen, joten siksi nuoret näkevät oman nopean puuttumisen avainroolissa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 26; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 17.) Kuitenkaan moni nuori ei halua tai uskalla puuttua kiusaamiseen, koska pelkää, että tulee itse kiusatuksi. Nuoret kertovat myös, etteivät halua puuttua toisten asioihin tai kiusaamistilanteisiin, koska eivät tiedä tilanteen taustoja tai eivät koe olevansa vastuussa kohtaamastaan tilanteesta. Nuori saattaa myös ajatella, ettei halua auttaa tai puuttua, koska nuorta itseäkään ei autettu samanlaisen tilanteen koettuaan. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2024, 7.)

Vaikka jotkut nuoret eivät halua puuttua näkemäänsä verkkokiusaamiseen, heistäkin moni tunnistaa keinoja, miten verkkokiusaamiseen voisi puuttua, oli sitten kyse itseensä kohdistuvasta verkkokiusaamisesta tai muihin kohdistuvasta. Kun verkkokiusaaminen kohdistuu nuoreen itseensä, yksi yleisimmistä toimintatavoista on jättää asia huomioimatta tai estää eli blokata kiusaajan yhteydenpito. Tämän lisäksi voidaan estää myös kiusaamiseen liittyvä keskustelu tai julkaisu. Kiusaaja voidaan myös poistaa seuraajista tai kavereista, riippuen mikä sosiaalisen median palvelu on kyseessä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 9–10; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 24, 30.) Toisen käyttäjän estäminen on kuitenkin mahdotonta niissä palveluissa, joissa voidaan kommentoida anonyymisti tai kerta toisensa jälkeen tehdään uusi valeprofiili, jonka takaa kommentointia jatketaan (Forss 2014, 53).

Kiusaajaan voidaan myös ottaa yhteyttä, keskustella kiusaamistilanteesta ja täten yrittää saada kiusaaja lopettamaan (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2024, 9). Nuoret kokevatkin tehokkaampana puuttumisen keinona nuoren kommentoivan asiasta toiselle nuorelle, kuin että aikuinen puuttuu asiaan (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 26). Vain osa nuorista kertoo koetusta kiusaamisestaan eteenpäin kaverille tai jollekin luotettavalle aikuiselle, esimerkiksi vanhemmalle tai opettajalle. Osa nuorista pohtii, tulisiko aikuista ottaa mukaan puuttumistilanteisiin, jos vaarana on, että kiusaaminen sen jälkeen vain pahenee tai lisääntyy. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 9–10; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 26.)

Kun kiusaaminen kohdistuu muihin kuin nuoreen itseensä, yleisin toimintatapa on neuvoa kiusaamisen kohdetta, miten tilanteessa kannattaisi toimia. Toiseksi yleisin tapa on puolustaa ja tukea kiusattua sekä lähettää kiusatulle rohkaisevia viestejä. Osa nuorista viettää aikaa kiusatun kanssa sekä estää itsensä kiusaajan. Vaikka nuoret kannustavat muita nuoria kertomaan nähdystä kiusaamisesta aikuiselle tai

raportoimaan siitä sosiaalisen median alustojen ylläpitoon, vain osa nuorista tekee niin. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 9–10; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 24.) Sukupuolten mukaan tarkasteltuna, tytöt ja muunsukupuoliset puuttuvat näkemäänsä verkkokiusaamiseen selkeästi enemmän kuin pojat (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 24).

Nuorten mielestä verkkokiusaamiseen nopea puuttuminen ja reagointi olisi kaikista tärkeintä. Toimivina asioina nähdään myös kaverin tuki puuttumistilanteissa sekä kiusaajan joutuminen vastuuseen teoistaan. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 25.) Nuorten mielestä myös palveluiden ylläpitäjien pitäisi herkästi puuttua tilanteisiin sekä asettaa tarpeeksi riittävät rangaistukset kiusaajalle, esimerkiksi estää kiusaajan pääsy palveluun tai lopettaa kiusaajan tili kokonaan (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 9–10; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 25). Nuoret toivovatkin, että ihmiset rohkaistuisivat puuttumaan sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan verkkokiusaamiseen ilmiantamalla näkemänsä, sen sijaan, että verkkokiusaaminen sivuutetaan ja jatketaan muiden päivitysten lukemista. Nuorten mielestä olisi kaikkien tärkeä muistaa, että sosiaalisessa mediassa olevien profiilien takana on ihan oikea arvokas ihminen. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2024, 9.)

3.4.2 Vanhempien roolit ja vastuut

Sosiaalinen media muuttuu ja kehittyy jatkuvasti, ja vanhemmilla on ollut vaikeuksia pysytellä kehityksen perässä. Vanhemmilla ei ole välttämättä kokemusta verkkokiusaamisesta tai niistä sosiaalisen median alustoista, joissa sitä tapahtuu. Tämän vuoksi vanhempien voi olla vaikeaa valistaa lapsiaan verkossa tapahtuvasta kiusaamisesta. (Forss 2014, 55.) Kodilla ja vanhemmilla on kuitenkin tärkeä rooli verkkokiusaamisen ennaltaehkäisemisessä ja vanhempien kiinnostuksella ja tuella on iso merkitys nuoren turvalliseen mediakäyttäytymiseen (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 19). Nuoret toivovat, että vanhemmat kertoisivat enemmän verkkokiusaamisesta, sen seurauksista sekä määrittelisivät selkeät rajat sosiaalisessa mediassa toimimiseen heti ensimmäisen puhelimen lapselle annettuaan. Nuorten mielestä on tärkeää pohtia, minkä ikäiselle lapselle tai nuorelle vanhemmat antavat puhelimen ja luvan sosiaalisen median palveluiden käyttämiseen. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 27.)

Lähtökohtaisesti vanhempien tulisi keskustella nuoren kanssa siitä, millainen käyttäytyminen verkossa on asiallista ja muita kunnioittavaa (Salmivalli 2024, 142). Vanhempien kannattaa tutustua lapsensa käyttämiin sosiaalisen median palveluihin, perehtyä niiden käyttäjäehtoihin ja yksityisyysasetuksiin sekä keskustella lapsen kanssa erilaisista riskeistä, joita sosiaalisen median käyttöön liittyy sekä sen

turvallisesta käyttämisestä (Stowell 2017, 139; Forss 2014, 55). Kun nuori tietää vanhemman olevan kiinnostunut siitä, mitä verkossa tapahtuu, kynnys kertoa mahdollisesta verkkokiusaamisesta saattaa olla myös alempi (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 19).

Sosiaalisen median myötä on pohdittu myös sitä, onko vanhemmilla oikeus lukea lapsensa yksityisviestit. Tapauksissa, joissa vanhemmilla herää huoli nuoren hyvinvoinnista, epäily siitä, että nuori on ongelmassa tai että sosiaalisen median kautta lähetetyillä yksityisviesteillä voi olla tekemistä asian kanssa, vanhempi voi lukea yksityisviestit – vaikka pakolla. Kun kyseessä on nuoren turvallisuus, tulee asiaa tarkastella hänen etunsa kautta. Rutiininomaisesti alaikäisen viestejä ei voi lukea, vaan nuoren kanssa tulisi ensisijaisesti keskustella aiheesta, punniten muun muassa nuoren ikää, kehitystasoa sekä tilannetta. Lievemmissä tapauksissa sekä täysi-ikäisyyttä lähestyvien nuorten kohdalla tulisi viestien pakolla lukemiseen lähestyä pidättyväisemmin. (Forss 2014, 31–32.)

Sosiaalisen median, verkon ja pelien parissa voi tarvita ihan samanlaisia taitoja, joita tarvitaan elämässä muutenkin. Nykypäivän kasvatuksessa tulisi olla osana myös mediakasvatusta, joka tarkoittaa mediataitojen ja digihyvinvoinnin opettamista erilaisin tavoin. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021b.) Nuoren kertoessa omasta tai toiseen nuoreen kohdistuneesta verkkokiusaamiskokemuksesta vanhemman tulisi kiittää, rohkaista ja olla nuoren tukena. Nuorelta voi lisäksi kysyä, haluaisiko hän näyttää millaista verkkokiusaaminen on ollut. (Opetushallitus 2020.) Kun verkkokiusaaminen on ollut epäasiallista kirjoittelua, käyttäytymistä, valokuvia tai videoita, voi vanhempi ilmiantaa julkaisun sosiaalisen median palvelun tarjoajalle (Laitinen 2020, 43). Nuoret painottavat, kuinka tärkeää on kuunnella nuorta ja keskustella nuoren kanssa ei syyllistävällä lähestymistavalla. Vanhempia toivotaan kyselevän tietyin väliajoin nuoren kuulumisia ja sosiaalisessa mediassa tapahtuvia asioita. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 29.)

Verkkokiusaamisen tapahtuessa kouluun liittyvässä toiminnassa tai jos vanhempana arvioit sen vaikuttavan nuoren koulunkäyntiin, tulisi siitä ilmoittaa oppilaitokselle. Asia olisi hyvä ottaa myös puheeksi muiden tapahtumaan osallistuneiden nuorten vanhempien kanssa, mutta samalla muistaa ajatella, miten asia ratkaistaisiin hyvin kaikkien mukana olleiden nuorten näkökulmasta. (Opetushallitus 2020.) Vanhempien tulisi myös muistaa, että vakava tai pitkään jatkunut verkkokiusaaminen voi myös tarvittaessa johtaa koulun ulkopuoliseen viranomaisyhteistyöhön. Toimiva yhteistyö koulun ja huoltajien välillä voi olla myös suureksi avuksi kiusaamisen lopettamisessa, sillä huoltajat voivat jäädä osaltaan seuraamaan tilannetta sekä vaikuttaa nuorten sosiaaliseen käyttäytymiseen. (Laitinen 2020, 39, 41.)

Nuoret toivovat, että vanhemmat puuttuisivat nopeasti havaittuun verkkokiusaamiseen ja ymmärtäisivät, että verkossa tapahtuva kiusaaminen on erilaista ja monimuotoisempaa kuin perinteinen kiusaaminen. Vanhempien olisi tärkeä ymmärtää myös, että esimerkiksi pelialustoilla ja peleissä tapahtuva kiusaaminen voi olla hyvinkin erilaista kuin muu verkkokiusaaminen. Nuorten mielestä vanhempien on ymmärrettävä, etteivät aikuiset välttämättä aina ymmärrä tilannetta ja sitä, miten jokin tilanne näyttää nuoren näkökulmasta. Verkkokiusaaminen voi tapahtua myös nuorten käyttämillä sanoilla, joita vanhempi ei välttämättä ymmärrä loukkaaviksi. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 27–29.)

Osa nuorista ajattelee, että vanhempien tulee ymmärtää verkkokiusaamisen vakavat seuraukset kuin taas osa nuorista kokee verkkokiusaamisen sosiaaliseen kanssakäymiseen kuuluvana vitsin heittona. Verkkokiusaamiseen tulee kuitenkin aina suhtautua vakavasti. Vanhempien tulisi ymmärtää, että verkossa tapahtuva kiusaaminen saattaa olla vain yksi osa-alue ja kiusaamista voi tapahtua verkon lisäksi myös muualla. Nuorten mielestä olisi myös ehdottoman tärkeää, että vanhemmat rankaisisivat rohkeasti omaa lastaan, jos selviää, että tämä on kiusannut muita. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 27–29.)

3.4.3 Toisen asteen oppilaitosten tehtävät

Oppilaitoksissa voisi kertoa enemmän verkkokiusaamisesta ja sen seurauksista. Nuoret ehdottavatkin, että aiheesta voitaisiin keskustella oppitunneilla yhdessä tai niin, että oppilaitoksen tapahtumissa aihe tulisi esille, esimerkiksi aamunavauksissa. Tukioppilaat tai opiskelijatutorit voisivat olla verkkokiusaamisteeman eräänlaisia käsittelijöitä ja aiheen nostajia nuorten arjessa. Myös opettajien lisäksi koulukuraattorit voisivat käsitellä aihetta enemmän ja pitää verkkokiusaamiseen liittyviä teematunteja. Teematunteja voisi nuorten mielestä pitää myös osana terveystiedon opetusta ja tunneille voisi tulla vierailija tai nettipoliisi puhumaan aiheesta lisää. Nettipoliisi voisi kertoa verkkokiusaamisesta nimenomaan rikosten ja seurausten näkökulmasta. Nettipoliisin vierailut oppilaitoksissa mainitaankin toimivana tapana käsitellä verkkokiusaamista. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 17–19.)

Nuoret toivovat myös, että verkkokiusaamiseen liittyvistä rangaistuksista kerrottaisiin selkeästi sekä opetettaisiin aiheen lisäksi myös kunnioittamaan muita ja ymmärtämään erilaisuutta. Kiusatuksi tulleiden ja kiusaajien kokemusten esille nostaminen ja vertaistuki koetaan myös tärkeänä. Nuorten mielestä oppilaitosten ammattilaisten pitäisi tutustua sosiaalisen median palveluihin ja tämän päivän somekulttuuriin, jotta ammattilaiset ymmärtäisivät paremmin, mistä on kysymys ja täten voisivat helpommin

auttaa verkkokiusaamisen ennaltaehkäisemisessä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 17–19; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025, 27.) Verkkokiusaamista onkin pyritty ennaltaehkäisemään oppilaitoksissa viestintä- ja mediataitoja lisäämällä sekä asenne- ja empatiakasvatuksella sekä ohjeistamalla, miten opiskelijan tulisi toimia joutuessaan verkkokiusaamisen kohteeksi (Salmivalli 2024, 142).

Nuorten älypuhelimien käyttö kouluympäristössä herättää kysymyksen siitä, miten oppilaitokset voisivat puuttua tähän sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamisen muotoon (Noppiari & Kupiainen 2015, 122). Ajatellaan, ettei periaatteessa ole oppilaitosten vastuulla, mitä nuoret tekevät vapaa-aikallaan. Kuitenkin silloin, kun verkkokiusaamista tapahtuu saman oppilaitoksen opiskelijoiden välillä se vaikuttaa oppimisympäristön turvallisuuteen. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna on vaikea ajatella, miten verkkokiusaamiseen puuttuminen ei kuuluisi oppilaitoksille. (Salmivalli 2024, 141.) Kiusaamisen vastaiseen työhön kouluissa ja oppilaitoksissa on käytössä Opetushallituksen teettämä opas, jossa käsitellään verkossa tapahtuvan kiusaamisen tunnuspiirteitä, mobiililaitteiden käytön sääntöjä oppilaitoksissa sekä sosiaalista mediaa ja digitaalisia pelejä kiusaamisen näkökulmasta. Julkaisu keskittyy kiusaamiseen liittyvään lainsäädäntöön, kiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja puuttumiseen oppilaitoksissa sekä sisältää erilaisia toimintaohjeita. (Laitinen ym. 2020.)

Oppilaitoksissa näkyy selkeästi sosiaalisen median, mobiililaitteiden ja digitaalisten pelien lisääntynyt käyttö ja siellä tapahtuva verkkokiusaaminen. Opettajien ja oppilaitosten henkilöstön on puututtava myös sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen, jos kiusaaminen tapahtuu oppilaitokseen liittyvän toiminnan aikana, kouluajalla tai siinä on osallisena nuoria, jotka ovat oppilaitoksen oppilaita. Oppilaitokseen liittyvä toiminta ja koulu aika tarkoittavat aikaa, milloin opiskelija on mukana opetussuunnitelman tai jonkun toisen järjestäjän opetuksessa tai toiminnassa oppilaitoksella tai oppilaitoksen ulkopuolella. (Laitinen ym. 2020, 26.) Nuorilla ei välttämättä ole kotona turvallisia ja tukena olevia aikuisia verkkokiusaamisen puuttumiseen, joten oppilaitoksista saatava tuki ja oppilaitoksen rooli näissä tilanteissa ovat hyvin tärkeitä. Opettajille ja oppilaitosten ammattilaisille olisi tärkeää antaa sellaisia työkaluja ja toimintatapoja, joiden avulla verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen voitaisiin puuttua paremmin ja mahdollisimman pian kiusaamisen alettua (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021a, 19).

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa, ilmiön yleisyyttä ja sen eri muotoja. Tavoitteena oli tuottaa Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän ammattilaisille ja opiskelijoille huoneentaulut keskeisistä aihealueista liittyen nuorten väliseen verkkokiusaamiseen sosiaalisessa mediassa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Mitä tarkoitetaan nuorten välisellä verkkokiusaamisella sosiaalisessa mediassa?

1.1. Mitkä ovat sosiaalisessa mediassa tapahtuvan verkkokiusaamisen muodot?

1.2. Kuinka yleistä on nuorten välinen verkkokiusaaminen sosiaalisessa mediassa?

2. Miten toisen asteen oppilaitokset voivat tunnistaa nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa?

2.1. Millä tavoin toisen asteen oppilaitokset voivat ennaltaehkäistä nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa?

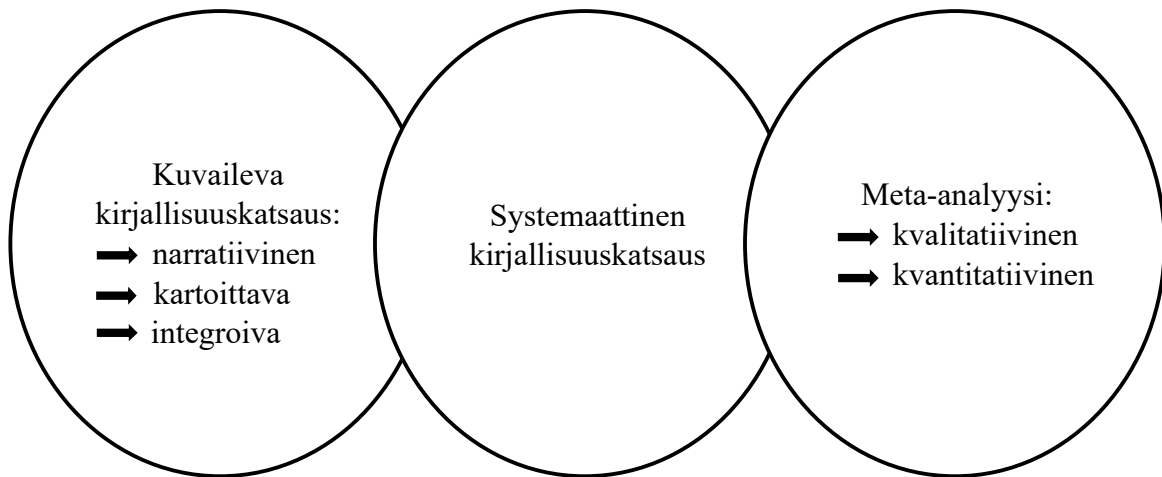
2.2. Millä keinoin toisen asteen oppilaitokset voivat puuttua nuorten väliseen verkkokiusaamiseen sosiaalisessa mediassa?

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUMINEN KIRJALLISUUSKATSAUKSENA

Tämä opinnäytetyö, jonka aiheena on ”Keskeisiä näkökulmia nuorten välisessä verkkokiusaamisessa sosiaalisessa mediassa” toteutettiin kirjallisuuskatsauksena, koska se mahdollisti vapaan ja monipuolisen toteutustavan, jossa yhdistettiin erilaisia näkökulmia ja tutkimustuloksia. Tällaisella kokonaisvaltaisella lähestymistavalla pyrittiin ymmärtämään teknologian mukana jatkuvasti kehittyvää ja muotoaan muuttavaa ilmiötä. Opinnäytetyössä ei toteutettu kyselyä tai haastattelua, koska kirjallisuuskatsaus opinnäytetyönä antoi mahdollisuuden tarkastella jo olemassa olevaa tietoa syvällisemmin. Näin pystyttiin keskittymään siihen, mitä ilmiöstä jo tiedetään, ja rakentamaan oma kokonaisuus, mikä sopi myös tekijöiden omaan työskentelytapaan ja aikatauluun. Tässä opinnäytetyössä tavoitteena oli tuottaa Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän ammattilaisille ja opiskelijoille huoneentaulut keskeisistä aihealueista liittyen nuorten väliseen verkkokiusaamiseen sosiaalisessa mediassa.

Kirjallisuuskatsaus määritellään tutkimustavaksi, jolla tarkastellaan ja analysoidaan tutkijoiden alkuperäistutkimuksia. Sen avulla yhdistellään tutkimuksista saatuja havaintoja sekä tunnistetaan, arvioidaan ja tulkitaan tietoa. Näiden pohjalta tuotetaan uusi kriittisesti tarkasteltu kokonaiskuva. Kirjallisuuskatsaus vaatii aiheeseen paneutumista ja tarjoaa oppimisen mahdollisuuden siihen, miten sen avulla pystytään suodattamaan tärkeimmät pääasiat tutkimusaiheeseen liittyvistä tutkimuksista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 253.) Kirjallisuuskatsauksella pyritään myös tarkastelemaan tutkimuksen epäjohtonmukaisuuksia sekä tekemään keskeiset johtopäätökset ennalta asetettuihin tutkimuskysymyksiin ja tavoitteisiin nähden (Vilka 2023, 11–12 [Machi & McEvoy 2022, 5; Fan, Breslin, Callahan & Iszatt-White 2022, 5; Booth, Sutton, Clowes & Martyn-St James 2022, 5–6; Dwyer 2020, 64; Fink 2020, 6, 36]).

Kirjallisuuskatsaukset voidaan jakaa moneen eri tyyppiin, mutta siitä huolimatta jokaisessa kirjallisuuskatsauksessa on suurimmalta osin sama rakenne (Suhonen, Axelin & Stolt 2016, 8 [Whittemore 2005]). Vaikka kirjallisuuskatsauksen tyyppejä on useita, Salmisen (2023) mukaan kirjallisuuskatsaukset voidaan kuitenkin tiivistää kolmeen päätyyppiin, joita ovat kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja meta-analyysi. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa vielä kolmeen erilaiseen orientaatioon, joita ovat narratiivinen, kartoittava sekä integroiva orientaatio (Salmi 2023, 8). Kirjallisuuskatsauksen tyypit sekä niiden orientaatiot esitellään alla olevassa kuviossa (KUVIO 1), mukaillen Salmisen (2023, 34) kuviota raportissa Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja joihinkin hallintotieteellisiin sovelluksiin.

KUVIO 1. Kirjallisuuskatsauksen tyypit ja orientaatiot ryhmiteltynä (mukaiillen Salminen 2023, 34)

Tämän kirjallisuuskatsauksen tyyppi on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jossa käytetään narratiivista ja integroivaa orientaatiota. Täten kirjallisuuskatsaus on rakenteeltaan tutkimuksellinen noudattaen pääosin laadullista tutkimusperinnettä.

Tämän kirjallisuuskatsauksen tyyppiä valittiin kuvaileva kirjallisuuskatsaus, koska se mahdollisti ilmiön ja siitä tehtyjen tutkimusten laajemman tarkastelun sekä kokonaiskuvan rakentamisen. Kuvailevan kirjallisuuskatsaustyyppin avulla pystyttiin nostamaan keskeisiä näkökulmia ja teemoja, vaikka ilmiötä on tutkittu vasta suhteellisen vähän. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi yleisimmistä kirjallisuuskatsauksen päätyypeistä, eikä siinä ole tarkkoja ja tiukkoja sääntöjä. Myös käytettävät aineistot voivat olla laajoja sekä monipuolisia ja tutkimuskysymykset väljempiä kuin systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa tai meta-analyysissä. (Salminen 2023, 7–8.) Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta on kritisoitu tiedonhaun sattumanvaraisuudesta ja subjektiivisuudesta sekä siitä, ettei tutkimusaineistolle tehdä huolellista laadunarviointia tai määritellä sisäänotto- ja poissulkukriteerejä (Vilkkä 2023, 23 [Suhonen ym. 2016, 10]). Koska kuvailevan kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta on kritisoitu, haluttiin sen luotettavuutta tässä kirjallisuuskatsauksessa vahvistaa yhdistämällä kahta eri orientaatiota.

Narratiivisessa orientaatiossa eli narratiivisessa kirjallisuuskatsauksessa etsitään vastauksia tutkimuksista siihen, mitkä ovat ilmiön keskeiset käsitteet ja käsitteiden väliset suhteet sekä mitä ilmiöstä tiedetään. Tämä orientaatio soveltuu tutkimusasetelmien ja teorioiden kuvaamiseen, aiheen historian ja kehityksen tarkasteluun sekä tiivistyksen kokoamiseksi aikaisemmista tutkimuksista tai uuden kokonaisnäkemyksen luomiseen. Narratiivisella kirjallisuuskatsauksella annetaan käsiteltävästä aiheesta ja sen

tilasta tieteenalalla laaja yleiskuva ja pystytään myös tunnistamaan aihepiirin lisätutkimuksen tarve. (Vilkkä 2023, 22 [Kangasniemi, Utriainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen & Liikanen 2013, 293–295; Salminen 2011, 7].) Tavoitteena on siis ymmärtää ilmiötä ja kuvailla ymmärrettyä johdonmukaisesti ja vakuuttavasti argumentoiden (Vilkkä 2023, 22). Tässä kirjallisuuskatsauksessa hyödynnettiin narratiivista orientaatiota, sillä se mahdollisti vapaamuotoisemman rakenteen ja metodologian sekä aiheen tutkimisen kokonaisvaltaisena ilmiönä. Tämä orientaatio sopi juuri tässä kirjallisuuskatsauksessa käsiteltävän ilmiön monipuoliseen tarkasteluun, jolloin se myös antoi tilaa eri näkökulmien yhdistämiselle ja ilmiön syvällisemmälle ymmärtämiselle.

Kirjallisuuskatsauksen integroivassa orientaatioissa eli integroivassa kirjallisuuskatsauksessa aineiston kokoaminen on narratiivista kirjallisuuskatsausta kriittisempi ja järjestelmällisempi ja täten kirjallisuuskatsauksesta saadaan läpinäkyvämpi, tarkempi ja toistettavissa oleva (Vilkkä 2023, 25 [Fan ym. 2022, 3; Salminen 2011, 8]). Tähän kirjallisuuskatsaukseen sisällytettiin piirteitä integroivasta orientaatiosta, sillä luotettavuuden ja laadun varmistamiseksi aineiston haku haluttiin toteuttaa järjestelmällisesti. Dokumentoimalla tarkasti aineiston hakuprosessi saatiin kirjallisuuskatsauksesta toistettavissa oleva sekä uskottava. Kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta ja toistettavuutta lisättiin sisällyttämällä systemaattisia elementtejä integroivasta orientaatiosta, kuten tarkat sisäänotto- ja poissulkukriteerit, esittämällä kirjallisuuskatsauksen tulokset tutkimuskysymyksittäin sekä hyödyntämällä systemaattista tapaa havainnollistaa aineistoa taulukoiden muodossa.

Integroiva kirjallisuuskatsaus myös sallii analyysin pohjaksi monimenetelmällisen näkökulman, eli määrällisten sekä laadullisten alkuperäistutkimusten yhdistämisen. Monimenetelmällisyydellä viitataan siis tutkimusmenetelmien yhdistämiseen. (Vilkkä 2023, 25, 12 [Salminen 2011, 8; Fan ym. 2022, 3; Remington 2020, 51; Booth ym 2022, 13; Machi & McEvoy 2022, 211–212]). Tavoitteena monimenetelmällisyydessä on saada laajempi ja syvempi kuva tutkimuksista, niissä käytetyistä menetelmistä, tuloksista sekä johtopäätöksistä (Vilkkä 2023, 12 [Booth ym. 2022, 13; Machi & McEvoy 2022, 211–212]).

Vaikka narratiivisella ja integroivalla orientaatiolla on selkeitä eroja, niitä oli mahdollista hyödyntää yhdessä tässä kirjallisuuskatsauksessa. Narratiivinen orientaatio on kuvailevampi ja vapaamuotoisempi sekä keskittyy ilmiön kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen, kun taas integroivassa orientaatioissa painotetaan systemaattisuutta, aineistojen monipuolista menetelmällistä käsittelyä sekä läpinäkyvyyttä. (Vilkkä 2023, 22, 25 [Kangasniemi, Utriainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen & Liikanen 2013, 293–295; Salminen 2011, 7, 8; Fan ym. 2022, 3; Remington 2020, 51; Booth ym 2022, 13; Machi &

McEvoy 2022, 211–212].) Nämä orientaatiot voivat poissulkea toisensa osittain, sillä narratiivinen mahdollistaa joustavamman lähestymistavan, kun taas integroiva edellyttää järjestelmällisyyttä. Käytännössä orientaatioiden suurimmat erot ovat aineiston valinnassa ja tulosten raportoinnissa. Tässä kirjallisuuskatsauksessa narratiivisen ja integroivan orientaation yhdistäminen ei poissulkenut toisiaan vaan pikemminkin täydensivät toisiaan tarkoituksenmukaisesti.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan lisätä myös triangulaatiolla. Sillä tarkoitetaan erilaisten menetelmien, tutkijoiden, tietolähteiden tai teorioiden yhdistämistä samassa tutkimuksessa. Siinä on kyse moninäkökulmaisuudesta, missä yhdistetään useita menetelmiä ja lähestymistapoja. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 140–142.) Triangulaatiossa erotetaan yleisesti neljä päätyyppiä. Aineistotriangulaatiossa käytetään yhdessä tutkimuksessa useita eri aineistoja tai tiedon kohteita ja tutkijatriangulaatiossa useampi tutkija tutkii samaa ilmiötä. Teoriatriangulaatiossa tutkimusaineiston tulkinnessa hyödynnetään useita teoreettisia näkökulmia ja menetelmätriangulaatiossa tutkimusaineiston hankinnassa käytetään useita tiedonhankintamenetelmiä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 141 [Denz 1987].) Näihin edellä mainittuihin voidaan lisätä myös analyysitriangulaatio, jolloin analyysia muodostettaessa käytetään useita analyysitapoja sekä monitriangulaatio, jolloin koko tutkimuksessa käytetään useaa eri triangulaatiotyyppiä (Tuomi & Sarajärvi 2002, 142–143).

Soveltamalla monitriangulaation periaatteita yhdistettiin narratiivinen ja integroiva orientaatio tässä kirjallisuuskatsauksessa. Menetelmätriangulaatiolla yhdistettiin eri orientaatioiden vahvuudet, analyysitriangulaatiota hyödynnettiin aineiston laadunarviointiin ja kokonaisvaltaiseen synteisiin sekä aineistotriangulaatiota käytettiin sisällyttämään katsaukseen laadulliset, että määrälliset tutkimusartikkelit.

5.1 Tutkimuskysymysten asettelu lähtökohtana

Kirjallisuuskatsauksessa lähtökohtana voidaan pitää tutkimuskysymyksen tai -kysymysten asettamista, koska ilman ennalta-asetettuja tutkimuskysymyksiä ei voida tehdä hakusanoja tai -kriteereitä eikä näin ollen voida aloittaa hakuprosessia. Tutkimuskysymyksiin ei pelkästään pyritä vastaamaan tutkimuksilla, vaan tutkimuskysymyksiä hyödynnetään koko ajan kirjallisuuskatsausta tehdessä, omien ratkaisujen ja valintojen perustana. Hyvän tutkimuskysymyksen muotoilemisen lähtökohtana on tunnistaa itseä kiinnostava ja merkityksellinen aihe. (Vilkkä 2023, 43 [Vilkkä 2020].)

Tässä opinnäytetyössä tutkimuskysymyksiä pohdittiin ilmiön ajankohtaisuuteen ja monimuotoisuuteen peilaten. Aluksi muodostettiin kaksi päätutkimuskysymystä, joista myöhemmin johdettiin neljä jatkotutkimuskysymystä. Päätutkimuskysymysten ollessa laajat, jatkotutkimuskysymyksillä saatiin paremmin rajattua tutkittavaa aihetta. Tutkimuskysymyksiä rajattiin niin, että niihin oli realistista vastata aineiston ja tekijöiden aikataulun puitteissa. Yksi päätutkimuskysymys ja siitä johdetut kaksi jatkotutkimuskysymystä määriteltiin koskemaan verkkokiusaamista, sen muotoja sekä yleisyyttä. Toinen päätutkimuskysymys ja siitä johdetut kaksi jatkotutkimuskysymystä määriteltiin koskemaan toisen asteen oppilaitoksia, ajattelen opinnäytetyön tilaajaorganisaatiota.

5.2 Kirjallisuuskatsauksen hakustrategia

Sisäänotto- ja poissulkukriteerien muodostaminen kuuluu keskeisesti hakustrategiaan ja niillä varmistetaan, että kirjallisuuskatsaus pysyy suunnitellussa fokuksessa (Niela-Vilén & Hamari 2016, 26 [Whittemore & Knafl 2005; Green, Johnson & Adams 2006; Aveyard 2007]). Aineiston haussa käytetyt sisäänottokriteerit (TAULUKKO 1) olivat seuraavat: 1. Tutkimusartikkeli käsittelee vähintään 15-vuotiaiden nuorten verkkokiusaamista, 2. Tutkimusartikkeli on julkaistu vuosien 2015–2025 välillä, 3. Tutkimusartikkeli on kokonaan saatavilla suomeksi tai englanniksi, 4. Tutkimusartikkeli on vertaisarvioitu ja 5. Tutkimusartikkelissa käsitellään koulujen roolia verkkokiusaamiseen liittyen. Poissulkukriteerit aineiston haussa olivat seuraavat: 1. Tutkimusartikkeli käsittelee pelkästään alle 15-vuotiaiden verkkokiusaamista, 2. Tutkimusartikkeli on julkaistu ennen vuotta 2015, 3. Tutkimusartikkelia ei ole saatavilla kokonaan ja se on muulla kielellä kuin suomen tai englannin kielellä sekä 4. Tutkimusartikkelia ei ole vertaisarvioitu. Poissulkukriteerinä oli myös 5. Tutkimusartikkelissa ei käsitellä koulujen roolia verkkokiusaamiseen liittyen. Tämä poissulkukriteeri jätettiin pois, koska se supisti huomattavasti saatavilla olevien tutkimusartikkeleiden määrää kirjallisuuskatsauksessa.

TAULUKKO 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

SISÄÄNOTTOKRITEERIT:	POISSULKUKRITEERIT:
Tutkimusartikkeli käsittelee vähintään 15-vuotiaiden nuorten verkkokiusaamista.	Tutkimusartikkeli käsittelee pelkästään alle 15-vuotiaiden verkkokiusaamista.

(jatkuu)

Tutkimusartikkeli on julkaistu vuosien 2015–2025 välillä.	Tutkimusartikkeli on julkaistu ennen vuotta 2015.
Tutkimusartikkeli on kokonaan saatavilla suomeksi tai englanniksi.	Tutkimusartikkeliä ei ole saatavilla kokonaan ja se on muulla kielellä kuin suomen tai englannin kielellä.
Tutkimusartikkeli on vertaisarvioitu.	Tutkimusartikkeliä ei ole vertaisarvioitu.
Tutkimusartikkelissa käsitellään koulujen roolia verkkokiusaamiseen liittyen.	

5.3 Aineiston haku

Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineistoina voidaan käyttää vertaisarvioituja tutkimusartikkeleita ja julkisyhteisöjen selvityksiä, valtion virastojen, kansalaisjärjestöjen ja tieteellisten järjestöjen julkaisuja sekä erilaisia kansallisia että kansainvälisiä selvityksiä ja tutkimuksia. Aineistoina on mahdollista käyttää myös muita julkaisuja, kuten tiivistelmiä, opinnäytteitä ja väitöskirjoja sekä muuta kirjallisuutta, kuten asiakirjoja ja ammatillisia raportteja. (Vilkkä 2023, 33–34 [Salminen 2011, 31].) Tässä kirjallisuuskatsauksessa aineisto koostui vain vertaisarvioiduista tutkimusartikkeleista.

Aineiston haku aloitettiin tammikuussa 2025 valitsemalla käytettävät tietokannat. Saatavilla olevia tietokantoja etsittiin Centria Finnan kautta, sillä sitä kautta opinnäytetyön tekijöillä oli oikeudet ammattikorkeakoulun tietokantoihin. Centria Finnassa saatavilla olevia tietokantoja oli yhteensä 23. Tietokannat tarkasteltiin aakkosellisessa järjestyksessä ja jokaisen tietokannan yhteenveto silmäiltiin niin, että niistä valittiin lopulta kolme tietokantaa, jotka mahdollisesti sisältäisivät sosiaalialan julkaisuja. Käytettäviksi tietokannoiksi valittiin Academic Search Complete (EBSCO), SAGE Journals Online - SAGE Premier sekä Science Direct (Elsevier). Näiden tietokantojen lisäksi tarkasteltiin, millaista aineistoa oli saatavilla Finnassa ja Google Scholarissa. Tietokantoihin tutustumisen päätteeksi todettiin, ettei Google Scholar tarjoa riittävästi rajausvaihtoehtoja aineiston hakua varten, ja siksi tätä tietokantaa ei hyödynnetty kirjallisuuskatsauksessa. Finna-tietokanta valikoitui käytettäväksi tietokannaksi.

5.3.1 Aineiston hakusanat ja hakulausekkeet

Kirjallisuuskatsauksen aineisto kerättiin soveltuvilla hakusanoilla ja hakulausekkeilla erilaisista sähköisistä tietokannoista. Tutkija määrittelee itse aiheensa kannalta keskeiset käsitteet, joita käytetään hakusanoina tietokantahauissa (Niela-Vilén & Hamari 2016, 25–26 [Green ym. 2006; CRD 2008]). Aineiston haku toteutettiin käyttämällä harkittuja hakusanoja. Hakusanoja muodostettaessa, tarkasteltiin verkossa satunnaisesti saatavilla olevia artikkeleita ja muita lähdemateriaaleja. Kirjallisuuskatsauksen aineiston haussa käytettäviä hakusanoja pohdittiin näissä lähteissä olevien ilmiötä kuvaavien asiain myötä. Lopulta päädyttiin neljään eri hakusanaan (TAULUKKO 2), joilla olisi mahdollisesti löydettävissä tarkasti rajattuja tutkimusartikkeleita. Aineistohaussa käytetyt hakusanat olivat seuraavat: kiusaaminen, sosiaalinen media, nuoret, koulu. Käytettyjä suomenkielisiä hakusanoja vastaavat hakusanat englanniksi olivat seuraavat: bullying, social media, youth, school. Sillä suomenkielisiä tutkimuksia oli saatavilla verrattain vähän, etsittiin kirjallisuuskatsaukseen sopivia tutkimuksia myös englanniksi, minkä vuoksi hakusanat olivat suomen sekä englannin kielellä.

TAULUKKO 2. Hakusanat

kiusaaminen	bullying	bully*
sosiaalinen media	social media	social media
nuoret	youth	youth*
koulu	school	school

Hakusanoista muodostettiin vielä hakulausekkeita (TAULUKKO 3) käyttäen Boolean logiikkaa. Boolean logiikalla aineiston hakua saadaan laajennettua tai kavennettua systemaattisesti ja harkitusti. Boolean logiikassa laitetaan hakusanojen väliin OR, AND tai NOT. Haettaessa OR-sana yhdistää samanlaisia termejä, AND-sana kokoaa yhteen molemmista sanoista tulevat tulokset ja NOT-sanaa käyttämällä suljetaan pois tutkimuksia. (Vilkkä 2023, 58.) Tässä aineistohaussa päädyttiin muodostamaan hakulausekkeita AND-sanaa käyttäen. Hakulausekkeeksi muodostui: bullying AND social media AND youth AND school. Boolean logiikkaa käytetään usein eri tietokannoissa, eikä sen käyttäminen sulje pois

muiden hakutekniikoiden käyttämistä. Sanojen katkaisu on myös yksi hakutekniikka, jolloin hakusanoja lyhennetään, jotta hakua saadaan laajemmaksi. Yleensä sanojen katkaisussa käytetään * merkkiä. (Vilka 2023, 59 [Efron & Ravid 2019, 67].) Sanojen katkaisua sekä Boolean logiikkaa käyttämällä muodostettiin vielä yksi hakulauseke: bully* AND social media AND youth* AND school. Sanojen katkaisu merkittiin * merkillä.

TAULUKKO 3. Hakulausekkeet

bullying AND social media AND youth AND school	bully* AND social media AND youth* AND school

5.3.2 Aineiston haku tietokannoista

Systemaattinen aineiston haku suoritettiin vuoden 2025 tammikuussa. Aineistohaku aloitettiin Academic Search Complete (EBSCO) -tietokannasta. Aluksi haku toteutettiin suomenkielisillä hakusanoilla kiusaaminen, sosiaalinen media, nuoret, koulu. Näin tietokanta ei tarjonnut yhtään saatavilla olevaa tutkimusartikkelia. Seuraavaksi aineistohaku toteutettiin käyttäen Boolean logiikkaa ja englanninkielistä hakulauseketta: bullying AND social media AND youth AND school. Hakua rajattiin saatavilla olevien hakurajausten mukaan. Haku rajattiin koskemaan kokotekstejä, tieteellisesti vertaisarvioituja aikausjulkaisuja, viimeisen 10 vuoden aikana julkaistuja sekä englannin kielellä saatavilla olevia artikkeleita. Tutkimusartikkeleita oli saatavilla 37. Kolmas haku tehtiin hakulausekkeella, jossa käytettiin sanojen katkaisua ja Boolean logiikkaa: bully* AND social media AND youth* AND school. Haku rajattiin samoilla kriteereillä, kuin ensimmäisten hakusanojen kohdalla ja tutkimusartikkeleita oli saatavilla tällä haulla myös 37. Vaikka toisessa aineistohaussa käytettiin hakulausekkeessa sanojen katkaisua, sillä ei ollut vaikutusta saatavilla olevien tutkimusartikkeleiden määrään.

Toinen aineistohaku tehtiin SAGE Journals Online - SAGE Premier -tietokannasta. Aineiston haku toteutettiin englanninkielisellä hakulausekkeella Boolean logiikalla: bullying AND social media AND youth AND school. Hakua rajattiin saatavilla olevien hakurajausten mukaan. Aluksi haku rajattiin vuosien 2015–2025 välille, ja näin tutkimusartikkeleita oli saatavilla 4 958. Koska tutkimusartikkeleiden määrä oli tällä haulla verrattain suuri, haku suoritettiin uudelleen muokkaamalla tietokannassa asetettava rajausta niin, että käytettävän hakulausekkeen hakusanat löytyvät tutkimusartikkelin tiivistelmästä.

Uudessa aineistohaussa saatavilla olevia tutkimusartikkeleita oli 12, eli huomattavasti vähemmän kuin ensimmäisessä haussa. Haku suoritettiin uudelleen käyttämällä englanninkielistä hakulauseketta sanojen katkaisulla ja Boolean logiikalla: `bully* AND social media AND youth* AND school`. Saatavilla olevia tutkimusartikkeleita oli tuolloin myös 12. Tästä voidaan päätellä, ettei sanojen katkaisulla ollut merkitystä saatavilla olevien tutkimusartikkeleiden määrään tässäkin tietokannassa.

Kolmas aineistohaku toteutettiin Science Direct (Elsevier) -tietokannassa englanninkielisellä hakulausekkeella Boolean logiikalla: `bullying AND social media AND youth AND school`. Hakua rajattiin saatavilla olevien hakurajauksen mukaan. Haku rajattiin valitsemalla artikkelityypiksi tutkimusartikkelit, artikkelit vuosien 2015–2025 välillä, kieleksi englanti ja aihealueeksi yhteiskuntatieteet. Näillä kriteereillä tutkimusartikkeleita oli saatavilla 1 350. Sillä tutkimusartikkeleita oli saatavilla verrattain paljon, hakua rajattiin uudelleen lisäämällä julkaisun tyyppiä yhteiskuntatieteet ja lääketiede. Uusi haku toteutettiin ja tutkimusartikkeleita löytyi 46. Hakua muokattiin vielä uudelleen ja julkaisun tyyppiä vaihdettiin yhteiskunta- ja humanistiset tieteet avoimet, jolloin tutkimusartikkeleita löytyi 14. Viimeinen haku kyseisellä hakulausekkeella toteutettiin sisällyttämällä molemmat edellä mainitut julkaisun tyypit, jolloin tutkimusartikkeleita oli saatavilla yhteensä 60.

Haku toteutettiin vielä uudelleen sanojen katkaisulla ja Boolean logiikalla tehdyllä hakulausekkeella: `bully* AND social media AND youth* AND school`. Science Direct -tietokanta ei hyväksynyt * merkien käyttämistä sanojen katkaisussa, joten hakulauseketta muokattiin: `bully AND social media AND youth AND school`. Saatavilla olevia tutkimusartikkeleita oli tuolloin myös 60. Tästä voidaan myös päätellä, ettei sanojen katkaisulla ollut merkitystä saatavilla olevien tutkimusartikkeleiden määrään tässäkin tietokannassa.

Viimeinen aineistohaku tehtiin Finna -tietokannasta. Haku toteutettiin käyttämällä suomenkielisiä hakusanoja: kiusaaminen, sosiaalinen media, nuoret, koulu. Hakua rajattiin saatavilla olevien hakurajauksen mukaan. Aluksi haku rajattiin vuosien 2015–2025 välille, aineistotyyppiä valittiin kirja, lehti tai artikkeli sekä artikkeleiksi suomenkieliset. Saatavilla olevia tutkimusartikkeleita oli 16. Haku toteutettiin myös englanninkielisellä hakulausekkeella Boolean logiikalla: `bullying AND social media AND youth AND school` ja rajauskriteerit olivat samat kuin suomenkielisillä hakusanoilla haettaessa, erotuksena oli vain valittu englannin kieli. Saatavilla olevia tutkimusartikkeleita oli 13. Haku tehtiin vielä uudelleen käyttämällä englanninkielistä hakulauseketta sanojen katkaisulla ja Boolean logiikalla: `bully* AND social media AND youth* AND school`. Saatavilla olevia tutkimusartikkeleita oli 14.

5.3.3 Aineiston rajausprosessi

Aineiston rajausprosessi on havainnollistettu kokonaisuudessaan taulukossa (TAULUKKO 4). Aineisto rajattiin tutkimusartikkeleiden otsikoiden, tiivistelmien ja sisältöjen perusteella sekä lopulta valittiin kirjallisuuskatsauksessa käytettävät tutkimusartikkelit. Rajaaminen aloitettiin otsikoiden perusteella. Tietokannat käytiin läpi samassa järjestyksessä, aineiston hakukin toteutettiin.

Aloitettiin Academic Search Complete (EBSCO) -tietokannasta löydetystä tutkimusartikkeleista. Aineistohaussa tietokannasta löytyi 37 tutkimusartikkelia. Otsikon mukaan pois rajautui 23 tutkimusartikkelia, joiden otsikko ei ollut aiheellinen, otsikossa oli vain yksi hakusana tai otsikosta kävi ilmi, että tutkimusartikkeli koskee nuorempia kuin 15-vuotiaita. Tutkimusartikkeleita valittiin 14. Seuraavaksi tutkimusartikkelit rajattiin tiivistelmien perusteella. Tutkimusartikkeleita rajautui pois kolme, koska niissä käsiteltiin nuorempia kuin 15-vuotiaita tai tiivistelmän mukaan tutkimusartikkeli ei ollut aiheellinen. Tutkimusartikkeleita valittiin tässä vaiheessa 11. Sisällön mukaan tarkasteltuna tutkimusartikkeleita rajautui pois kuusi, sillä ne eivät olleet aiheeseen sopivia, tutkimusartikkelit koskivat vain pientä osaa yli 15-vuotiaita sekä yhtä tutkimusartikkelia ei ollut saatavilla Centrian käyttöliittymän kautta. Tutkimusartikkeleita valittiin viisi.

Lopulta kirjallisuuskatsaukseen käytettäväksi valittiin kaikki viisi tutkimusartikkelia, koska yhdessä ne muodostivat kokonaisuuden, jossa käsiteltiin ja määriteltiin verkkokiusaamista laajasti, tuotiin esiin verkkokiusaamisen muotoja ja erityispiirteitä, näkökulmia ennaltaehkäisyyn ja puuttumiseen sekä nostettiin esiin nuorten näkökulma verkkokiusaamisen sivustakatsojan roolista. Tutkimusartikkeleissa käsiteltiin myös vanhempien sekä koulun rooleja verkkokiusaamisen liittyen.

SAGE Journals Online - SAGE Premier -tietokannasta löytyi aineistohaussa 12 tutkimusartikkelia. Otsikon mukaan rajattuna tutkimusartikkeleita rajautui pois kahdeksan, koska useamman tutkimusartikkelin otsikko ei ollut aiheellinen tai otsikko ei sisältänyt hakusanoja. Tutkimusartikkeleita valittiin neljä. Seuraavaksi tutkimusartikkelit rajattiin tiivistelmien perusteella ja tiivistelmien mukaan kaikki neljä tutkimusartikkelia valittiin. Myös tutkimusartikkelin sisällön mukaan yhtäkään tutkimusartikkelia ei rajautunut pois, vaan kaikki neljä valittiin.

Lopulta kirjallisuuskatsaukseen käytettäväksi valittiin kaikki neljä tutkimusartikkelia, koska yhdessä ne muodostivat kokonaisuuden, jossa käsiteltiin verkkokiusaamista ilmiönä, sen seurauksia, muotoja sekä sen yleisyyttä. Tutkimusartikkeleissa käsiteltiin vahvasti vanhempien ja oppilaitosten rooleja sekä

konkreettisia menetelmiä verkkokiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja puuttumiseen. Tutkimusartikkeleissa painotettiin myös vanhempien ja oppilaitosten tiivistä yhteistyötä sekä verkkokiusaamista ennaltaehkäiseviä lakeja.

Science Direct (Elsevier) -tietokannasta tutkimusartikkeleita oli saatavilla 60. Niistä suurin osa rajautui pois sillä perusteella, ettei otsikko ollut aiheellinen. Tutkimusartikkeleita rajautui pois myös siksi, koska otsikosta ilmeni, että tutkimus koskee alle 15-vuotiaita nuoria tai otsikoissa ei ollut hakusanoja. Rajauksen jälkeen tutkimusartikkeleita valittiin kaksi. Tiivistelmien perusteella näistä valittiin vain yksi ja toinen tutkimusartikkeli rajautui pois, sillä se ei ollut aiheellinen. Sisällön mukaan tarkasteltuna tämän tietokannan viimeinen tutkimusartikkeli rajautui myös pois, sillä se ei ollut aiheeseen sopiva.

Viimeisenä tutkimusartikkeleita rajattiin Finna -tietokannasta. Aineistohaussa suomenkielisiä tutkimusartikkeleita oli saatavilla 16 ja englanninkielisiä tutkimusartikkeleita yhteensä 14. Suomenkielisiä tutkimusartikkeleita rajautui pois yhdeksän, jotka eivät olleet otsikon mukaan aiheellisia, otsikossa ei ollut hakusanoja tai hakusanoja oli vain yksi tai otsikon mukaan tutkimusartikkelissa käsiteltiin nuorempia kuin 15-vuotiaita. Suomenkielisiä tutkimusartikkeleita valittiin seitsemän. Englanninkielisiä tutkimusartikkeleita rajautui pois 10, samoista syistä kuin suomenkielisiäkin ja englanninkielisiä tutkimusartikkeleita valittiin kolme.

Seuraavaksi tutkimusartikkelit rajattiin tiivistelmien perusteella. Suomenkielisiä tutkimusartikkeleita rajautui pois neljä, koska ne käsittelivät nuorempia kuin 15-vuotiaita, tiivistelmän mukaan tutkimusartikkeli ei ollut aiheellinen tai tutkimusartikkeli ei ollut tietokannan kautta saatavilla. Suomenkielisiä tutkimusartikkeleita valittiin kolme. Tiivistelmien mukaan kaikki englanninkieliset tutkimusartikkelit rajautuivat pois, koska ne eivät olleet tietokannan kautta saatavilla. Sisällön mukaan tarkasteltuna pois rajautui yksi suomenkielinen tutkimusartikkeli, sillä tutkimusartikkelin sisältö ei ollut aiheeseen sopiva. Lopulta tästä tietokannasta ei valikoitunut käytettäväksi yhtään tutkimusartikkeliä.

Käytetyt tietokannat, lopullisessa aineistohaussa käytetyt hakusanat, hakulausekkeet, rajaukset sekä tulokset ovat löydettävissä kvantitatiivisesta tiedonhaun taulukosta (TAULUKKO 4). Tiedonhaku taulukko mukaillee Marjamaan ja Sinisalon (2022) artikkelissa Kirjallisuuskatsauksen ohjaus – perustana tutkimuskysymys ja ohjaushaastattelu esittämää taulukkoa.

TAULUKKO 4. Tiedonhaku ja aineiston rajausprosessi

Tietokanta	Hakusanat, hakulausekkeet ja rajaukset	Löytyneet	Otsikon mukaan valitut	Tiivistelmän mukaan valitut	Sisällön mukaan valitut	Käytettävät
Academic Search Complete (EBSCO)	bullying AND social media AND youth AND school Rajaukset: kokoteksti, tieteelliset vertaisarvioitua aikakausjulkaisut. Viimeiset 10 vuotta. Kieli: englanti.	37	14	11	5	5
SAGE Journals Online – SAGE Premier	bullying AND social media AND youth AND school Rajaukset: vuosien 2015–2025 välillä. Hakusanojen löytymisen tiivistelmästä.	12	4	4	4	4
Science Direct (Elsevier)	bullying AND social media AND youth AND school Rajaukset: Artikkelintyyppi: tutkimusartikkelit. Vuosien 2015–2025 välillä. Kieli: englanti. Aihealue: yhteiskuntatieteet.	60	2	1	0	0

(jatkuu)

	Julkaisun tyyppi: yhteiskuntatieteet ja lääketiede sekä yhteiskunta- ja humanistiset tieteet avoimet.					
Finna	kiusaaminen, sosiaalinen media, nuoret, koulu / bully* AND social media AND youth* AND school. Rajaukset: vuosien 2015–2025 välillä. Aineistotyyppi: kirja, lehti tai artikkeli. Kieli: suomi / englanti.	16 / 14	7 / 3	3 / 0	2 / 0	0 / 0

5.3.4 Valittu aineisto

Kirjallisuuskatsauksen aineiston analysointivaiheeseen valittiin yhteensä yhdeksän tutkimusartikkelia. Tutkimusartikkelit koottiin taulukkoon, joka mukailee Stoltin ja Routasalon (2007, 64–66) artikkelissa Tutkimusartikkelien valinta ja käsittely esittämää taulukkoa. Tutkimusartikkelitaulukosta (TAULUKKO 5) selviää tutkimuksen tekijät, tutkimuspaikat ja -vuodet, tutkimuksen tarkoitus, aineistonkeruu, analyysimenetelmä sekä keskeiset tulokset.

TAULUKKO 5. Tutkimusartikkelit

Tutkimuksen tekijät, tutkimuspaikka ja -vuosi	Tutkimuksen tarkoitus	Aineistonkeruu ja analyysimenetelmä	Keskeiset tulokset
Fousiani, Dimitropoulou, Michaelides & Van Petegem	Tutki vanhemmuustyylin (autonomian tukeminen ja psykologinen	N = 548 16–18-vuotiaat Kysely	Psykologinen kontrolli ennusti verkkokiusaamista. Autonomian

(jatkuu)

TAULUKKO 5. (jatkuu)

Kypros 2016	kontrolli) ja nuorten verkkokiusaamisen välistä yhteyttä.	Tutkimuksessa käytettiin latenttia rakenneyhtälömallia hyödyntäen AMOS 20-ohjelmistoa.	tukeminen ennusti vähäisempää verkkokiusaamista. Autonomisten tarpeiden tyydyttyminen ennusti suurempaa empaattista huolenpitoa toisia kohtaan.
Aricak & Ozbay Turkki 2016	Tutki nuorten keskuudessa tapahtuvan verkkokiusaamisen, sen uhriksi joutumisen, aleksitymian ja vihan ilmaisutapojen välisiä yhteyksiä sukupuolen sekä verkossa vietetyn ajan keston näkökulmasta. Aleksitymia tarkoittaa tunteiden sanoittamisen ja kuvaamisen vaikeutta (Saarijärvi, Salminen & Äärelä 2006).	N = 1257 13–19-vuotiaat 607 miestä 650 naista Kysely Tutkimuksessa käytettiin tilastollisia menetelmiä (t-testi ja askeltava regressioanalyysi) hyödyntäen SPSS 16-ohjelmistoa.	Miesopiskelijat olivat merkittävästi korkeammalla verkkokiusaamispisteytyksessä. Uhriksi joutumisen pistemäärissä ei ollut merkittävää eroa. Verkkokiusaamisen lisääntymistä ja uhriksi joutumista voi selittää tunnetaitojen puutteet sekä vihanhallinnan ongelmat yhteydessä runsaaseen verkon käyttöön.
Pepler, Mishna, Doucet & Lameiro Kanada 2021	Tutki sekundäärianalyysinä [Mishna, McInroy, Lacombe-Duncan, Bhole, VanWert, Schwan ym. 2016] tutkimusta. Tarkasteli kiusaamistilanteita ja kokemuksia, erityisesti sivustakatsojan rooliin liittyen.	N = 40, 4. ja 7. luokan opiskelijaa N = 16, 10. luokan opiskelijaa Haastattelu Tutkimuksessa käytettiin temaattista analyysia hyödyntäen Vivo-ohjelmistoa.	Verkkokiusaaminen ymmärrettiin vahingolliseksi, mutta keinot siihen puuttumiseksi koettiin vaikeaksi tunnistaa. Verkkokiusaamiseen oli vaikea puuttua henkilökohtaisista ja sosiaalisista syistä. Verkkokiusaamiseen puuttumiseksi tarvittiin tukea ja yhteistyötä luotettavilta aikuisilta.
Bae Korea 2021	Todensi riskialttiille verkkosisällölle altistumisen, kyberuhriksi joutumisen, kouluvalvonnan ja verkkokiusaamisen väliset suhteet.	N = 4779 11–19-vuotiaat 2589 miestä 2190 naista Kysely Tutkimuksessa käytettiin hierarkkista regressioanalyysia hyödyntäen SPSS 25-ohjelmistoa.	18 prosenttia olivat kiusanneet verkossa, 19 prosenttia olivat verkkokiusattuja ja 73 prosenttia eivät olleet kokeneet verkkokiusaamista. Miesopiskelijat kiusasivat verkossa enemmän kuin naisopiskelijat. Verkkokiusaaminen väheni ylemmillä luokka-

(jatkuu)

TAULUKKO 5. (jatkuu)

			asteilla. Verkkokiusa- tuksi joutuminen lisäsi riskiä muiden kiusaa- miselle ja kiusaamista edisti altistuminen ris- kialttiille verkkosisäl- lölle. Tietoisuus verk- kokiusaamisen vaaral- lisuudesta, laittomuus- desta ja koulun sään- nöistä vähensivät verk- kokiusaamista.
Ansary 2020	Kirjallisuuskatsaus tar- josi kriittisen synteetin verkkokiusaamisesta; määritelmästä, teori- oista, esiintyvyydestä, kehityksellisestä näkö- kulmista, riski- ja suo- jaavista tekijöistä, psy- kososiaalisista negatiivisista seurauksista sekä ennaltaehkäisy- ja interventiomenetel- mistä.	Aineistonkeruu suori- tettiin kirjalli- suushaulla. Aineisto keskittyi vertaisarvioi- tuihin, vuodesta 2010 julkaistuihin englan- ninkielisiin julkaisui- hin. Katsaukseen sisäl- lytettiin myös valtiol- listen organisaatioiden ja näyttöön perustuvien edunvalvontaryhmien raportteja. Katsauksen analyysissä hyödynnettiin kehitys- psykopatologista viite- kehystä.	14,9–21 prosenttia nuorista koki verkko- kiusaamista, 13 pro- senttia toimi verkko- kiusaajina. Verkkokiui- saamista kokivat mie- hiä (9,9 prosenttia) enemmän naiset (19,7 prosenttia) ja seksuaalivähemmistöihin kuu- luvat nuoret (27,1 pro- senttia). Verkkokiusa- aminen aiheutti vaka- vampia mielenterveys- vaikutuksia kuin perin- teinen kiusaaminen. Suojatekijöitä olivat muun muassa vähäi- sempi teknologian käyttö, hyvät sosiaali- set taidot, vanhempien tuki ja valvonta sekä positiivinen kouluilma- piiri. Riskitekijöitä oli- vat esimerkiksi aiempi kiusatuksi tuleminen, heikko itsetunto, itse- kontrolli ja empatia.
Parris, Lannin, Hynes & Yazedjian Yhdysvallat 2020	Tutkimuksessa tarkas- teltiin opiskelijoiden käsityksiä ikätoverien välisestä aggressi- osta kouluympäristössä sekä käsitysten yh- teyttä sosiaalisen me- dian ruminointiin ja	N = 169 14–19-vuotiaat Naisia 73,7 prosenttia Miehiä 25,3 prosenttia Transsukupuolisia 1,1 prosenttia Kysely	Ruminointi sosiaali- sessa mediassa toimi välittävänä tekijänä koulussa havaittuun kiusaamiseen ja ahdis- tukseen. Verkkokiui- saamiseen liittyvää vaikutusta ei havaittu.

(jatkuu)

	siitä johtuvaan ahdistukseen. Ruminointi tarkoittaa asioiden haitallista vatvomista omassa päässään (Matti 2018).	Tutkimuksessa käytettiin mediaatioanalyysiä hyödyntäen Statistical Package for Social Sciences versiota 26 (SPSS) ja sen PROCESS-työkalua.	Kiusaamisen yleisyydellä oli yhteys suurempaan ruminointiin sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisen median ruminoinnilla oli myös vahva yhteys lisääntyneeseen ahdistukseen. Perinteisellä kiusaamisella ja verkkokiusaamisella oli erilaiset yhteydet ruminointiin sosiaalisessa mediassa (jatkuu) ahdistukseen.
Espelage & Hong Kanada 2016	Tarkasteltiin verkkokiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen nykytilaa.	Aineistonkeruuta ja analyysimenetelmää ei kuvattu. Katsausartikkeli tarkasteli aiempia tutkimustuloksia kouluissa käytettävien verkkokiusaamisen interventio-ohjelmien toimivuudesta.	Verkkokiusaamisen esiintyvyydessä (14–49,5 prosenttia) oli eroavaisuuksia tutkimuksesta riippuen. Verkkokiusaamiseen liittyi merkittäviä mielenterveysvaikutuksia. Erään meta-analyysin mukaan interventio-ohjelmat osoittautuivat jonkin verran vaikuttaviksi. Tehokkaimmissa interventio-ohjelmissa yhdistyivät proaktiiviset toimintaperiaatteet, menettelytavat ja käytännöt, teknologian vastuullisen käytön ohjaus, suojaavan kouluympäristön edistäminen sekä koulun-, perheen- ja yhteisön yhteistyö.
Bellmore Yhdysvallat 2016	Tarkasteltiin vertaisten, vanhempien, koulun ja uuden median potentiaalia kiusaamisen lopettamisessa.	Aineistonkeruuta ja analyysimenetelmää ei kuvattu. Kirjallisuuskatsaus tarkasteli aiempia tutkimuksia kiusaamisesta ja interventioista.	Erään meta-analyysin mukaan verkkokiusaamisen esiintyvyys oli 10–40 prosenttia ja liitettiin stressiin ja itsetuhoisiin ajatuksiin. Verkkoympäristöjen erityisominaisuudet aiheuttivat haasteita ja hyötyjä.

			Verkkokiusaaminen tulisi sisällyttää kiusaamisen vastaisiin käytäntöihin kouluissa. Monitasoiset kouluinterventiot olivat lupaa-avia kiusaamisen vähentämisessä. Koulut tarvitsivat ohjausta oman osallistumisensa rajojen määrittelyssä verkkokiusaamistapauksissa ja tukea toimivien interventioiden toteuttamisessa.
Kim, Walsh, Pike & Thompson Yhdysvallat 2019	Tutkimus selvitti verkkokiusaamisen ja sen kohteeksi joutumisen vaikutusta nuorten itsetuhoisuuteen. Selvitti myös kouluun kuulumisen tunne toimivuutta suojaavana tekijänä verkkokiusaamiseen ja itsetuhoisuuden liittyen.	Kysely N = 93 61 poikaa 32 tyttöä Keski-ikä noin 15 vuotta. Kysely Aineistonkeruu toteutettiin osana pitkittäistutkimusta. Tutkimuksessa käytettiin hierarkkis-logistista regressioanalyysimenetelmää.	Verkkokiusaamisen kohteeksi joutumisella oli yhteys kohonneeseen itsemurhariskiin, kiusaamisella ei. Kouluun kuulumisen tunne suojaajana pienensi todennäköisyyksiä itsetuhoiseen käyttäytymiseen. Tyttöillä oli suurempi riski itsetuhoiseen käyttäytymiseen kuin pojilla. Kiusatuksi tulemisella oli vahva yhteys muiden kiusaamiselle.

5.3.5 Aineiston laadun- ja luotettavuuden arviointi

Aineiston laadunarviointi voi tarkoittaa jokaisen aineiston läpikäymistä yksitellen tai aineistojen käsittelemistä yhtenä kokonaisuutena tai muulla tavoin valitusta katsaustyyppistä riippuen. Yksityiskohtainen arviointi tulee tehdä kaikille niille aineistoille, jotka ovat olennaisia omalle kirjallisuuskatsaukselle. (Vilkka 2023, 92 [Efron & Ravid 2019, 95–96].) Laadunarvioinnin tärkeimpänä näkökulmana tulee olla kaiken aikaa se, onko valittava aineisto asianmukaisesti toteutettu sekä miten aineisto vastaa kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymyksiin ja sen tarkoitukseen (Vilkka 2023, 93 [Booth ym. 2022, 243]). Aineistojen valinnassa ja niiden laadunarvioinnissa on tarkoitus olla kriittinen. On tärkeää

arvioida ja peilata aineistojen vahvuuksia, heikkouksia ja soveltuvuutta suhteessa tutkimuskysymyksiin (Vilka 2023, 15 [Efron & Ravid 2019, 95]).

Aineiston laadunarviointia kuvataan taulukossa (TAULUKKO 6), joka mukailee Moilasen, Siiven ja Kangasniemen [2019, 331] tekemää taulukkoa artikkelissa Yksilön ympäristövastuulliset terveystalvat ja niitä selittävät tekijät (Vilka 2023, 96). Aineiston laadunarvioinnin toteuttivat tämän kirjallisuuskatsauksen tekijät ja arvioinnissa käytettiin kuutta erilaista kriteeriä kuvaamaan aineiston laatua. Jokaista kriteeriä arvioitiin kolmiportaisella asteikolla, jossa vaihtoehdot olivat ”kyllä”, ”heikko” tai ”ei raportoitu”. Valitun aineiston laatu oli kriteereiden mukaan suurimmalta osin hyvä. Kuusi tutkimusartikkelia oli raportoitu erinomaisesti, mutta kolmen tutkimusartikkelin raportoinnissa oli parannettavaa.

TAULUKKO 6. Aineiston laadunarviointi

Kriteeriasteikko: K= kyllä H= heikko E= ei raportoitu	Tarkoitus ja tavoite on esitetty selkeästi	Tutkimusasetelma on kuvattu asianmukaisesti	Tutkimusmenetelmät ovat tarkoituksen mukaisia	Viitekehys on selkeä	Tutkimuksen rajoitukset on esitetty	Tutkimuksen johtopäätökset on tuotu esiin
Fousiani ym. 2016	K	K	K	K	K	K
Arıcak & Ozbay 2016	K	K	K	K	K	K
Pepler ym. 2021	K	K	K	K	K	K
Bae 2021	K	K	K	K	K	K
Ansary 2020	K	E	E	H	H	K
Parris ym. 2020	K	K	K	K	K	K
Espelage & Hong 2016	K	E	H	H	E	K
Bellmore 2016	H	E	E	H	E	K
Kim ym. 2019	K	K	K	K	K	K

Keskeinen tunnusmerkki tieteelliselle tiedolle on sen luotettavuus. Laadullisissa eli kvalitatiivisissa tutkimuksissa käytetään vakuuttavuuden käsitettä luotettavuuden kriteerinä, mikä perustuu uskottavuuteen ja johdonmukaisuuteen. Tutkijan on vakuutettava muu tiedeyhteisö uskottavasti tutkimuksellaan, siinä näkyväksi tehdyillä valinnoilla ja tulkinnoilla sekä näytettävä aineisto ja argumentaatio mahdollisimman avoimesti. Toinen tutkimuksen luotettavuuden osatekijä on johdonmukaisuus, mikä tarkoittaa tutkimusaineiston keräämisen ja analysoinnin huolellista ja läpinäkyvää kuvaamista, jossa tuodaan esiin myös analyysivaiheen epävarmuustekijät ja johtopäätöksiä heikentävät osatekijät. (Toikko & Rantanen 2009, 121, 123–124 [Lincoln & Cuba 1985, 299, 301–328].)

Siirrettävyydessä on kyse tiedon käyttökelpoisuudesta, mitä voidaan tarkastella joko prosessin tai kehittämistulosten näkökulmasta. Siinä on keskeistä, miten hyvin arviointia ja sen aineistoja pystytään käyttämään projektin ohjaamisessa sekä tavoitteiden täsmentämisessä. (Toikko & Rantanen 2009, 125.) Tutkija ei kuitenkaan ole vastuussa siirrettävyyteen liittyvistä ongelmista, mutta tutkimuksen toteutus ja konteksti tulee tuoda esille niin läpinäkyvästi, että tulosten käyttökelpoisuutta voi tutkijat arvioida omissa yhteisöissään (Toikko & Rantanen 2009, 125 [Lincoln & Cuba 1985, 316]).

Alla olevassa taulukossa (TAULUKKO 7) arvioidaan opinnäytetyössä käytettyjen laadullisten tutkimusartikkeleiden luotettavuutta. Laadullisia tutkimusartikkeleita arvioitiin kymmenellä eri luotettavuuden kriteerillä. Taulukko mukailee Tuomen ja Sarajärven (2018, 162) tekemää taulukkoa teoksessa *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*.

TAULUKKO 7. Laadullisten tutkimusartikkeleiden luotettavuuden arviointi

Luotettavuuskriteerit:	Pepler ym. 2021	Espelage & Hong 2016	Bellmore 2016
Credibility:			
Vastaavuus	Temaattisessa analyysissä havaittujen teemojen vastaavuus oli tarkastettu alkuperäisistä lausunnoista sekä todennettu aineistoon palaamalla. Sitaattien avulla arvioitiin tulkintojen vastaavuutta.	Ei sisältänyt suoraan empiiristä aineistoa. Arvioitiin kuitenkin kriittisesti interventiomallien soveltuvuutta eri käyttöyhteisöissä. Terveystieteiden huollon	Määrittelyt perustuivat aiempaan tutkimusnäyttöön. Tunnistettiin sivustakatsojien, vanhempien sekä koulun käsitysten ja todellisuuksien mahdolliset eroavaisuudet.

(jatkuu)

		ammattilaisten näkökulmat olivat huomioitu.	
Transferability:			
Siirrettävyys	Satunnaisotanta oli varmistettu valitsemalla osallistujat 19 koulusta. Osallistujien ja kontekstin kuvaus tehtiin yksityiskohtaisesti. Tutkimuksen rajoitukset oli tunnistettu.	Käsiteltiin miten eri interventiot sopivat eri konteksteihin. Kulttuuriset ja käyttöyhteyksien tekijät huomioitiin.	Tarkasteltiin kiusaamisen muotoja eri ympäristöissä ja konteksteissa. Siirrettävyyttä arviointiin kriittisesti tunnistamalla asiayhteyteen liittyviä tekijöitä.
Dependability:			
Luotettavuus	Tutkimusprosessi oli kuvattu tarkasti. Menetelmät vahvistivat luotettavuutta.	Tutkimusprosessia ei kuvattu tarkasti. Metodologinen laatu oli arvioitu.	Tutkimusprosessia ei kuvattu tarkasti. Metodologinen laatu oli arvioitu.
Tutkimustilanteen arviointi	Haastattelijat olivat kokeneita ja laadullisiin menetelmiin koulutettuja. Haastattelutilanteet ja refleksiiviset menetelmät oli huomioitu ja dokumentoitu.	Teknologian nopea muutos verkkokiusaamiseen liittyen ja tutkimustulokseen oli huomioitu. Yhteiskunnallinen tilanne sekä lainsäädännön vaikutus interventioihin liittyen tunnistettiin.	Tilannetekijöitä huomioitu. Esimerkiksi teknologinen kehitys, koulukontekstin vaikutus sekä sidosryhmien eri painotukset.
Varmuus	Aineiston rajoitukset, teknologian nopeat muutokset sekä ennalta-arvaamattomat tekijät olivat tunnistettu.	Verkkokiusaamisen ilmenemisessä oli huomioitu teknologian nopea kehitys sekä interventiomenetelmien vanhentuminen.	Eri sidosryhmien vastuiden rajapinnat, niiden ennalta-arvaamattomat vaikutukset sekä lainsäädännön muutokset olivat tunnistettu.
Riippuvuus	Sisälsi kirjallisuuskatsauksen asianmukaiset periaatteet, metodologian kuvauksen sekä tulosten raportoinnin. Eettiset kysymykset olivat myös huomioitu.	Noudatti kirjallisuuskatsauksen periaatteita, sisälsi interventioiden systemaattisen ja kriittisen arvioinnin. Selkeä teoreettinen viitekehys.	Noudatti argumentoinnin periaatteita. Perustui aiemman tutkimuksen systemaattiseen arviointiin sekä teoreettisen viitekehksen selkeään jäsennykseen.
Confirmability:			
Vakiintuneisuus	Tutkimusaineisto oli vertaisarvioitu ja sen prosessi oli kuvattu	Tutkimusaineisto on vertaisarvioitu.	Tutkimusaineisto oli vertaisarvioitu.

	yksityiskohtaisesti sekä läpinäkyvästi.	Johtopäätökset perustuvat tutkimusnäyttöön.	Argumentaatio perustui tutkimusnäyttöön.
Vahvistettavuus	Temaattisen analyysin prosessi oli kuvattu yksityiskohtaisesti ja sitaatit tukivat tulintoja. Analyysiin osallistuneiden tutkijoiden määrä vahvisti tulintojen luotettavuutta.	Johtopäätökset perustuvat tutkimusnäyttöön. Interventioita arvioitu kriittisesti ja systemaattisesti. Terveystieteiden suosittelut perusteltuja.	Argumentaatio jäsenely selkeästi. Eri sidosryhmien roolit ja vastualueet määritellyneen oli lo (jatkuu) perusteltu selkeästi ryhmien rajapinnat oli kuvattu selkeästi.
Vahvistuvuus	Tutkimuksen tulokset vahvistivat aiemmin ilmiötä tarkastelleiden vastaavien tutkimusten tuloksia.	Yhdistetty useiden tutkimusten tuloksia. Interventioita arvioitu systemaattisesti tutkimusnäytön pohjalta.	Integroiti eri tutkimusten löydöksiä eri sidosryhmien rooleista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä. Johtopäätökset tarjosivat jäsenely näkökulman vastuunjakoon. Linjassa aiemman tutkimuksen kanssa.

Yllä olevassa taulukossa (TAULUKKO 7) arvioidut laadulliset tutkimusartikkelit osoittivat merkittävää vaihtelua luotettavuudessa. Vain yksi tutkimusartikkeli täytti kattavasti laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerit. Kahdessa muussa tutkimusartikkelissa oli huomattavia puutteita tutkimusprosessin kuvauksessa ja empiirisyydessä. Vaikka tutkimusartikkelit ovat vertaisarvioituja ja sisältävät tutkimusnäyttöön perustuvia johtopäätöksiä sekä aiempien tutkimusten löydöksiä, ne eivät kokonaisuutena osoita erityisen hyvää luotettavuutta, sillä vain yksi kolmesta tutkimusartikkelista täytti laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerit.

Määrällisten eli kvantitatiivisten tutkimusten luotettavuutta voidaan arvioida validiteetilla ja reliabiliteetilla. Validiteetilla tarkoitetaan pätevyyttä, eli kuinka hyvin pystytään mittaamaan sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Se liittyy siis tutkittavan ilmiön sekä käytettyjen mittareiden väliseen suhteeseen. (Toikko & Rantanen 2009, 122.) Mittaus tulee tehdä tehokkaasti ja kattavasti. On myös tärkeää osata käyttää mittaria oikein, kohdentaa mittaus oikeaan kohteeseen sekä kohteen tavoittamiseksi käyttää mittaria oikeaan aikaan. (Tietoarkisto 2021.) Validiteetti voidaan jakaa vielä ulkoiseen ja sisäiseen validiteettiin. Sisäisessä validiteetissa keskitytään johdonmukaisuuteen, liittyen tehtyihin valintoihin sekä käytettyihin käsitteisiin, kun taas ulkoisessa validiteetissa keskitytään ulkoisten ilmiöiden ja johtopäätösten välisiin suhteisiin. (Toikko & Rantanen 2009, 122.)

Reliabiliteetilla tarkoitetaan luotettavuutta, eli mittarin johdonmukaisuutta, jolloin se mittaa tutkimusasetelmien ja mittareiden toimivuutta eli kokonaisuudessaan aina samaa asiaa (Tietoarkisto 2021; Toikko & Rantanen 2009, 122). Reliabiliteetti voidaan jakaa vielä kahteen osatekijään, stabiliteettiin ja konsistenssiin, jotka ovat varsin erilaisia mittarin ominaisuuksia. Stabiliteetilla mitataan mittarin pysyvyyttä ajassa, kun taas konsistenssilla jaetaan useista väittämistä koottu mittari kahteen ja kumpikin jaettu puoli mittaa samaa asiaa. On siis mahdollista, että stabiili mittari ei ole konsistentti, eikä konsistentti mittari ole välttämättä stabiili. Ei myöskään riitä, että mittari on stabiili sekä konsistentti, koska sen on oltava myös validi. Reliabiliteetin mittaamisessa yleisin käytetty tunnusluku on Cronbachin alfa, jolla mitataan mittarin yhtenäisyyttä eli konsistenssia. (Tietoarkisto 2021.)

Alla olevassa taulukossa (TAULUKKO 8) arvioidaan opinnäytetyössä käytettyjen määrällisten tutkimusartikkeleiden luotettavuutta. Luotettavuutta arvioitiin kahdella eri kriteerillä, validiteetilla ja reliabiliteetilla sekä niiden osatekijöillä. Arviointi toteutettiin arvioimalla sanallisesti tutkimusartikkeleiden vahvuuksia ja heikkouksia. Taulukko pohjautuu Toikon ja Rantasen (2009, 122) teoksessa Tutkimuksellinen kehittämistoiminta määrällisten tutkimusten luotettavuuden arvioinnin määrittelyyn. Taulukon on sovellettu piirteitä myös Salomäön (2023) tieteellisestä blogista Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys: Tutkimus: mitataan sitä, millä on merkitystä.

TAULUKKO 8. Määrällisten tutkimusartikkeleiden pätevyyden ja luotettavuuden arviointi

Tutkimus:	Validiteetti	Reliabiliteetti
Fousiani ym. 2016	Mittarit perustuivat teoreettiseen viitekehykseen. Käsitteiden operationalisointi perustui aiempaan tutkimukseen. Mittarit olivat ikäryhmälle sopivia. Yleistettävyyttä rajoitti kulttuuriset tekijät.	Todennettuja mittareita käytetty psykologisten tarpeiden, empatiakyvyn ja vanhemmuustyylien mittaamiseen. Otanta kohtuullinen. Tutkimuskysymyksiin tilastollisen analyysin menetelmiä sovellettu. Johdonmukaisuus raportoitu Cronbachin alfalla. Mittarit olivat vakiintuneita ja aiemmin testattuja. Syyseuraussuhteita ei mahdollista varmistaa poikkileikkaustutkimuksella. Ajallista pysyvyyttä ei testattu uusintamittauksilla.

(jatkuu)

Aricak & Ozbay 2016	Mittarit sisälsivät kaikki ilmiön ulottuvuudet. Käsitteiden operationalisointi perusteltiin. Tutkimusasetelmassa tarkasteltiin tekijöiden välistä yhteyttä. Kulttuurikontekstilla oli mahdollisesti vaikutus tuloksiin. Mittarien kulttuurisesta validoinnista ei tietoa.	Otanta suuri ja jakauma sukupuolten välillä tasainen. Validoituja mittareita käytetty vihanilmaisun, aleksitymian ja verkkokiusaamisen mittaamiseen. Sisäistä johdonmukaisuutta osoitettiin tilastollisilla menetelmillä. Käytetty vakiintuneita mittareita, joiden pysyvyys osoitettiin aiemmissa tutkimuksissa. Subjektiivisuudelle alttiita itseraportoituja kyselyitä käytetty. Laaja ikäjakauma, joka voi johtaa vastauseroihin.
Pepler ym. 2021	Tarkka sivustakatsojien rooli. Uusi näkökulma kerrottiin analyysissä. Kehityksellinen näkökulma vahvistettiin kahden ikäryhmän vertailulla. Triangulaatiota käytettiin. Yleistettävyyttä rajoitti kulttuuriset tekijät.	Monimenetelmällisyyttä hyödynnetty. Käytetty primääriaineistoa ja sekundääriaineistoa sekä vertailtu kahta eri ikäryhmää. Johdonmukaisuus varmistettu kahden arvioijan menetelmällä. Perustui pitkittäistutkimukseen. Otanta pienehkö. Haastatteluiden toistettavuutta ei varmistettu (alttiita muistivivouksille).
Bae 2021	Tutkimusasetelma mahdollisesti eri muuttujien välisten suhteiden tarkastelemisen. Kysymykset kohdistuivat mitattaviin ilmiöihin. Käytetyt mittarit olivat relevantteja. Yleistettävyyttä rajoitti kulttuuriset tekijät.	Otanta suuri ja jakauma sukupuolten välillä suhteellisen tasainen. Metodologisesti sopiva hierarkkinen regressioanalyysi. Käytetyt mittarit osoittivat konsistenssia. Hyödynnetty valtakunnallista pitkittäistutkimuksen aineistoa. Ajallisten muutosten seuranta ei mahdollista poikkileikkaustutkimuksella. Ei tarkkoja uusintamittauksia. Mahdollisia vinoumia itseraportoinnissa.
Ansary 2020	Teoreettinen viitekehys kattava. Verkkokiusaamista käsiteltiin monipuolisesti. Sisällytettiin hallitusten ja kansainvälisten organisaatioiden raportteja. Hakuprosessia ja valintakriteerejä ei kuvattu tarkasti. Kulttuuristen erojen huomiointi oli	Yhdistetty useita määrällisiä tutkimuksia. Verkkokiusaamisen esiintyvyyteen lähestymistapa meta-analyyttinen. Mittaustavat yhtenäiset. Pitkän aikavälin tutkimuksia. Mittarien yhtenäisyyttä ei arvioitu systemaattisesti eikä alkuperäistutkimusten stabiliteettimittauksia

	puutteellista. Tutkimusten valikoinnissa oli mahdollista subjektiivisuutta.	raportoitu. Heterogeenisyys vaikutti mahdollisesti luotettavuuteen. Puutteellinen metodologia.
Parris ym. 2020	Teoreettinen viitekehys perusteltiin. Uuden ulottuvuuden ilmiön tarkasteluun toi sosiaalisen median ruminnoinnin mittaaminen. Huomioitu sekä verkkokiusaaminen että perinteinen kiusaaminen. Sukupuolijakauman epätasaisuus saattoi vinouttaa tuloksia. Yleistettävyyttä rajoitti kulttuuriset tekijät.	Otanta kohtuullinen. Vakiintuneita mittareita käytetty. Metodologisesti perusteltu mediaatioanalyysin käyttö PI (jatkuu) työkalulla. Johdonmuportoitu ja todettu hyväksi. Epätasainen sukupuolijakauma ja pieni otanta valittuun analyysimalliin. Uusintamittauksia ei tehty. Poikkileikkaustutkimus rajoittaa syy-seuraus -suhteiden todentamista.
Kim ym. 2019	Kohdennus oli tarkka tutkittavaan ilmiöön. Interventioihin arvokasta tietoa toi suojaavana tekijänä toimiva kouluun kuulumisen tunne. Käsitteet operationalisoitu sekä määritelty selkeästi. Yleistettävyyttä oli rajoittanut pienehkö otanta. Kulttuurinen konteksti ja sidonnaisuus huomioitu tuloksia tarkasteltaessa. Itseraportointimenetelmällä itsetuhoisuuden mittaaminen saattoi olla epäluotettavaa.	Hierarkkis-logistista analyysiä sekä sopivia metodeja käytetty. Raportoitu Cronbachin alfan käyttö. Mittarit standardoituja sekä aiemmin hyödynnettyjä. Otanta pienehkö ja sukupuolijakauma epätasainen. Ilmiöiden mittaamisessa reliabiliteetti voi vaihdella. Mittarien sisäiseen johdonmukaisuuteen mahdollisesti vaikuttanut pienehkö otanta. Ilmiön kehittymistä ei mahdollista seurata poikkileikkaustutkimuksella.

Yllä olevassa taulukossa (TAULUKKO 8) arvioidut määrälliset tutkimusartikkelit osoittivat kokonaisuutena hyvää validiteettia ja reliabiliteettia. Tutkimusartikkeleiden vahvuuksina oli nähtävissä vahva teoreettinen perusta, todennettujen mittareiden käyttö ja tilastolliset menetelmät. Heikkouksiksi voitiin lukea poikkileikkausasetelmat, jolloin ilmiön kehityksen seuranta pitkällä aikavälillä sekä syy-seuraus-suhteiden todentaminen ei ole mahdollista. Yleistettävyyttä rajoittivat kulttuurisidonnaisuus ja joissain tapauksissa pienehköt otannat sekä epätasaiset sukupuolijakaumat.

5.4 Aineiston analysointi, keskeiset tulokset ja johtopäätökset

Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa (TAULUKKO 9) kuvataan tutkimusartikkeleiden vastaavuutta kirjallisuuskatsauksessa asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Jokainen tutkimusartikkeli analysoitiin

kolmiportaisella kriteerasteikolla ”kyllä”, ”osittain” tai ”ei”. Taulukko mukailee Moilasan, Siiven ja Kangasniemen [2019, 331] tekemää taulukkoa artikkelissa Yksilön ympäristövastuulliset terveystalvat ja niitä selittävät tekijät (Vilkkä 2023, 96).

TAULUKKO 9. Tutkimuskysymyksiin vastaavat tutkimusartikkelit

Kriteeri-asteikko: K= kyllä O= osittain E= ei Tutkimusartikkeli	1. Mitä tarkoitetaan nuorten välisellä verkkokiusaamisella sosiaalisessa mediassa?	1.1 Mitkä ovat sosiaalisessa mediassa tapahtuvan verkkokiusaamisen muodot?	1.2 Kuinka yleistä on nuorten välisen verkkokiusaamisen sosiaalisessa mediassa?	2. Miten toisen asteen oppilaitoksen voivat tunnistaa nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa?	2.1 Milla tavoin toisen asteen oppilaitoksen voivat ennaltaehkäistä nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa?	2.2 Millä keinoin toisen asteen oppilaitokset voivat puuttua nuorten väliseen verkkokiusaamiseen sosiaalisessa mediassa?
Fousiani ym. 2016	K	E	K	E	K	E
Arıcak & Ozbay 2016	K	E	K	K	O	E
Pepler ym. 2021	K	K	K	K	K	K
Bae 2021	K	K	K	K	K	K
Ansary 2020	K	K	K	K	K	K
Parris ym. 2020	K	K	E	O	K	O
Espelage & Hong 2016	K	K	K	K	K	K
Bellmore 2016	E	E	K	E	K	K
Kim ym. 2019	K	K	K	E	K	K

Analysoinnin jälkeen (TAULUKKO 9) voitiin todeta, että kolme tutkimusartikkeliä vastasi kaikkiin tutkimuskysymyksiin, kaksi tutkimusartikkeliä vastasi kaikkiin paitsi yhteen tutkimuskysymykseen ja loput neljä tutkimusartikkeliä vastasivat vain joihinkin tutkimuskysymyksiin.

Tutkimuskysymykseen ”Mitä tarkoitetaan nuorten välisellä verkkokiusaamisella sosiaalisessa mediassa?” vastasi 8/9 tutkimusartikkelia. Näissä kaikissa 8/9 tutkimusartikkelissa mainittiin sen tapahtuvan teknologiavälitteisesti. Teoksi sen määritteli 3/9 tutkimusartikkelia ja käyttäytymiseksi se määriteltiin 4/9 tutkimusartikkelissa. Teon toteuttamisen yksilönä tai ryhmänä, teon tarkoituksellisuuden sekä sen, että verkkokiusaaminen kohdistuu sellaiseen henkilöön, joka ei pysty helposti puolustautumaan esitettiin 2/9 tutkimusartikkelissa. Tahallisuuden ja toistuvuuden ilmiön määritelmässä toi esiin 7/9 tutkimusartikkelia. 5/9 tutkimusartikkelia mainitsi vahingollisuuden ja 4/8 tutkimusartikkelia taas aggressiivisuuden. 1/9 tutkimusartikkelista sisällytti ilmiön määrittelyyn häirinnän, loukkaamisen ja nöyryyttämisen.

Tutkimuskysymyksen ”Mitkä ovat sosiaalisessa mediassa tapahtuvan verkkokiusaamisen muodot?” määritteli 6/9 tutkimusartikkelia. Viestintään perustuvaa määrittelemistä esiintyi kaikissa 6/9 tutkimusartikkelissa. Viestintään perustuvaksi verkkokiusaamisen muodoiksi eriteltiin loukkaavat-, häiritsevät-, pilkkaavat-, uhkaavat- sekä nöyryyttävät kommentit ja viestit. Kuviin liittyvää verkkokiusaamista käsiteltiin 5/9 tutkimusartikkelissa, jossa sen muodoiksi lueteltiin yksityisten, arkaluontoisten tai alastonkuvien levittäminen, nöyryyttävien kuvien julkaiseminen ja luvattomien kuvien ottaminen sekä jakaminen. 4/9 tutkimusartikkelia sisälsi henkilön maineeseen kohdistuvan verkkokiusaamisen, mikä tarkoittaa toisen maineen mustaamista, julkista nolaamista ja pilkkaamista, huhujen sekä valheiden levittämistä, että toiselle nauramista verkossa. Henkilökohtaisten tietojen levittäminen ja seksuaalinen häirintä mainittiin 2/9 tutkimusartikkelissa. Sosiaalinen eristäminen, kiristäminen ja pakottaminen, vainoaminen sekä seksuaalinen häirintä verkkokiusaamisen muotona mainittiin kukin erikseen 6/9 tutkimusartikkelissa.

Tutkimuskysymykseen ”Kuinka yleistä on nuorten välinen verkkokiusaaminen sosiaalisessa mediassa?” vastasi 8/9 tutkimusartikkelia. Tutkimusartikkeleista 5/9 esitti yleisyyden tarkkoina lukuina. 2/9 aineistoa mainitsi vain yleisellä tasolla, että nuoret ovat usein osallisena vastaavanlaisissa verkkokiusaamiskokemuksissa. 1/9 tutkimusartikkelin meta-analyysissä verkkokiusaamisen esiintyvyys vaihteli 10–40 prosentin välillä. 14–49,5 prosenttiin päästiin 1/9 tutkimusartikkelissa, esiintyvyyden raportoitiin olevan 5–32 prosenttia 1/9 tutkimusartikkelissa. 1/9 tutkimusartikkelissa yleisyys esiintyi 15–21 prosentin välillä ja 1/9 tutkimusartikkelissa esitettiin 18–19 prosentin esiintyvyydelukuja. Sukupuolten välisiä eroja käsitelti 4/9 tutkimusartikkelia, joista 3/9 tutkimusartikkelia eritteli esiintyvyydeluvut sukupuolittain. 2/9 tutkimusartikkelissa raportoitiin poikien verkkokiusaavan tyttöjä enemmän ja 1/9 tutkimusartikkelissa, pienemmällä otoksella, tytöt kiusasivat verkossa poikia enemmän. Verkkokiusaamisen kohteeksi joutumisella ei ollut merkittävää eroa sukupuolten välillä aihetta käsittelevissä 3/9

tutkimusartikkelissa. Lisäksi 1/9 tutkimusartikkelissa raportoitiin seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten kokeneen verkkokiusaamista yli kaksi kertaa enemmän kuin heteronuoret.

Tutkimuskysymykseen ”Kuinka toisen asteen oppilaitokset voivat tunnistaa nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa?” käsitteli 6/9 tutkimusartikkelia. Nuoren käytöksen muuttuminen vihamieliseksi, masentuneeksi tai somaattisten oireiden lisääntyminen sekä vaikeudet tunteiden tunnistamisessa ja ilmaisemisessa mainittiin 2/9 tutkimusartikkelissa. 1/9 tutkimusartikkelin mukaan riskitekijöinä olivat myös aiempi kiusatuksi tuleminen, sukupuoli ja ikä. Verkkokiusaamisen tunnistamista edisti 3/9 tutkimusartikkelin mukaan myös oppilaitosten henkilökunnan kouluttaminen tietoisiksi verkkokiusaamisesta, sen eri muodoista sekä ilmenemispaiakoista. Tärkeää on luoda selkeät käytännöt verkkokiusaamisen tunnistamisesta ja siitä raportoimisesta sekä luoda positiivinen ilmapiiri, mikä mahdollisesti rohkaisee kertomaan havaitusta kiusaamisesta. 1/9 tutkimusartikkelin mukaan tunnistamisen haasteena oli verkkokiusaamisen moninaisuus ja sen erilaiset piirteet verrattuna perinteiseen kiusaamiseen sekä ymmärrys siitä, että verkkokiusaamisen kohteet eivät välttämättä ole samoja nuoria kuin perinteisen kiusaamisen kohteet.

Tutkimuskysymykseen ”Millä tavoin toisen asteen oppilaitokset voivat ennaltaehkäistä nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa?” vastasi kaikki 9/9 tutkimusartikkelia. Verkkokiusaamisen ja sen seurausten sekä sosiaalisen median turvallisen käytön tiedottamisesta nuorille mainittiin 6/9 tutkimusartikkelissa. Vanhempien tietoisuuden lisäämisestä verkkokiusaamiseen liittyen sekä henkilökunnan lisäkouluttamisesta mainitsi 4/9 tutkimusartikkelia. Tutkimusartikkeleista 5/9 nosti esiin turvallisen ja positiivisen kouluilmapiirin luomisen tärkeyden sekä verkkokiusaamiseen liittyvien sääntöjen rakentamisen ja niiden valvomisen oppilaitoksissa. 1/9 tutkimusartikkeli mainitsi koulujen käytäntöjen muuttamisesta sekä verkkokiusaamisen vastaisten ohjelmien luomisesta. Henkilökunnan ja vanhempien yhteistyön parantamisesta mainitsi 3/9 tutkimusartikkelia ja 4/9 tutkimusartikkelia nosti esiin luottamussuhteen rakentamisen nuoren ja henkilökunnan välille sekä nuorten sosiaalisten ja tunnetaitojen kehittämisen.

Tutkimuskysymyksen ”Millä keinoin toisen asteen oppilaitokset voivat puuttua nuorten väliseen verkkokiusaamiseen sosiaalisessa mediassa?” määritteli 7/9 tutkimusartikkelia. Tutkimusartikkeleista 4/9 mainitsi verkkokiusaamisen varhaisen puuttumisen tärkeyden. Puututtaessa verkkokiusaamiseen 3/9 tutkimusartikkelia mainitsi, kuinka merkittävää on luoda toimintamalleja puuttumistilanteisiin sekä tuoda ilmi verkkokiusaamisesta aiheutuvat seuraukset. 2/9 tutkimusartikkelissa mainittiin, kuinka kiusaajaa voidaan estää pääsemästä sosiaaliseen median tileihin ja kuinka havaitusta kiusaamisesta

voidaan raportoida sosiaalisen median palveluiden ylläpitoon. Tutkimusartikkeleissa 3/9 mainittiin, että kiusaajakin voidaan ohjata tuen ja keskusteluavun piiriin käyttäytymisen muuttumiseksi. Kiusatun tukemista, turvallisen tilan luomista ja tukipalveluihin ohjaamista puuttumistilanteissa käsiteltiin 2/9 tutkimusartikkelissa. Myös vanhempien mukaan ottaminen sekä oppilaitosten henkilökunnan tiivis yhteistyö puuttumistilanteissa nostettiin esiin 4/9 tutkimusartikkelissa. Haasteita puuttumiseen mainitsi 2/9 tutkimusartikkelia, joissa nostettiin esiin oppilaitosten toimivallan rajat puuttua verkkokiusaamiseen sekä eri keinot osata puuttua verkkokiusaamiseen verrattuna perinteiseen kiusaamiseen.

Alla olevassa taulukossa (TAULUKKO 10) esitetään numeraalisesti tutkimuskysymyksiin vastaavat tutkimusartikkelit. Taulukossa kuvataan, kuinka monta tutkimusartikkelia yhdeksästä artikkelista vastaa kuhunkin tutkimuskysymykseen asteikolla ”vastasi” tai ”ei vastannut”. Taulukko mukailee Moilaisen, Siiven ja Kangasniemen [2019, 331] tekemää taulukkoa artikkelissa Yksilön ympäristövastuulliset terveystalonnat ja niitä selittävät tekijät (Vilka 2023, 96). Keskeisinä johtopäätöksiä todettiin, että suurin osa tutkimusartikkeleista vastasi useaan tutkimuskysymykseen.

TAULUKKO 10. Keskeiset johtopäätökset tutkimuskysymyksiin vastaavista tutkimusartikkeleista

Tutkimuskysymyksiin vastaavien tutkimusartikkelien lukumäärä	1. Mitä tarkoitetaan nuorten välisellä verkkokiusaamisella sosiaalisessa mediassa?	1.1. Mitkä ovat sosiaalisessa mediassa tapahtuvan verkkokiusaamisen muodot?	1.2. Kuinka yleistä on nuorten välinen verkkokiusaaminen sosiaalisessa mediassa?	2. Miten toisen asteen oppilaitokset voivat tunnistaa nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa?	2.1. Millä tavoin toisen asteen oppilaitokset voivat ennaltaehkäistä nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa?	2.2. Millä keinoin toisen asteen oppilaitokset voivat puuttua nuorten väliseen verkkokiusaamiseen sosiaalisessa mediassa?
Vastasi	8/9	6/9	8/9	6/9	9/9	7/9
Ei vastannut	1/9	3/9	1/9	3/9	0/9	2/9

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa, ilmiön yleisyyttä ja sen eri muotoja. Tavoitteena oli tuottaa Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän ammattilaisille ja opiskelijoille huoneentaulut keskeisistä aihealueista liittyen nuorten väliseen verkkokiusaamiseen sosiaalisessa mediassa. Kirjallisuuskatsauksen tutkimusartikkeleilla vastattiin

kuuteen ennalta-asetettuun tutkimuskysymykseen, joiden pohjalta tehdyt johtopäätökset olivat seuraavat.

Ensimmäiseen päätutkimuskysymykseen ja siitä johdettuihin kahteen jatkotutkimuskysymykseen vastasivat suurin osa tutkimusartikkeleista. Nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa määriteltiin jonkin verran vaihtelevasti, mutta määritelmät sisälsivät pääosin kuitenkin samoja asioita, vain eri sanoin ilmaistuna. Kaikki ilmiöstä kertovat tutkimusartikkelit määrittivät sen tapahtuvan teknologiavälitteisesti, joista suurin osa korosti sen olevan tahallista ja toistuvaa. Lisäksi noin puolet tutkimusartikkeleista tunnisti ja mainitsi verkkokiusaamiseen liittyvän vahingollisuuden sekä sen aggressiivisen luonteen. Tästä voidaan päätellä, että näiden tekijöiden sisällyttämistä ilmiön määrittelyyn pidettiin tärkeänä. Useampi tutkimusartikkeli kuvasi ilmiön olevan pikemminkin käyttäytymistä kuin tekemistä ja vain muutama huomioi, että verkkokiusaaminen useimmiten kohdistuu henkilöön, joka ei pysty helposti puolustautumaan. Samalla vain muutama tutkimusartikkeli mainitsi, että verkkokiusaamista voi toteuttaa joko yksi henkilö tai kokonainen ryhmä ihmisiä.

Tutkimusartikkeleista nousi esiin, että usein verkkokiusaaminen ilmenee eri tavoin. Kaikki verkkokiusaamisen muotoja käsittelevät tutkimusartikkelit tunnistivat sen olevan viestintään perustuvaa, kuten loukkaavia, häiritseviä ja uhkaavia viestejä. Kuviin liittyvä verkkokiusaaminen määriteltiin olevan myös yksi yleinen muoto useissa tutkimusartikkeleissa. Tästä voidaan päätellä, että viestein ja kuvin toteutettu verkkokiusaaminen on suhteellisen yleinen tapa toteuttaa verkkokiusaamista. Muita merkittäviä verkkokiusaamisen muotoja olivat henkilön maineen vahingoittaminen sekä henkilökohtaisten tietojen levittäminen. Vain muutamassa tutkimusartikkelissa mainittiin muotojen määrittelyssä sosiaalinen eristäminen, vainoaminen, kiristäminen ja seksuaalinen häirintä. Uudemmissa tutkimusartikkeleissa verkkokiusaamisen määrittely oli huomattavasti monipuolisempaa. Tätä voi selittää se, että verkkokiusaamisen muodot ovat monipuolistuneet uusien sosiaalisten median alustojen julkaisemisen myötä.

Verkkokiusaamisen yleisyyttä käsittelevissä tutkimusartikkeleissa oli huomattavissa selkeää vaihtelua ilmiön yleisyydessä. Esiintyvyyksluvut vaihtelivat 5 prosentista jopa lähes 50 prosenttiin. Tämä voi viitata ilmiön monimutkaisuuteen tai tutkimusmenetelmällisiin eroihin, kuten otannan suuruuteen ja eroihin sukupuolten välisissä osallistujamäärissä. Tosin tämä vaihteluväli voi selittyä myös maakohtaisilla kulttuurisilla tekijöillä. Näillä tekijöillä voidaan myös osittain selittää sukupuolten välisten erojen ristiriitaisuutta. Yhdessä ainoassa tutkimusartikkelissa, jonka otanta sisälsi seksuaalivähemmistöihin

kuuluvat nuoret, todettiin, että nämä nuoret kokevat verkkokiusaamista yli kaksi kertaa enemmän kuin heteronuoret.

Toiseen päätutkimuskysymykseen ja siitä johdettuihin kahteen jatkotutkimuskysymykseen vastasivat myös suurin osa tutkimusartikkeleista. Verkkokiusaamisen tunnistamista määriteltiin monipuolisesti ja laajasti. Useassa tutkimusartikkelissa toistuivat samankaltaiset tunnistamisen merkit, kuten muutokset käytöksessä ja vaikeudet tunne-elämässä, kun taas yksi tutkimusartikkeli keskittyi pääasiassa tunnistamisen haasteisiin, kuten ilmiön monimuotoisuuteen ja sen eroihin perinteiseen kiusaamiseen verrattuna. Yhdessä tutkimusartikkelissa mainittiin, että aiempi kiusatuksi tuleminen, sukupuoli ja ikä voivat lisätä riskiä verkkokiusaamiselle. Tutkimusartikkeleista voidaankin todeta, että verkkokiusaamisen tunnistaminen on puhuttava ja kaikkia koskettava ilmiö, jonka kokonaisvaltainen ymmärtäminen edellyttää koulutusta, selkeitä toimintamalleja sekä avointa keskusteluilmapiiriä.

Verkkokiusaamisen ennaltaehkäisemiseen vastasivat kaikki tutkimusartikkelit, mikä osoittaa sen olevan olennainen ja puhuttava teema. Kaikissa tutkimusartikkeleissa mainittiin joitakin samankaltaisia tapoja ennaltaehkäisyyn, mutta jokaisessa tutkimusartikkelissa nostettiin esiin myös uusia ennaltaehkäisyn tapoja, mitä ei muissa mainittu. Useissa tutkimusartikkeleissa, jotka käsitelivät ennaltaehkäisemistä, korostui nuorille tiedottaminen verkkokiusaamisesta, sen seurauksista sekä sosiaalisen median turvallisesta käytöstä. Useassa tutkimusartikkelissa nostettiin tärkeinä ennaltaehkäisyn keinoina esiin myös henkilökunnan kouluttaminen, vanhempien tietoisuuden lisääminen, turvallisen kouluilmapiirin luominen sekä selkeät säännöt ja niiden valvonta. Tutkimusartikkeleissa mainittiin myös ennaltaehkäisevää toimintakulttuuria tukevia toimenpiteitä, joita olivat luottamissuhteiden rakentaminen, tunnetaitojen kehittäminen sekä kodin ja oppilaitosten välinen yhteistyö. Vain yksi tutkimusartikkeli nosti esiin tarpeen muuttaa oppilaitosten käytäntöjä ja kehittää verkkokiusaamisen vastaisia ohjelmia. Näistä voidaan päätellä, että ilmiön ennaltaehkäisy nähtiin tärkeänä asiana ja siihen liittyviä tapoja sekä käytänteitä haluttiin kehittää sekä määritellä yhä tarkemmin.

Verkkokiusaamisen puuttumiseen vastasi myös suurin osa tutkimusartikkeleista. Näistä vastaavista tutkimusartikkeleista suurin osa määritteli laajasti ja konkreettisesti keinoja puuttumiseen, kuten varhainen puuttuminen, tukipalvelut sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Muutamassa tutkimusartikkelissa mainittiin käytännön keinoja, joita olivat kiusaajan estäminen sosiaalisen median alustoilla ja palveluntarjoajalle raportointi. Osana kokonaisvaltaista puuttumisen lähestymistapaa muutama tutkimusartikkeli nosti esiin kiusattujen tukemisen ja turvallisen tilan tarjoamisen sekä kiusaajan ohjaamisen tuen piiriin, että huoltajien ja henkilökunnan tiiviin yhteistyön. Kahdessa tutkimusartikkelissa käsiteltiin lähinnä

puuttumisen haasteita ja toimivallan rajoja sekä osaamisen puutetta. Tutkimusartikkeleista kävi ilmi myös kirjoittajien erilaiset näkökulmat aiheeseen, kuten siihen, että tarkasteltiin puuttumista kiusaajan vai kiusatun näkökulmasta.

6 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

Opinnäytetyön toteutus eteni suurimmalta osin opinnäytetyösuunnitelman mukaisesti. Suunnitelmassa alustava otsikko ”Keskeisiä näkökulmia ja pääpiirteitä nuorten väliseen kiusaamiseen sosiaalisessa mediassa” muuttui toteutuksen loppuvaiheessa ”Keskeisiä näkökulmia nuorten välisessä verkkokiusaamisessa sosiaalisessa mediassa”. Koettiin, että uusi otsikko on parempi ja sopivampi opinnäytetyötä ajatellen. Vaikka uudella otsikolla ei ole kieliopillisesti sujuvaa rakennetta, vaan alkuperäisen otsikoinnin hyödyntäminen olisi ollut parempi vaihtoehto, päädyttiin kuitenkin hyödyntämään uutta otsikkoa, ettei aihetta ymmärretä väärin. Sana ”pääpiirteitä” jäi pois otsikoinnista, sillä ajateltiin, ettei otsikkoon voi sisällyttää kahta samaa asiaa tarkoittavaa sanaa. Otsikkoon lisättiin sana ”verkko”, jotta kiusaaminen saatiin rajattua käsittelemään nimenomaan verkkokiusaamista. Myös sana ”välinen” vaihdettiin sanaksi ”välisessä”, jotta otsikosta muodostui lopulta parempi kokonaisuus ja aiheen määrittelyssä otsikko pysyisi selkeänä.

Suunnitteluvaiheessa tehdyt tutkimuskysymykset sekä opinnäytetyön tarkoitus eivät muuttuneet enää radikaalisti toteutusvaiheessa. Sana ”kiusaaminen” muokattiin sanaksi ”verkkokiusaaminen”, jotta saatiin rajattua tarkoitusta ja tutkimuskysymyksiä vielä tarkemmiksi. Näitä muutettiin myös siksi, koska otsikkoakin muokattiin. Näiden osalta olisi pitänyt olla tarkempi jo alkuvaiheessa, jotteivat myöhemmät muutokset olisi vaikuttanut niin paljon työn kokonaisuuteen. Suunnitteluvaiheessa asetettu tavoite muuttui radikaalisti toteutusvaiheessa. Tavoitetta muokattiin yksityiskohtaisemmaksi ja konkreettisemmaksi ja lopulta kirjallisuuskatsauksen pohjalta luotu yhteenveto muotoutui ammattilaisille ja opiskelijoille suunnatuiksi huoneentauluiksi (LIITE 1 & LIITE 2). Tavoitteeseen päästiin.

Suunnittelu- ja toteutusvaiheen suurin muutos oli, että kirjallisuuskatsaustyyppi vaihtui toteutusvaiheessa yleiskatsauksesta kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen. Tiedon lisääntyessä eri kirjallisuuskatsaustyypeistä, todettiin, ettei yleiskatsaus kirjallisuuskatsaustyyppinä soveltunut opinnäytetyön tavoitteeseen laadullisesta ja toistettavissa olevasta kirjallisuuskatsauksesta. Näin ollen tyyppiksi valikoitui kuvaileva kirjallisuuskatsaus, käyttäen narratiivista sekä integroivaa orientaatiota. Suunnitteluvaiheessa saatavilla olevien lähteiden mukaan valittu kirjallisuuskatsaustyyppi vaihtui, koska uusien lähteiden mukaan katsaustyypeistä saatiin lisää tietoa. Tässä kohtaa tuli ilmi myös suuria ristiriitoja katsaustyyppien määrittelyssä ja sisällössä eri lähteiden välillä. Jälkikäteen ajateltuna olisi pitänyt perehtyä vielä enemmän kirjallisuuskatsaustyyppihin eri lähteiden mukaan, jotta katsaustyyppiä ei olisi ollut tarpeen vaihtaa kesken työn.

Suunniteltujen hakusanojen lisäksi toteutusvaiheessa hakusanoista muodostettiin vielä hakulausekkeita, joita hyödynnettiin aineiston haussa. Aineistohakua toteutettaessa, arvioitiin saatavilla olevien tutkimusartikkeleiden saatavuuden olevan vähäinen, mutta asetettuihin tutkimuskysymyksiin sopivien tutkimusartikkeleiden vähäisyys oli lopulta yllättävää. Jälkikäteen ajateltuna hakusanoja olisi voinut valita vielä enemmän, jotta tutkimusartikkeleita olisi ollut aineiston haussa saatavilla laajemmin. Toisaalta hakusanoja ja -lausekkeita olisi voinut valita hyvinkin paljon, mutta rajanveto oli pakko johonkin tehdä. Hakusanoina käytettiin kuitenkin kirjallisuuskatsauksen aiheen kannalta olennaisia hakusanoja. Taulukoiden määrä opinnäytetyössä lisääntyi toteutusvaiheessa. Aineistojen läpikäymisessä ja ymmärtämisessä oli huomattavasti selkeämpää, helpompaa sekä nopeampaa hyödyntää taulukoita, joihin etsittiin tutkimusartikkeleista tarvittava tieto.

Toteutusvaiheessa pohdittiin opinnäytetyön mahdollista vaikuttavuutta ja miten ilmiöistä voitaisiin jakaa tietoa yhä laajemmalle yleisölle. Tämän vuoksi päädyttiin toteutusvaiheessa kirjoittamaan mielipidekirjoitus (LIITE 3/1 & LIITE 3/2) paikallislehteen sekä tekemään tilaajaorganisaation opettajille ja opiskelijoille informatiiviset huoneentaulut (LIITE 1 & LIITE 2) verkkokiusaamisesta. Ajatus opinnäytetyön mahdollisesta vaikuttavuudesta syntyi opinnäytetyöprosessin edetessä.

6.1 Opinnäytetyön laadun- ja luotettavuuden arviointi

Tähän kirjallisuuskatsaukseen valittu kirjallisuuskatsaustyyppi ja sen kaksi eri orientaatiota vastasivat odotuksia onnistuneeseen kirjallisuuskatsaukseen ja tutkimuskysymysten ratkaisemiseen. Kirjallisuuskatsaustyyppi ja orientaatiot kerrottiin tekstissä sekä niiden käyttö juuri tässä kirjallisuuskatsauksessa perusteltiin kattavasti. Tarkoitus määriteltiin hyvin konkreettisesti ja rajattiin niin, että se oli mahdollista saavuttaa. Tarkoituksesta saatiin tehtyä monipuolinen ja hyvin tiivistetty. Kirjallisuuskatsauksen tarkoitusta pyrittiin ajattelemaan koko ajan kirjallisuuskatsausta tehdessä ja tekijöiden mielestä tarkoituksessa pysyttiin onnistuneesti. Tavoite muokkaantui radikaalisti opinnäytetyön loppuvaiheessa, mutta tavoitteeseen kuitenkin päästiin.

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen valinta narratiivisella ja integroivalla orientaatiolla oli perusteltua tässä opinnäytetyössä ilmiön moniulotteisuuden ja sen jatkuvasti kehittyvän luonteen vuoksi. Näin ilmiötä pystyttiin tarkastelemaan kokonaisvaltaisella otteella. Integroivan orientaation sisällyttäminen lisäsi kirjallisuuskatsauksen läpinäkyvyyttä ja toistettavuutta, mikä on tyypillinen haaste kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset muotoiltiin selkeästi ja niiden vastaavuus

varmistettiin suunnittelulla, myös tutkimuskysymysten selkeä jäsentely päätutkimuskysymyksiin ja niistä johdettuihin alatutkimuskysymyksiin lisäsi tutkimuksen johdonmukaisuutta sekä vastaavuutta tutkittavaan ilmiöön.

Aineiston laadunarviointi toteutettiin systemaattisesti käyttäen sekä laadullisiin että määrällisiin tutkimuksiin soveltuvia kriteerejä. Tutkimusartikkeleiden luotettavuuden arviointi toteutettiin eri menetelmin laadullisissa sekä määrällisissä tutkimuksissa. Lopulliseen analyysiin valikoitui vain yhdeksän tutkimusartikkelia, mikä on verrattain rajallinen määrä ja on siis mahdollista, että kirjallisuuskatsauksen lopullisesta aineistosta rajautui pois aiheen kannalta tärkeitä tutkimusartikkeleita, jolloin se täytyy myös huomioida tulkittaessa tämän kirjallisuuskatsauksen tuloksia. Tämän kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta olisi voitu vahvistaa vielä laajemmalla aineistolla. Lisäksi täytyy huomioida, että valikoidut tutkimusartikkelit olivat englanninkielisiä suomenkielisten sijaan ja tutkimukset olivat toteutettu Pohjois-Amerikassa, Euroopassa ja Aasiassa, jolloin tämä voi vaikuttaa tulosten siirrettävyyteen Suomen kontekstiin. Sillä valitut tutkimusartikkelit myös vaihtelivat menetelmältään, otoskooltaan ja kontekstiltään, vaikeuttaa se myös johtopäätösten yleistettävyyttä.

Tässä opinnäytetyössä yksityiskohtaisesti kuvattu aineiston hakuprosessi ja analyysimenetelmät lisäsivät katsauksen läpinäkyvyyttä ja toistettavuutta. Hakusanat, hakulausekkeet ja aineistolle asetetut sisäänotto- ja poissulkukriteerit määriteltiin tarkasti ja havainnollistettiin taulukoissa. Tällä mahdollistettiin koko tutkimusprosessin seuraaminen ja arviointi. Aineiston analyysia vahvistettiin menetelmätriangulaatiolla, ja saadut samansuuntaiset tulokset vahvistivat tulosten luotettavuutta. Subjektiiiviset tulkinnat ovat myös mahdollisia, sillä tekijät itse toteuttivat aineiston laadunarvioinnin. Tekijöiden vaikutusta tuloksiin pyrittiin kuitenkin vähentämään käyttämällä selkeitä ja läpinäkyviä arviointikriteerejä.

Tulosten siirrettävyyttä ja yleistettävyyttä rajoittavia tekijöitä olivat tutkimusartikkeleiden kulttuurinen monimuotoisuus. Verkkokiusaamisen ilmenemismuodot, yleisyys ja siihen puuttumisen keinot vaihtelivat eri kulttuuriympäristöissä. Lisäksi verkkokiusaaminen ilmiönä muuttuu jatkuvasti teknologian ja sosiaalisen median alustojen kehittyessä, mikä asettaa myös haasteita tulosten ajalliselle pysyvyydelle ja sovellettavuudelle. Haasteita yhtenäisen kokonaiskuvan muodostamiselle toi tutkimusartikkeleiden monimuotoisuus niiden menetelmien, otannan ja kontekstien osalta. Samalla juuri tämä monimuotoisuus mahdollisti ilmiön tarkastelun eri näkökulmista ja vahvisti tulosten toistuvuuden arviointia.

6.2 Opinnäytetyön eettisyys

Opinnäytetyö toteutettiin Centrian eettisiä kirjoitusohjeita noudattaen sekä Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteiden mukaan, joita ovat arvostus, rehellisyys, vastuunkanto ja luotettavuus. Nämä ovat edellytyksiä eettisesti hyväksyttävälle ja luotettavalle tutkimukselle. (Centria-ammattikorkeakoulu 2025; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2024.) Näihin ohjeistuksiin tutustuttiin prosessin alussa. Epärehellisyyttä vältettiin opinnäytetyön kaikissa osavaiheissa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 27).

Opinnäytetyön aiheen valinta on jo ensimmäinen eettinen ratkaisu. Tulisi pohtia valitaanko aihe, joka olisi helposti toteutettavissa, mutta ei ole kovinkaan merkityksellinen vai aihe, joka on yhteiskunnallistekin merkittävä ja ajankohtainen, mutta josta on haastavampi kirjoittaa. (Hirsjärvi ym. 2004, 26.) Päättelyyn aiheeseen perehdyttiin asiantuntevasti laajentaen ymmärrystä hyödyntämällä suomalaisia sekä kansainvälisiä lähteitä. Käsiteltävään aiheeseen ei ollut minkäänlaista suhdetta, mikä olisi voinut aiheuttaa puolueellisuutta tai eturistiriitoja. Ohjaajan kanssa keskusteltiin opinnäytetyön edellyttämistä resursseista, etenemisestä sekä ajan käytöstä. Opinnäytetyön prosessi oli suunniteltu realistisesti ja tarkasti. (Arene 2020.)

Opinnäytetyö ei edellyttänyt erillisiä tutkimuslupia, koska aineistoa ei kerätty suoraan tutkittavilta henkilöiltä, eikä opinnäytetyössä käsitelty henkilötietoja. Nämä asiat varmistettiin ohjaajalta opinnäytetyöprosessin alussa. Tarvittavat sopimukset tehtiin yhdessä ammattikorkeakoulun yhteyshenkilön sekä tilaajaorganisaation kanssa. Opinnäytetyöhön liittyvien huoneentaulujen (LIITE 1 & LIITE 2) sekä mielipidekirjoituksen (LIITE 3/1 & LIITE 3/2) omistajuudesta on myös sovittu eikä opinnäytetyölle ole myönnetty ulkopuolista rahoitusta. (Arene 2020). Opinnäytetyössä tutkittu tieto ja muu lähdemateriaali oli vain luotettavista tietolähteistä. Erilaisia lähteitä ja tutkimusartikkeleita käytettäessä lähdeviitaukset merkittiin asianmukaisesti, jotta tunnustus tekstistä oli aina alkuperäisillä tekijöillä (Hirsjärvi ym. 2004, 27). Opinnäytetyöhön valitut lähteet ja tutkimusartikkelit ovat laadukkaita, luotettavia sekä mahdollisimman ajankohtaisia. Lähteiden sopivuutta ja tutkimusten tuloksia sekä sisältöjä on arvioitu kriittisesti ja Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteiden mukaan (Hirsjärvi ym. 2004, 28).

Valmis opinnäytetyö tarkistettiin plagiaatintunnistusjärjestelmässä, mikä on tärkeä osa akateemisen rehellisyyden varmistamista. Valmis opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja täten aihetta käsiteltiin selkeästi, täsmällisesti ja eettisesti. Opinnäytetyön tekemiseen on saatu tarvittavaa ohjausta ja tukea työn eri vaiheissa. (Arene 2020.)

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa nuorten välistä verkkokiusaamista sosiaalisessa mediassa. Tavoitteena oli tuottaa Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän ammattilaisille ja opiskelijoille huoneentaulut keskeisistä aihealueista liittyen nuorten väliseen verkkokiusaamiseen sosiaalisessa mediassa. Tähän opinnäytetyöhön valittiin toteuttamistavaksi kirjallisuuskatsaus, sillä se mahdollisti ilmiön laaja-alaisen tutkimisen ja tarkastelun. Kirjallisuuskatsaus menetelmänä oli tekijöille luova ja soveltuva toteutustapa, mikä mahdollisti riippumattomuuden ja eri orientaatioiden hyödyntämisen.

Ennalta-asetettuihin kuuteen tutkimuskysymykseen koottiin monipuoliset vastaukset tarkkaan valituista tutkimusartikkeleista. Saaduissa tuloksissa nousi esiin samanlaisia vastauksia ja näkökulmia eri tutkimusartikkeleiden kesken, mikä vahvisti opinnäytetyön luotettavuutta. Tulokset osoittivat kiinnostavia eroavaisuuksia tarkasteltaessa verkkokiusaamisen yleisyyttä. Näiden tulosten vaihtelevuus voi kertoa myös siitä, että ilmiön yleisyys ja sen muodot voivat vaihdella eri sosiaalisen median alustojen, kulttuurien ja ikäryhmien välillä. Tuloksia tarkasteltaessa huomattiin, että uudemmissa tutkimusartikkeleissa verkkokiusaamisen muotojen määrittely oli monipuolisempaa, mikä on yhteydessä sosiaalisen median viimeaikaiseen nopeaan kehitykseen. Tutkimusartikkeleiden mukaan yksittäiset interventiot eivät riitä ehkäisemään ja puuttumaan nuorten väliseen verkkokiusaamiseen vaan tarvitaan kokonaisvaltaisempi lähestymistapa, jossa yhdistyvät nuorten sosiaalisen median taitojen kehittäminen, vanhempien osallistaminen, oppilaitosten toimet sekä sosiaalisen median alustojen vastuullinen toiminta.

Nuorten väliseen verkkokiusaamiseen puuttumiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi sosiaalisessa mediassa olisi tärkeää ymmärtää ilmiön monimuotoisuutta, useita ilmenemistapoja ja sen kehitystä yhteiskunnassa. Kirjallisuuskatsauksen perusteella toisen asteen oppilaitokset voisivat hyödyntää seuraavia toimintaohjeita aiheeseen liittyen:

1. Henkilökunnan kouluttaminen verkkokiusaamiseen liittyen.
2. Selkeät varhaisen puuttumisen toimintamallit.
3. Ennaltaehkäisevien keinojen lisääminen.
4. Yhteistyö eri ammattilaisten sekä vanhempien kesken.
5. Haavoittuvissa asemassa olevien huomiointi.

Jatkotutkimusta ilmiöstä kaivattaisiin lisää, sillä verkkokiusaaminen ilmiönä on vielä uusi ja vähän tutkittu aihe. Jatkotutkimuksia voitaisiin tehdä yhtenäisemmillä tutkimusmenetelmillä nuorille suunnattujen kyselyiden tai pitkittäistutkimusten muodossa. Kyselyissä voitaisiin tehdä selvitystä nuorten tietämyksestä verkkokiusaamisen tunnistamiseen, sen muotoihin, seurauksiin ja yleisyyteen liittyen. Jatkokutkimusta tulisi tehdä 15–29-vuotiaiden nuorten kohdalla, koska yleensä tämä ikäryhmä jää nuorempien ikäryhmien varjoon. Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymälle voitaisiin kehittää opetusmateriaalia mediakasvatuksesta verkkokiusaamisen ennaltaehkäisemisen näkökulmasta. Toimeksiantajan tavoite tiiviistä yhteenvedosta verkkokiusaamiseen liittyen toteutui. Lisäksi tekijät kirjoittivat mielipidekirjoituksen paikallislehteen, minkä avulla ilmiöstä tiedottaminen mahdollistui myös laajemmalle yleisölle.

Sosiaalialan eettinen osaaminen ja asiakastyön osaaminen ovat osa sosionomin kompetensseja (SOAMK). Eettisen osaamisen näkökulmasta opinnäytetyössä käsiteltiin verkkokiusaamista ihmisoi-
keuskysymyksenä, kuinka jokaisella nuorella tulisi olla oikeus turvalliseen ympäristöön ja kasvuun, myös verkossa. Opinnäytetyössä tuotiin esiin myös arvostirriitoja verkkokiusaamisen puuttumiseen liittyen sekä sensitiivisyyttä erilaisia kulttuureita kohtaan, joista aineiston keruu on toteutettu. Myös ammattieettisiä periaatteita, sosiaalisesti kestävää kehitystä sekä oman arvomaailman reflektointia nostettiin esiin. Sosiaalialan asiakastyön osaamiseen liittyen opinnäytetyössä tunnistettiin verkkokiusaamiseen liittyviä suoja- ja riskitekijöitä sekä ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen tuen tärkeyttä. Opinnäytetyössä tuotiin ilmi konkreettisia keinoja sosiaalialan ammattilaisille sekä ymmärrettiin psykososiaalisen tuen merkitys.

Palvelujärjestelmäosaaminen sekä kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen kompetenssit (SOAMK) näkyvät myös opinnäytetyössä. Eri toimijoiden roolia verkkokiusaamisen puuttumisessa ja ennaltaehkäisyssä tuotiin esiin sekä korostettiin monialaisen yhteistyön merkitystä. Ilmiön puuttumiseksi viitattiin uudistuneeseen seksuaalirikoslakiin sekä sen merkitykseen verkkokiusaamistapauksissa. Kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen näyttäytyi opinnäytetyössä esiin nostettujen rakenteellisten ongelmien kuten sosiaalisen median vastuun puutteen osalta ja herättää ajattelemaan miten näihin ongelmiin tulisi puuttua yhteiskunnallisella tasolla. Kompetensseja tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen (SOAMK) sivuutetaan myös opinnäytetyössä. Tässä opinnäytetyössä hyödynnettiin tutkimus- ja kokemustietoa kokonaiskuvan rakentumiseksi ja tuotettiin tietoa, jota voidaan myös hyödyntää sosiaalialan kehittämistyössä. Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaamiseen liittyen opinnäytetyössä tuotiin vahvasti esiin, miten oppilaitosten henkilökunnan kouluttaminen voisi lisätä verkkokiusaamisen tunnistamista ja siihen puuttumista.

LÄHTEET

- Arene. 2020. *Vastuullinen opinnäytetyö. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. Saatavissa: <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/Arenen%20ONT%20eettiset%20ohjeet%20esitysmateriaali%202020.pdf?t=1578486373>. Viitattu 4.5.2025.
- Agarwal, N. & Bandeli, K. K. 2018. Examining Strategic Integration of Social Media Platforms in Disinformation Campaign Coordination. *Defence Strategic Communications*, 4, 173–206.
- Agatston, P. W., Kowalski, R. & Limber, S. 2007. Students’ perspectives on cyber bullying. *Journal of Adolescent Health*, 41, 59–60.
- Aichner, T., Grünfelder, M., Mauer, O. & Jegeni, D. 2021. Twenty-Five Years of Social Media: A Review of Social Media Applications and Definitions from 1994 to 2019. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 24(4), 215–222. Saatavissa: <https://doi.org/10.1089/cyber.2020.0134>. Viitattu 2.2.2025.
- Aichner, T. & Jacob, F. 2015. Measuring the degree of corporate social media use. *International Journal of Market Research*, 57, 257–276.
- Ansary, N. S. 2020. Cyberbullying: Concepts, theories, and correlates informing evidence-based best practices for prevention. *Aggression and Violent Behavior*, 50, 1359–1789. Saatavissa: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.101343>. Viitattu 2.2.2025.
- Aricak, O. T. & Ozbay, A. 2016. Investigation of the relationship between cyberbullying, cybervictimization, alexithymia and anger expression styles among adolescents. *Computers in Human Behavior*, A55, 278–285. Saatavissa: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.09.015>. Viitattu 2.2.2025.
- Aveyard, H. 2007. Doing a literature review in health & social care. *A practical guide*. McGraw Hill Companies. Berkshire: Open University Press.
- Bae, S.-M. 2021. The relationship between exposure to risky online content, cyber victimization, perception of cyberbullying, and cyberbullying offending in Korean adolescents. *Children & Youth Services Review*, 123. Saatavissa: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.105946>. Viitattu 2.2.2025.
- Bellmore, A. 2016. Whose Responsibility Is It to Stop Bullying? *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, 3(1), 92–97. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/2372732215624218>. Viitattu 2.2.2025.
- Booth, A., Sutton, A., Clowes, M. & Martyn-St James, M. 2022. *Systematic Approaches to Successful Literature Review*. Kolmas painos. Lontoo: Sage.
- Boyd, D. 2014. *It’s complicated: The social lives of the networked teens*. London: Yale University Press.
- Centria-ammattikorkeakoulu 2025. *Centrian opinnäytetyö- ja kirjoitusohjeet*. Saatavissa: <https://libguides.centria.fi/c.php?g=691790&p=4956691>. Viitattu 17.1.2025.

- CRD 2008. *Systematic Reviews. CRD's guidance for undertaking reviews in health care*. Centre for Reviews and Dissemination. University of York. Saatavissa: https://www.york.ac.uk/media/crd/Systematic_Reviews.pdf. Viitattu 14.1.2025.
- Denzin, N. K. 1978. *The reseach art*. 2. painos. New York: McGraw-Hill.
- Dwyer, P. 2020. Analysis and synthesis. Teoksessa C. E. Toronto & R. Remington (toim.) *A Step-by-Step Guide to Conducting an Integrative Review*. Sveitsi: Springer, 57–70.
- Ebrand. 2022. *Suomessa asuvien 13–19-vuotiaiden Nuorten sosiaalisen median palveluiden käyttäminen ja läsnäolo*. Saatavissa: <https://wordpress.ebrand.fi/somejanuoret2022/tiivistelma/>. Viitattu 10.4.2025.
- Efron, S. F. & Ravid, R. 2019. *Writing the Literature Review. A Practical Guide*. New York: The Guilford Press.
- Espelage, D. & Hong, J. S. 2016. Cyberbullying Prevention and Intervention Efforts: Current Knowledge and Future Directions. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 62(6), 374–380. Saatavissa: <https://doi-org.ezproxy.centria.fi/10.1177/0706743716684793>. Viitattu 2.2.2025.
- Evans, D. 2008. Overview of methods. Teoksessa C. Webb & B. Ross (toim.) *Reviewing Research Evidence for Nursing Practice: Systematic Reviews*. [Yhdysvallat]: Blackwell Publishing, 138–148.
- Fan, D., Breslin, D., Callahan, J. & Iszatt-White, M. 2022. Advancing literature review methodology through rigour, generativity, scope and transparency. *International Journal of Management Reviews*, 24(2), 171–180. Saatavissa: <https://doi.org/10.1111/ijmr.12291>. Viitattu 20.2.2025.
- Forss, M. 2014. *Fobban sosiaalisen median selviytymisopas*. Jyväskylä: Docendo.
- Fousiani, K., Dimitropoulou, P., Michaelides, M. P. & Van Petegem, S. 2016. Perceived Parenting and Adolescent Cyber-Bullying: Examining the Intervening Role of Autonomy and Relatedness Need Satisfaction, Emathic Concern and Recognition of Humanness. *Journal of Child & Family Studies*, 25(7), 2120–2129. Saatavissa: <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0401-1>. Viitattu 2.2.2025.
- Fink, A. 2020. *Conducting Research Literature Reviews. From the Internet to Paper*. Viides painos. Thousand Oaks: Sage.
- Giles, K., Hartmann, K. & Mustafa, M. 2019. *The role of deepfakes in malign influence campaigns*. Latvia: NATO Strategic Communications Centre of Excellence. Saatavissa: https://strat-comcoe.org/pdfs/?file=/publications/download/web_deep_fakes_report_11-08-2019.pdf?zoom=page-fit. Viitattu 10.4.2025.
- Green, B. N., Johnson, C. D. & Adams, A. 2006. Writing narrative literature reviews for peer-reviewed journals: secrets of the trade. *Journal of Chiropractic Medicine*, 5(3), 101–117.
- Görzig, A. & Machackova, H. 2015. *Cyberbullying from a socio-ecological perspective: A contemporary synthesis of findings from EU Kids Online*. London: Media @ LSE. Saatavissa: <https://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/working-paper-series/EWP36.pdf>. Viitattu 20.2.2025.
- Haasio, A. 2016. *Koukussa nettiin – Lapset, nuoret ja verkon vaarat*. Helsinki: BTJ Finland Oy.

- Haidt, J. 2024. *Ahdistunut sukupolvi. Kuinka älypuhelimien perustuva lapsuus on aiheuttanut mielen-terveyden häiriöiden epidemian*. Helsinki: Terra.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. *Tutki ja kirjoita*. 13. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. *Tutki ja kirjoita*. 10., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S.-M., Pietilä, A.-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede*, 25(4), 291–301. Saatavissa: <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128286/77409>. Viitattu 20.1.2025.
- Kaarkoski, M., Riikonen, R., Huhtinen, A.-M., Tillander, E. & Sederholm, T. 2021. Luotanko vai enkö luota? Nuorten luottamus sosiaalisessa mediassa leviävään informaatioon ja siihen liittyviä tekijöitä. *Tiede ja ase*, 79: 2021, 11–31. Saatavissa: <https://journal.fi/ta/article/view/113761>. Viitattu 2.4.2025.
- Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä. *Koulutusyhtymä koulutus- ja kehittämispalvelujen tuottajana*. Saatavissa: <https://www.kpedu.fi/kpedu/keski-pohjanmaan-koulutusyhtyma>. Viitattu 5.3.2025.
- Kim, J., Walsh, E., Pike, K. & Thompson, E. 2019. Cyberbullying and Victimization and Youth Suicide Risk: The Buffering Effects of School Connectedness. *The Journal of School Nursing*, 36(4), 251–257. Saatavissa: <https://doi-org.ezproxy.centria.fi/10.1177/1059840518824395>. Viitattu 2.2.2025.
- Knopf, J. 2006. Doing Literature Review. *Political Science & Politics*, 39(1), 127–132. Saatavissa: <https://hdl.handle.net/10945/50674>. Viitattu 20.2.2025.
- Kolehmainen, S. 2023. Nuorten hätähuuto vaatii yhteiskunnan yhteisponnistusta. *Poliisiblogi*. Saatavissa: <https://poliisi.fi/-/nuorten-hatahuuto-vaatii-yhteiskunnan-yhteisponnistusta>. Viitattu 2.4.2025.
- Laakso, L.-K. 2023. *Tiktokissa leviää niin hienovarainen kiusaamisen muoto, ettei sitä välttämättä tajua – ”Oikeasti pelkää jo, milloin oma pärsä näkyy siellä”*. Yle. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20053964>. Viitattu 5.2.2025.
- Laitinen, K., Haanpää, S., Francke, L. & Lahtinen, M. 2020. *Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa*. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2020:3a. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kiusaamisen_vastainen_työ_kouluissa_ja_oppilaitoksissa.pdf. Viitattu 8.2.2025.
- Lasten ja nuorten säätio. 2021. *Unelmien some: Mitä nuoret toivovat tulevaisuuden sosiaaliselta medialta*. Saatavissa: <https://nuori.fi/unelmien-some-2021/>. Viitattu 10.4.2025.
- Lincoln, Y. & Guba, E. 1985. *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills: Sage.
- Machi, L. & McEvoy, B. 2022. *The Literature Review. 6 Steps to Success*. Neljäs painos. Thousand Oaks: Corwin.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2025. *Nuoret ja nettikiusaaminen 2025. 13–18-vuotiaiden kokemuksia kiusaamisesta digitaalisissa ympäristöissä*. Saatavissa: https://www.mll.fi/wp-content/uploads/2025/04/nettikiusaamiskysely_2025_A4.pdf. Viitattu 22.4.2025.

- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2024. *Nuorten mediakäytön kysely 2024*. Saatavissa: https://www.mll.fi/wp-content/uploads/2024/02/nuorten_mediankayton_kysely_2024_a4.pdf. Viitattu 12.2.2025.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2021a. *Nuoret ja nettikiusaaminen. 12–17-vuotiaiden näkemyksiä netissä tapahtuvasta kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta*. Kyselyraportti. Saatavissa: <https://www.mll.fi/wp-content/uploads/2021/04/nuoret-ja-nettikiusaaminen-kyselyraportti-mll-2021.pdf>. Viitattu 6.2.2025.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2021b. *Nuori ja media – 7 vinkkiä digiajan kasvattajalle*. Saatavissa: https://www.mll.fi/wp-content/uploads/2021/02/mll-nuori-ja-media_2021_www.pdf. Viitattu 11.2.2025.
- Majava, J. 2006. Kohti sosiaalista verkkoa. Teoksessa P. Aula, J. Matikainen & M. Villi (toim.) *Verkkoviestintäkirja*. Helsinki: Yliopistopaino, 87–97.
- Marjamaa, M. & Sinisalo, R. 2022. Kirjallisuuskatsauksen ohjaus- perustana tutkimuskysymys ja ohjaushaastattelu. *Kreodi*, 2: 2022. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022060343112>. Viitattu 11.2.2025.
- Mason, K. L. 2008. Cyberbullying: A preliminary assessment for school personnel. *Psychology in the Schools*, 45(4), 323–348.
- Matikainen, J. 2008. Sosiaalinen media – Millaista sosiaalisuutta? *Tiedotustutkimus*, 4, 24–41. Saatavissa: <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/63013/24552>. Viitattu 10.2.2025.
- Mattila, A. S. 2018. Vatvomisen lopettaminen. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim*. Saatavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/ont00903>. Viitattu 5.3.2025.
- Mendez, M. 2022. The teens slipping through the cracks on dating apps. *The Atlantic*. Saatavissa: <https://www.theatlantic.com/family/archive/2022/06/teens-minors-using-dating-apps-grindr/661187/>. Viitattu 15.1.2025.
- Munzel, A. 2016. Assisting consumers in detecting fake reviews: The role of identity information disclosure and consensus. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 32, 96–108.
- Mishna, F., McInroy, L. B., Lacombe-Duncan, A., Bhole, P., VanWert, M., Schwan, K., Birze, A., Daciuk, J., Beran, T., Craig, W., Pepler, D. J., Wiener, J., Khoury-Kassabri, M. & Johnston, D. 2016. Prevalence, motivations, and social, mental health and health consequences of cyberbullying among school-aged children and youth: Protocol of longitudinal and multi-perspective mixed method study. *JMIR Research Protocols*, 5(2).
- Moilanen, T., Siipi, H. & Kangasniemi, M. 2019. Yksilön ympäristövastuulliset terveysvalinnat ja niitä selittävät tekijät. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, 56(4), 327–240. Saatavissa: <https://doi.org/10.23990/sa.84768>. Viitattu 25.3.2025.
- Mtv uutiset. 2024. *Uusi nettikiusaamisen muoto leviää TikTokissa*. Saatavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/uusi-nettikiusaamisen-muoto-leviaa-tiktokissa/8908850>. Viitattu 8.2.2025.

- Mäntylä, N., Kivelä, J., Ollila, S. & Perttola, L. 2013. *Pelastakaa koulukiusattu! – koulun vastuu, puutumisen muodot ja ongelmat oikeudellisessa tarkastelussa*. Kunnallissalan kehittämissätiö. Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 70. Saatavissa: https://kaks.fi/wp-content/uploads/2015/12/Pelastakaa_Koulukiusattu.pdf. Viitattu 10.2.2025.
- Niela-Vilén, H. & Hamari, L. 2016. Kirjallisuuskatsauksen vaiheet. Teoksessa M. Stolt, A. Axelin & R. Suhonen (toim.) *Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä*. Toinen, korjattu painos. Turku: Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja, Tutkimuksia ja raportteja, sarja A73/2016, 25–32.
- Nieminen, H. & Pörhölä, M. 2011. Lasten ja nuorten verkkokiusaamisen tutkimushaasteita. *Prologi - puheviestinnän vuosikirja*, 7(1), 74–85. Saatavissa: <https://journal.fi/prologi/article/view/95974/54358>. Viitattu 10.2.2025.
- Nuorisolaki*. 21.12.2016/1285. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saadosko-koelma/2016/1285#OT0>. Viitattu 6.3.2025.
- Noppi, E. & Kupiainen, R. 2015. Somelainen nuori. Teoksessa L. Martikainen (toim.) *Mitä se sulle kuuluu? – Nuoren elämänvalinnat puntarissa*. United Press Global, 113–133.
- Oikeusministeriö. *Uusi seksuaalirikoslaki*. Saatavissa: <https://oikeusministerio.fi/seksuaalirikoslaki>. Viitattu 5.3.2025.
- Oksanen, A. & Näre, S. 2006. *Lapsen pelissä: Virtuaaliviidakon ansat*. Helsinki: Minerva.
- Opetushallitus. 2020. *Miten toimia, jos verkossa tapahtuu kiusaamista?* Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/miten-toimia-jos-verkossa-tapahtuu-kiusaamista>. Viitattu 23.4.2025.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018. *Kiusaamisen ehkäisy sekä työrauhan edistäminen varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä toisella asteella*. Loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 16: 2018. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160694/okm16.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 10.2.2025.
- Pakkala, E. 2023a. *Shippaaminen on hyvä esimerkki uudeltaisesta kiusaamisen muodosta, jonka suosittu somekanavat ovat tuoneet mukanaan*. Yle. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20057486>. Viitattu 5.2.2025.
- Pakkala, E. 2023b. *Shippaus trendaa nyt, mutta sitä on tehty jo vuosikymmenet – tässä 4 pointtia, joita et ehkä tiennyt ilmiöstä*. Yle. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20058207>. Viitattu 5.2.2025.
- Parris, L., Lannin, D. G., Hynes, K. & Yazedjian, A. 2020. Exploring Social Media Rumination: Associations With Bullying, Cyberbullying, and Distress. *Journal of Interpersonal Violence*, 36, 5–6. Saatavissa: <https://doi-org.ezproxy.centria.fi/10.1177/0886260520946826>. Viitattu 2.2.2025.
- Pepler, D., Mishna, F., Doucet, J. & Lameiro, M. 2021. Witnesses in Cyberbullying: Roles and Dilemmas. *Children & Schools*, 43(1), 45–53. Saatavissa: <https://doi:10.1093/cs/cdaa027>. Viitattu 2.2.2025.
- Pew Research Center. 2015. *Parenting in America: Outlook, worries, aspirations are strongly linked to financial situation*. Saatavissa: <https://www.pewresearch.org/social-trends/2015/12/17/parenting-in-america/>. Viitattu 6.3.2025.

- Reuters-instituutti. 2024. *Uutismedia verkossa 2024*. Reuters-instituutin Digital News Report – Suomen maaraportti. Tampere: Media-alan tutkimussäätiö. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3504-5>. Viitattu 27.8.2024.
- Remington, R. 2020. Quality Appraisal. Teoksessa C. E. Toronto & R. Remington (toim.) *A Step-by-step Guide to Conducting an Integrative Review*. Sveitsi: Springer, 45–55.
- Rothwell, J. 2023. Teens Spend Average of 4.8 Hours on Social Media Per Day. *Gallup*, 13: 2023. Saatavissa: <https://news.gallup.com/poll/512576/teens-spend-average-hours-social-media-per-day.aspx>. Viitattu 6.3.2025.
- Saarenmaa, K. 2021. Zoomerit muuttuvassa mediamaisemassa. Teoksessa R. Hanifi, J. Haaramo & K. Saarenmaa (toim.) *Mitä kuuluu vapaa-aikaan? Tutkimus, tieto ja tulkinnat*. Helsinki: Tilastokeskus, 107–132. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-244-683-1>. Viitattu 27.8.2024.
- Saarenmaa, K. & Kohvakka, R. 2021. *Vihapuhe, nettikiusaaminen ja häirintä koskettaa erityisesti nuoria*. Tilastokeskus. Saatavissa: <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/vihapuhe-nettikiusaaminen-ja-hairinta-koskettaa-erityisesti-nuoria/>. Viitattu 27.8.2024.
- Saarijärvi, S., Salminen, J. K. & Äärelä, E. 2006. Tunnistamattomat tunteet. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim*, 122(11), 1279–800. Saatavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/duo95773>. Viitattu 5.3.2025.
- Salminen, A. 2023. *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja joihinkin hallintotieteellisiin sovelluksiin*. 2. tarkistettu painos. Vaasa: Vaasan yliopisto. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-081-8>. Viitattu 13.2.2025.
- Salminen, A. 2011. *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallinnollisiin sovelluksiin*. Vaasa: Vaasan yliopisto. Vaasan yliopiston julkaisuja, Opetusjulkaisuja 62, Julkisjohtaminen 4. Kirjallisuuskatsaus. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-349-3>. Viitattu 20.2.2025.
- Salmivalli, C. 2024. *Kiusaamisväkivalta. Ymmärrä kiusaamisilmiö ja puutu oikein*. Jyväskylä: Santa-lahti-kustannus.
- Salomäo, A. 2023. Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys: Tutkimus: mitataan sitä, millä on merkitystä. *Mind The Graph-tieteellinen blogi*. Saatavissa: <https://mindthegraph.com/blog/fi/luotettavuus-ys-validiteetti-tutkimuksessa/>. Viitattu 1.5.2025.
- Seksuaalirikoslaki*. 8.7.2022/723. Saatavissa: https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1889/39-001#chp_18_sec_3_subsec_1. Viitattu 5.3.2025.
- Shen, C., Kasra, M., Pan, W., Bassett, G. A., Malloch, Y. & O'Brien, J. F. 2019. Fake images: The effects of source, intermediary, and digital media literacy on contextual assessment of image credibility online. *New Media & Society*, 21(2), 438–463.
- Shu, K., Silva, A., Wang, S., Tang, J. & Liu, H. 2017. Fake News Detection on Social Media: A Data Mining Perspective. *ACM SIGKDD Exploration Newsletter*, 19(1), 22–36.

- Sirkkunen, E. 2006. Vertaismedia haastaa perinteisen joukkoviestinnän. Teoksessa P. Aula, J. Matikainen & M. Villi (toim.) *Verkkoviestintäkirja*. Helsinki: Yliopistopaino, 137–158.
- Slonje, R., Smith, P. K. & Frisén, A. 2013. The nature of cyberbullying, and strategies for prevention. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 26–32.
- Slonje, R. & Smith, P. K. 2008. Cyberbullying: Another main type of bullying? *Scandinavian Journal of Psychology*, 49, 147–154.
- SOAMK. Sosiaalialan tutkinnot, kompetenssit ja suositukset. Saatavissa: <https://www.sosiaaliala-namkverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/>. Viitattu 10.3.2025.
- Someturva. 2025. *Ajankohtainen ilmiö: Juorut leviävät nyt gossip-tileillä*. Saatavissa: <https://www.someturva.fi/blog/recent-phenomenon-gossip-spreading-accounts/>. Viitattu 13.3.2025.
- Stolt, M. & Routasalo, P. 2007. Tutkimusartikkelien valinta ja käsittely. Teoksessa K. Johansson, A. Axelin, M. Stolt & R-L. Ääri (toim.) *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja, tutkimuksia ja raportteja A51. Turku: Turun yliopisto, 58–70.
- Stowell, L. 2017. *Oikeella tavalla online*. Helsinki: Edukustannus.
- Strömberg, J. 2022. *Uusi laki seksuaalirikoksista perustuu suostumukseen – lue tästä, kuinka pykälät muuttuvat*. Yle. Saatavissa: <https://yle.fi/a/3-12508786>. Viitattu 5.3.2025.
- Suhonen, R., Axelin, A. & Stolt, M. 2016. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa M. Stolt, A. Axelin & R. Suhonen (toim.) *Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä*. Toinen, korjattu painos. Turku: Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja, Tutkimuksia ja raportteja, sarja A73/2016, 7–22.
- Suomisanakirja. Välinen. Saatavissa: <https://www.suomisanakirja.fi/välinen>. Viitattu 10.4.2025.
- Suoranta, J. 2006. Aikuisten mediatajan jäljillä. *Aikuiskasvatus*, 26(3), 211–220. Saatavissa: <https://doi.org/10.33336/aik.93696>. Viitattu 20.2.2025.
- Tapscott, D. 2010. *Syntynyt digiaikaan. Sosiaalisen median kasvatit*. Jyväskylä: WSOYpro Oy.
- TEPA-termipankki. Sosiaalinen media. Sanastokeskus. Saatavissa: <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/sosiaalinen%20media>. Viitattu 28.4.2025.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2023. *Kouluterveyskyselyn tulokset*. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>. Viitattu 5.2.2025.
- Tietoarkisto. 2021. Mittaaminen: Mittarin luotettavuus. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/mittaaminen/luotettavuus/>. Viitattu 28.4.2025.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. *Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon*. 3. korjattu painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-7732-4>. Viitattu 28.4.2025.

Tuomi, J. & Sarajärvi, S. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2024. *Hyvä tieteellinen käytäntö*. Saatavissa: <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>. Päivitetty 22.4.2024. Viitattu 17.1.2025.

Uski, S. 2024. *Mitä some tekee meille?* Helsinki: Tammi.

Valtion nuorisoneuvosto. 2013. *Nuorten oma käsitys nuoruuden ”ikärajoista” selvitetty*. Saatavissa: <https://tietoanuorista.fi/nuorten-oma-kasitys-nuoruuden-ikarajoista-selvitetty/>. Viitattu 6.3.2025.

Viitanen, E. 2025. *TikTokissa leviää trendi, jossa nuoret levittävät huhuja toisistaan oikeilla nimillä – poliisi: voi syyllistyä rikokseen*. Yle. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20146108>. Viitattu 2.4.2025.

Vilkka, H. 2020. *Akateemisen lukemisen ja kirjoittamisen opas*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilkka, H. 2023. *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Helsinki: Art House.

Whittemore, R. 2005. Meta-synthesis method for qualitative research: a literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 50(2), 204–211.

Whittemore, R. & Knafl, K. 2005. The integrative review: updated methodology. *Journal of Advanced Nursing*, 52(5), 546–553.

Yeung, A., Ng, E. & Abi-Joude, E. 2022. TikTok and Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder: A Cross-Sectional Study of Social Media Content Quality. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 67(12), 899–906. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/07067437221082854>. Viitattu 2.4.2025.

HEI NUORI! TIEDÄTKÖ MITÄ ON VERKKOKIUSAAMINEN?

VERKKOKIUSAAMISTA ON:

- Loukkaavat, häiritsevät ja uhkaavat viestit
- Henkilökohtaisten tietojen ja juorujen levittäminen
- Pilkkaavat kommentit, nimittely ja haukkuminen
- Toisen valokuvan manipulointi ja niiden levittäminen
- Pilkkauksivideoiden tekeminen, toisen kuvaaminen salaa
- Vainoaminen, kiristäminen ja seksuaalinen häirintä
- Toisen nimellä esiintyminen
- Ulkopuolelle jättäminen ja eristäminen ryhmästä

MUA VERKKOKIUSATAAN, MITÄ TEEN?

- Älä reagoi vaan etsi apua ja kerro rohkeasti asiasta jollekin, esimerkiksi kaverille tai luotettavalle aikuiselle
- Pyydä kiusaajaa lopettamaan
- Ota kuvakaappauksia kuvista ja viesteistä, jotta voit tarvittaessa hyödyntää niitä todisteina
- Suojele itseäsi, blokkaa kiusaaja tai kiusaamiseen liittyvä julkaisu
- Ilmoita kiusaamisesta palvelun ylläpitoon tai nettipoliisille

MITEN PUUTUN SIIHEN?

- Puolusta, tarjoa apua ja tue kiusattua, ole kiusatun puolella
- Kerro eteenpäin näkemästäsi kiusaamisesta jollekin aikuiselle
- Raportoi siitä palvelun ylläpitoon tai tarvittaessa nettipoliisille
- Estä kiusaaja tai kiusaamiseen liittyvä julkaisu

MITEN VERKKOKIUSAAMISTA VOI ENNALTAEHKÄISTÄ?

- Mieti, miten puhut toisille ja miltä muista tuntuu
- Jos ei ole hyvää sanottavaa, älä kommentoi
- Ota kaikki mukaan keskusteluun, arvosta muita vaikka he olisivat erilaisia kuin sinä
- Tarkista omat yksityisyysasetukset, jotta päivitykset eivät näy kaikille
- Älä jaa sijaintiasi muille
- Pohdi, mitä kannattaa julkaista ja mitä ei

MUISTA!

- Kohtele muita somessa niin kuin haluaisit itseäsi kohdeltavan
- Jokaisen some-profiilin takana on ihan oikea ihminen
- Asioiden kanssa ei tarvitse jäädä ikinä yksin
- Älä pura omaa pahaa oloa kiusaamalla muita

MITÄ VERKKOKIUSAAMISESTA VOI SEURATA?

- Verkkokiusaamisen muodosta ja vakavuudesta riippuen voit olla rikosoikeudellisessa vastuussa, esimerkiksi:
 - seksuaalisesta ahdistelusta
 - laittomasta uhkauksesta
 - vainoamisesta
 - kunnianloukkauksesta
- Verkkokiusaaminen voi aiheuttaa kiusaajalle itselleen vakavaa mainehaittaa, mikä voi vaikuttaa muun muassa työllistymiseen.
- Kiusatun kohteelle merkittäviä mielenterveysvaikutuksia

LÄHTEET:

- Ari Haasio. 2016. Koukussa nettiin - Lapsit, nuoret ja verkko vaarat.
- Elna Neppari ja Reijo Kuparinen. 2015. Somalaisten nuori. Mitä se sulla kuuluu? - Nuoren elämänselämänpäiväkirja.
- Mannerheimin Lastensuojeluliiton 2021 ja 2025 Nuoret ja verkkokiusaaminen. 2024 Nuorten mediarokkion kysely.
- Marjo Fors. 2014. Fobian sosiaalisen median selvitysosoja.
- RUKI-lehti 3/2019 ja verkkokiusaaja 2021/22.
- Salmiväli 2024. Kiusaamisväkivaltta. Ymmärrä kiusaamisilmiö ja puutu oikein.
- Suvi Uski. 2024. Mitä some takuuvarmu?

HEI AMMATTILAINEN! TIEDÄTKÖ MITÄ ON VERKKOKIUSAAMINEN?

VERKKOKIUSAAMISTA ON:

- Loukkaavat, häiritsevät ja uhkaavat viestit
- Henkilökohtaisten tietojen ja juurujen levittäminen
- Pilkkaavat kommentit, nimittely ja haukkuminen
- Toisen valokuvan manipulointi ja levittäminen
- Pilkkovideoiden tekeminen, toisen kuvaaminen salaa
- Vainoaminen, kiristäminen ja seksuaalinen häirintä
- Toisen nimellä esiintyminen
- Ulkopuolelle jättäminen ja eristäminen ryhmästä

MITEN TUNNISTAN VERKKOKIUSAAMISEN?

- Ole tietoinen verkkokiusaamisen muodoista
- Tunne opiskelijasi
→ lisääntyneet poissaolot, ryhmästä vetäytyminen ja koulupalautus voivat olla merkkejä verkkokiusaamisesta
- Kiinnitä huomiota yksin jääviin opiskelijoihin

MITEN VOISIN ENNALTAEHKÄISTÄ VERKKOKIUSAAMISTA?

- Tutustu nykypäivän somekulttuuriin ja erilaisiin palveluihin
- Kerro nuorille verkkokiusaamisesta, sen muodoista sekä seurauksista ja sisällytä teema yhteisiin tutkinnon osiin
- Opetä viestintä- ja mediataitoja
- Puutu mobiililaitteen häiritsevään käyttöön oppitunnilla
- Tunne opiskelijasi ja opetusryhmäsi erityispiirteet
→ Luo nuoriin turvallinen luottamussuhde, jotta nuoren on helpompi kertoa kokemuksistaan

MITEN SIIHEN VOI PUUTTUA?

- Siihen voi olla vaikea puuttua, jos nuori ei siitä itse kerro, jos epäilet nuorten välillä verkkokiusaamista:
→ kysy rohkeasti ja kannusta nuorta kertomaan asiasta
- Verkkokiusaamisen tapahtuessa kouluajalla, kouluun liittyvässä toiminnassa tai siinä on osallisena koulun oppilaita, siihen puututaan samoilla periaatteilla kuin perinteiseen kiusaamiseen
- Tehosta ennaltaehkäisyä ja kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä
- Pyri toimimaan yhteistyöhön vanhempien kanssa
- Muista, että myös verkkokiusaamiseen puuttuminen on prosessi

MUISTAI

- Nuorella on sananvapaus
- Saat lukea viestin vain nuoren tai huoltajan suostumuksella
- Saat olla nuoren ainut turvallinen aikuinen
- Verkkokiusaamisen uhrin eivät välttämättä ole samoja, kuin perinteisen kiusaamisen uhrin
- Eräät verkkokiusaamisen muodot, edellyttävät sinulta ilmoituksen tekemistä poliisille

VINKKEJÄ

- Ohjaa verkkokiusaamista kohdanneita nuoria opiskelijahuoltoon
- Nopein ratkaisu kiusaamistarkoitukseen otetun materiaalin poistamiseen on pyytää nuorta itseään poistamaan se omalta mobiililaitteeltaan
- Kutsu vierailijoita kertomaan aiheesta:
→ rikosten ja seurausten näkökulmasta

LÄHTEET:

- Elina Näppari ja Reijo Kuparinen. 2015. Someikänen nuori. Mitä se sulle kuuluu? - Nuoren elämänohjelmat-purttarissa.
- Kristiina Laitinen, Sanna Haanpää, Laura Francke & Matti Laitinen. 2020. Kiusaamisen vastainen työkalu ja oppilaitoksissa.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2021 ja 2025 Nuoret ja netti-kiusaaminen, 2024 Nuorten mediankäytön kysely.
- Marko Fors. 2014. Fobbin sosiaalisen median sekivälysooas.

TIEDÄTKÖ MITÄ NUORESI TEKEE SOSIAALISESSA MEDIASSA?

Nuoret älylaitteilla ja sosiaalisessa mediassa ovat tyypillinen näky kaikkialla siellä, missä nuoret viettävät aikaa. Näitä sosiaalisen median palveluita käytetään jatkuvasti, aamusta iltaan ja sinne päivitetään kaikki, mitä päivän aikana tapahtuu seuraajien nähtäväksi ja kommentoitavaksi. Vaikka sosiaalisen median käyttöön liittyy paljon hyvää, kuten ystävyysuhteiden luominen ja ylläpitäminen, liittyy siihen myös paljon monelle aikuiselle tuntemattomia haasteita. Yksi näistä haasteista on sosiaalisessa mediassa esiintyvä lasten ja nuorten välinen verkkokiusaaminen.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (2025) julkaisi huhtikuussa 2025 uusimman raportin 13–18-vuotiaiden nettikiusaamisesta, jonka mukaan lasten ja nuorten nettikiusaaminen on räjähtänyt käsiin. Nettikiusaaminen on muovaantunut entistä moninaisemmaksi ja hienovaraisemmaksi ilmiöksi, mikä nykypäivänä tekee sen tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta entistä vaikeampaa. Nettikiusaaminen näyttäytyy useimmiten pilkkaavina kommentteina, haukkumisena ja nimittelynä sekä loukkaavien ja häiritsevien valokuvien sekä videoiden manipuloimisena ja levittämisenä. Myös uhkaavat viestit, kiristäminen, vainoaminen sekä seksuaalinen häirintä ovat nettikiusaamista. Lisäksi juorujen levittäminen, toisen nimellä esiintyminen sekä ulkopuolelle jättäminen sisältyvät myös verkkokiusaamisen muotoihin. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021.) Erityisen hälyttäviä tuloksia nettikiusaamisesta saatiin erityisesti nuorten suosimasta TikTok-sovelluksesta, minkä raportoitiin olevan kaikista sosiaalisen median alustoista toksisin (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2025).

Aihetta ajatteluun antaa esimerkiksi nuorten suosiman Snapchat-sovelluksen ominaisuus, mikä mahdollistaa viestien automaattisen poistamisen välittömästi sen toimittamisen jälkeen. Käytännössä vanhempi ei voi siis mitenkään tietää, mitä kaikkea, miten ja kenelle lapsi tai nuori kirjoittelee sekä millaisia viestejä hän sosiaalisessa mediassa vastaanottaa. Kenen tehtävänä on siis suojata tätä sosiaalisen median aikakaudella syntynyttä sukupolvea sosiaalisen median riskeiltä ja vaaroilta? Kuuluuko vastuu lapselle tai nuorelle itselleen, vanhemmille, koululle, sosiaalisen median alustoille vai yhteiskunnalle?

Edistysaskelia jälkipolven suojelemiseksi koulupäivän aikana tapahtuvalta verkkokiusaamiselta on nyt tehty. Elokuusta lähtien puhelimien ja muiden mobiililaitteiden käyttö perusopetuksen oppitunneilla kielletään uudella lakimuutoksella (Opetushallitus 2025). On totta, että kasvatusta lähtee kotoa ja tänä päivänä siihen sisällytetään myös digikasvatusta, mikä tarkoittaa sitä, että vanhemman tulisi opastaa

miten verkossa toimitaan vastuullisesti. Muualla maailmalla on alettu reagoimaan sosiaalisen median sisältämiin haasteisiin, esimerkiksi Yhdysvalloissa Floridassa säädettiin laki, joka kieltää sosiaalisen median tilin luomisen alle 14-vuotiailta ja edellyttää vanhempien suostumusta alle 16-vuotiailta. Lisäksi sosiaalisen median alustat ovat sakon uhalla määrätty etsimään alaikäisten profiilit ja poistamaan ne. (Huttunen 2024.) Myös Australia on kieltänyt sosiaalisen median käytön alle 16-vuotiailta (Wilhelmus 2024).

Vaikka sosiaalista mediaa ei varsinaisesti kiellettäisi Suomessa alle 16-vuotiailta, olisiko päättäjillä viimein aika konkreettisiin toimiin lasten ja nuorten suojaamiseksi sosiaalisessa mediassa? Lainsäädännön selkeyttämisellä ja sosiaalisen median alustojen vastuuttamisella omasta toiminnastaan (tai toimimattomuudestaan), voisimme mahdollisesti saada kaikille terveemmän ja yhteisöllisemmän sosiaalisen median.

Lopulta vastuu jakautuu siis kaikille osapuolille – lapsille ja nuorille, vanhemmille, kouluille, sosiaalisen median alustoille sekä päättäjille.

Huttunen, A. 2024. *Sairastuttiko some nuoret?* Saatavissa: <https://www.hs.fi/maailma/art-2000010334231.html>. Viitattu 27.3.2025.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2025. *Nuoret ja nettikiusaaminen 2025. 13–18-vuotiaiden kokemuksia kiusaamisesta digitaalisissa ympäristöissä*. Saatavissa: https://www.mll.fi/wp-content/uploads/2025/04/nettikiusaamiskysely_2025_A4.pdf. Viitattu 22.4.2025.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2021. *Nuoret ja nettikiusaaminen. 12–17-vuotiaiden näkemyksiä netissä tapahtuvasta kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta*. Kyselyraportti. Saatavissa: <https://www.mll.fi/wp-content/uploads/2021/04/nuoret-ja-nettikiusaaminen-kyselyraportti-mll-2021.pdf>. Viitattu 6.2.2025.

Opetushallitus. 2025. *Opetuslaki muuttuu: koulujen tulee huomioida puhelinten käyttö ja säilytys järjestysäännöissään*. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2025/perusopetuslaki-muuttuu-koulujen-tulee-huomioida-puhelinten-kaytto-ja-sailytys>. Viitattu 5.5.2025.

Wilhelmus, L. 2024. *Australia kieltää sosiaalisen median alle 16-vuotiailta*. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20127936>. Viitattu 27.3.2025.